

2.
C O M M E N
T A R I I E X P L I C A T I O

num in reliquos quatuor M. T. Cice-
ronis Tusculanarum Quaestio-

num libros,

Ad præstantissimum uirum DANIELVM

STIBARVM Canonicum Vuir-

cepurgensem,

IOACHIMO CAMERARIO PA-
bergenſe autore.

*Adiectus est quoque rerum & uerborum in hisce
memorabilium locupletissimus Index.*

*Cum gratia & priuilegio Cæsareo
ad quinquennium,*

B A S I L E A E.
apud Ioannem Oporinum.

COMMENTARII EXPLI-
CATIONVM IN RELIQVOS QVATVOR
Tusculanarū quæst. libros IOACHIMI CA-
MERARII Pabergensis ad clariss.
& uirtute ac dignitate præ-
stanti ss. uirum
DANIELVM STIBARVM Canoni-
cum Vuircepurgensem.

QVOD tibi, Stibare, nostrorum
studiorum opellas libenter &
assiduò, mitto atq; dedico, non
solum moueor incredibili amo-
re erga me tuo, & summa con-
stantia beneuolentiæ, qua me quondam puer a-
dolescentem affectu admirabili complexus fui-
sti, sed etiam, ac profectò multo magis, iudicio a-
nimi tui, & firmitate sententiæ, de opt. literariū
atq; artium usu ac cultu, quas tu non modo intelli-
gis dignitati atq; ornamento esse, sed planè salutē
futuram sentis conseruationem harum Reipubli-
cæ, & amissionem perniciosam. Atq; hæc per-
suasionis immutabilitas, eo in te est cum suspicien-
da tum laudanda uehemētius, quo minus multorū
assensione stabiliri, & uerò plurimorum aduer-
satione

EPISTOLA

satione premi oppugnariq; cernitur: ut te inter
tuos his temporibus poenē solum, id est cum uno
aut fortassis altero, ueritatem non amittere, sed
contra & hominum improbitatem & sæculi in-
licitatem retinere atq; tueri, dicere ausim. Quod
quidem ut uideo, laus inuidiosa esse non poterit,
quippe quam nemo magnopere appetat, refugiantq;
potius propemodum uniuersi. Ac si uere scire
ne reperti nonnulli ordinis uestri, cuius hæc debe-
bat esse cura propria, ut enatas quasi stirpes eru-
ditionis & doctrinæ melioris, suo labore foueret
& coleret. In hoc igitur aliqui fuere, qui neq; al-
ienos se uideri ab humanitate studiorum uellent,
& horum famam atq; nomen concupiscerent. At
que hi bonorum uirorum maximam & propè ni-
miam uenerationem inuenerunt, multo etiam ut
pluris fierent existimatione illorum quam mere-
rentur, qui uel spe successus errabant libēter, uel
etiā arbitrabantur maxima putanda esse, quæ me-
diocria erant, in illo splendore & luce quadam
fortunæ, qua uester ordo conspicitur atq; eminet.
Sed, Deum immortalem, quæ quàm celeriter cō-
uersio atq; mutatio accidit? Quàm cito spes præ-
clara repressa, & opinio labefactata fuit? Nam
cum

Cura ordinis
Canonici propria

NUNCUPATORIA.

cum in ipso articulo iam nostra studia teneretur,
& si diu & uideamus non deperire, non dignitatē, sed planē
salutem suam, ab alijs hæc deserta & omni ope
destituta, ab alijs turpissime prodita fuere. Itaq;
iacent nunc & cōculcantur barbariæ & furoris
pedibus, et uix adhuc uocem illam exilem & defi-
cientem emittere possunt, ut raris morientia uoci-
bus hiscant, quibus uel Deum & homines testes fa-
ciant indignissimi interitus, uel crudelitatem ho-
stium execrentur, uel etiam meminerint frustra su-
scepti laboris, quo à paucis ad extremū usq; adiu-
ta protectaq; fuerint. Quod si quis forte quærit, *Cur eloquentia sua
dum carthui deserta.*
quid tantopere his nocuisse credendum, ut cum ma-
xime defendenda essent, tum fœdissime desereren-
tur? illi causam huius mali afferre nullam possu-
mus, nisi bonitatem et simplicitatem horum, quam
neq; hominum superbia atq; fastus, neque sæculi
prauitas & immanitas sustinere posset. Atque
uidentur quidam tam mali & improbi, & ita siue
natura seu uoluntate prauī, ut quamuis odiū erga
sapientiam & doctrinam aliquantisper occultas-
sent, postea tamen illud incitarint in neq; satis per-
spectariū, & repugnantium consilijs ipsorum, &
reprehendentium quoq; uitam, rerum laude &
bonitate

EPISTOLA

bonitate sua præstantium. Nonnulli uerò, cum hæc studia neque odissent, neque aspernarètur, curâ tamen eorum et respectum deposuerunt, quod opulentia et honoribus parandis minus illa idonea esse animaduertissent. Quare cum et animo suo obsequi, ac spei inseruire, et hæc colere atque amare simul nequirèt, *Quæstio 12. de uirtute, Adversus leuissimam* secundum tragœdiâ, hanc uiam splendoris et excellentiæ trita et frequentem ingressi, reliquerunt illam minus uulgo celebrè sapientiæ atque doctrinæ. Video, Stibare, in quam angustiam adducatur oratio, gestit enim animus omnia uerbis eloqui, et liberam hanc querelam offerre: sed coercetur quasi frenis quibusdam moderationis, cuius nonnulli sumus in nostra uita laudem consecuti. De his tamen facile poterit intelligi dolor iustissimus noster, ut nihil addamus amplius. Genera enim designata sunt hostium proditorumque doctrinæ et literarum, nomina autem cui iam non occurrunt. Iam enim de ijs loquimur, qui cum uirtutis ipsius formam conspiceret et iter ingredi cœpissent, maluerunt reimpulsi opinione quadam commoditatum suarum, cum barbaria et ferocia sæculi nostri se coniungere, in spe opum et excellentiæ, quam per nonnullas diffi-

NUNCUPATORIA.

difficultates, et dicam enim, pericula, ueritatis partes defendere atque sequi. Quos si aliquando forte poenitebit leuitatis suæ, non fuerit mirandum. Nam ut ait Ouidius,

Hic solet euentus facta nefanda sequi.

Sed ad te reuertor, Stibare, quem retinentem constantissimè cum ueri rectique maximū amorem, tum uoluntatem erga opt. artes atque disciplinas eximiâ, neque curantem quid de hoc alij uel sentiant uel loquantur, propter singularem in diuino proposito perseverantiam et nunc amant atque magnificiunt boni, et posteritas admirabitur ac suspiciet. Quod cum ita se habeat, illos uel desertores, uel proditores, uel saltem neglectores cognitiæ pulcritudinis et bonitatis artium nostrarum, atque ipsius planè ueritatis, qui excæcati cupiditatibus, clarissimæ luci obscurissimas tenebras anteponunt, et malunt per errores in quadam falsa opulentia ac gloriâ, uitæque in primis suauis, opinione uersari ac insistere, quam ad solidam laudē, ad copias, ad iucunditatem uirtutis et humanitatis contendere: hos igitur necesse est, et in hac ætate peruersitatis cuiusdam nomine à nonnullis uituperari, et posteritati odio futuros esse, ut felicitatis

EPISTOLA

licitatis oblatae saeculo suo, aut repudiatore, aut
euerfore. Sed de his, & uero studiis nostris fiat,
quemadmodum Graeci aiunt, ὅτι τῶν δεινῶν ἑλπίς. Vt au-
tem in te unde coepi de sinam, cum tu aliquando o-
stendisses nobis, requirere te pleraque in primis
quae de Graecis Cicero transtulisset, in reliquis
libris Tusculanarum quaestionum, petijssesque, ut
nisi molestum esset, illis longioribus disputationi-
bus de primo libro habitis, horum uel breuissimas
explicationes adijcerem: in eo tibi libenter sum
obsecutus, non modo tibi ut gratificarer, sed ipse
etiam, qui multum operae in his libris legendis po-
suisset, in hoc tamen enarrandi studio, intentiori-
bus (ut dicitur) oculis omnia contemplan, fructum
perciperem uberiorem. Sic enim statuo, ab his
& intelligentiam animi & facultatem orationis
instrui, augeri, locupletarique ita posse, ut uix ab
alijs scriptis Ciceronianis, praeter fortasse li-
bro de Officijs, magis, ab quorumlibet autem a-
liorum nullis aequè posse uideantur. Habes igitur
Commentationem & hanc nostram, de ijs locis
qui ab explicatore potissimum notandi animadu-
uertendi que uisi sunt. Prolixitatem autem studiose
uitauimus, tantum abest ut aucupati simus: id
quod

Tu fr. et offer.
ro memento.

NUNCUPATORIA.

quod facile intelliges, & ea loca quae aliunde assu-
mere in promptu esset, studio & inquisitioni legen-
tium reliquimus. In quibus si id consecuti sumus, ut
satisfaceremus uoluntati & expectationi tuae, o-
peram nostram praecclare positam esse arbitrabi-
mur. Quod si accesserit forte hoc quoque, ut stu-
diosius bonarum literarum atque artium & ipsis fru-
ctum aliquem afferant labores nostri, & haec oc-
casio gratificandi tibi utilitatem ac comoda quae-
dam illorum complectatur, nihil est quod desidera-
turus amplius, aut cur non successum hunc prosper-
rimum sim existimaturus. Sed nunc, satis enim uer-
bose, quasi in delectatione colloquij cuiusdam no-
stri aberrantes, praefati haec sumus, ad
rem tandem accedamus.

B

RERVM ET VERBORVM

IN HISCE IOACH. CAMERARII

Annotationibus memorabilium

INDEX.

	<i>ἐνάρις.</i>	Aegritudo opinionis	malum.	33
	27 <i>ἀνανοί.</i>	Aegritudinem cū tē-	perantia non confi-	
	24	stere.		27
	Acade	Aegritudinē dies adi-	mit, prouerb.	35.
50.51	mia noua & uetus.	Aegritudines.		30
Academici.	51	Aegrius.		66
<i>ἀκαδημαί.</i>	74	Aegrotatio.		56
Accij Philocteti.	6	Aerope.		31
Accij Prometheus.	9	Aerumna.		55
Accipenseris precium		Aeschinis locus.	40.	
Romæ.	36	<i>αἰσχρῶ.</i>	18 (45	
<i>ἄκρως.</i>	55	Aeschylus Pythagori		
Acerualis, sorites.	62	& philosophiæ stu-	diosus.	9
<i>ἀκαραγὰς, ἀκαράγαυτι-</i>		Aeschyli laus		43
<i>φῶς.</i>	78	Aeschyli tabellæ à Di-	onyfio conquisitæ.	
<i>ἀκρωτῆς.</i>	77	78		
<i>ἀκρόχρονος.</i>	36	Aeschyli tragædiarū	interitus.	9
Actum habere, pro-		<i>αἰσχρῶς.</i>		55
uerb.	38	Aesculapius Apolli-	nis. F. 20	(15
Acuti.	59	Aescopos tragædus.		
Ad necem.	13	Aetatum diuifio.	70	
Addicti, addicere.	3	Affectum animi	& corporis ad se mu-	
<i>ἀδιδάκτους.</i>	11	tuo relatio		56
<i>ἀδιδάκτους.</i>	60	<i>ἀδύνατοι.</i>		53
<i>ἀδύνατοι.</i>	53	<i>ἀνελπί.</i>		75
Aetas.	32	<i>ἀνέλπστοι.</i>	M Crassus	
<i>ἀείφουλα.</i>	74			
Aegrotare.	56			
Aegritudo.	30.54.55			
Aegritudo quatenus				
malum.	34			

Agis.	
Agria.	
Agria pura.	
Agriuntū, Agriunt-	tinus.
Agria.	
Aiacis furor	
Alcibiades Platonis	
an Xenophōtis	
prum.	
Alcmæonis furore	
berati historia.	
Alba et atra, prouen-	
89	
Alcyon.	
Aliquid differre.	
Alcyon.	
Alopecus.	
Amantes.	
Amasini, Amasoni-	
us.	
Amatores.	
Ambigui causa, ciu-	
que gen era.	
Ambitio præstantib.	
naturis maximè in-	
fecta.	
Ambulatio.	
Amor.	
Amphicles.	
Amphistenes.	
Anachar-	

INDEX.

Anacharsidis episto-	phus.	4
la.		
82.83	Antiphon à Diony-	
25	sio cur necatus.	78
13	Antiphras.	2
82	Anaitis Diana.	60.62.63
61	Anaxagoras.	24
74	Anaxagoras.	25
14	Anapæsti modi.	59
15	Anapæsticum Messe-	12
12	niacum, &	
12	Apollinis artes.	20
83.84	Apricari.	
36	Apriculus	
11	Aptum.	75
75	Aqua subtercutē in-	
68	curabilis morb.	
87	Aquæ ferendæ mos.	
32	Aquilaus	
78	L. Aquilius sapiens.	
49	Aquinius.	
78	Arbiter honorarius.	
74	Arbor.	
51	Arcefilaus philoso-	
72	phus.	
78	Archelaus cognomē	
65	to Physicus	
22	Archimedes Geome-	
34	tria.	
18	Architæ iracundiæ	
49	moderatio.	
71	Arethyrca.	
49	Argumenta.	
18	Arionis fabula.	
34	Aristippus Cyrenai-	
74	cus.	
6	Aristo philosophus.	
85	Aristomache.	
32	Aristomache Syracu-	
51	sana.	
37	Aristorelici.	
28.29	Aromaticæ.	
56	Arriani locus.	
4	Ars.	
47	Artes humanitatis,	
84	ingenue, liberales,	
55	gma.	
79	Artaxerxis apophthe	
13	gma.	
36	in Astra ferre prouet.	
18	Astrabacus.	
36.57.58.69.84.85	Athenæi locus.	
47	Athenarum in liber-	
9.50	rate excellentia.	
71	Atheniensium lega-	
70	ti Romam missi phi-	
59	losophi.	
ibid.	Atlas in montem.	
56	Atlantis cœliferi fa-	
31	bula.	
78	Atrei & Thyestæ fabu-	
57	la.	
72	Atticisimi affectatores	
78	Attilius poëta.	
77	M. Attilius, deq. eo hi-	
57	storia.	
quid	Auaritia.	
	Aurei uelleris fabula	

INDEX.

quid significatū. 32	Calisthenis historia. 64	Cliti historia. 64
Aut bibe, aut abi. pro uerb. 91	28	Clitomachus Haecetū bal dictus. 59
αὐτὰρ ἀβίβα. 57	Callum, & callus. 83	in Cælo esse, prouenit. 79
ἀβίβα, imperfectū. 57	Callus uetustatis. 39	Cælum contingens. 72
Baccæ. 75	Captus. 18	Cæsum contingens. 72
βακχαί. 24	Carmina mala, fama, &c. 49	Q. Cæpio, alius dicitur. 74
Beatus nemo contra uoluntatem. 21	καρπία. 74	Seruilio Cepione. 72
Bellantur. 31	καταγορεύματα. 56. 57	Confidens. 72
Benefacta. 18	καταρρώσεις. 58	Cōgregatæ bestię. 72
Bestiæ maiori formidini priscis temporibus. 64	Catonis laus. 49. 50	Coniectura. 72
Bestiarū species. 75	Cautio. 53	Consecrati. 72
Bestijs an etiā ratio, aut πᾶσι insint. 59	Cetei historia. 80	Constantiæ exempli. 72
Bilis atra furoris causa. 24	Cetri incendi mos. 37	Socrates. 72
Bile non egere. 64	καὶ πᾶσι τὰ κατὰ χρεῖα. 45	Cōsuetudo altera natura. 72
Biō philosophus. 40	χρεῖα. 75	Contentiones in homine duplices. 72
βίος. 53	χρεῖα. 9	Contractiones. 72
Boni natura. 89	χρεῖα μὴ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ. 24	Contradictiones. 72
Bonorum tria genera. 73.	ἀρίων. 64	Conueniē. 72
Brachmanes. 79	χρεῖα. 49	Conuenienter naturæ uiuere. 72
βραχμῆς, ἑραδύτης. 62	Chrysippus Atrei frat. 31	Conuersionum præceptum. 72
Brauronis simulacrum Dianæ quod delatum. 13 (67)	νήλησις. 55	Corinthium æs. 24
Bruti liber de uirtute. 18	Cicero notatus. 24	κορυδαίνιον. 26
βρού. 59. 61	Cicero quando se ad philosophandum contulerit. 1	κράσις. 26
βρού. 18	Ciceronis locus. 17	M. Crassus ἀγίαστος. 34
Caleus. 32	Ciceronis nimia ornandi amplificandiq; linguam lat. cupiditas. 13. 24	Cretensum leges. 10
Calippus. 32	Ciceronē incogitantius Stoica cum Peripateticis miscere. 52	uis dictæ. 58
Calippi in Dionem perfidia. 28	Cicures bestiæ. 75	Cresibius hydraulicos inuentor. 36
		Cuicuiusmodi. 31
		Culpa solum præstare. 24

INDEX.

da sapienti. 35	Deuotionis formula. 3	Dionysij tyranni uerus. 77. 78
Cupiditas. 30	Διαχύσεις. 54	Dionysio Spartanus coquus emprus. 84
Cupiditatū genera. 84	Διάχυσις. 55	Διὸς νόμος. 12
Cursum perperam institutū mutare. pro uerb. 4. 5	Dialectica Epicureis sprete. 4	Disceptatores si disceptare. 55
Cynica mendicitas unde nata. 83	Διαλογισμός. 10	Discordia. 55
Δυνὸς σὺν μα. 4. 1. νυνὲς αὐτοῦ. 4. 1.	Diana Anaitis. 13	Disputationes cōtentiosæ philosophia indigna. 3
Cyrenaici philosophi. 34	Diana Lygodesima. 13	Διποδία. 75
	Dianæ Orthiæ sacra. 12. 13	Diuini appellatio pro uerbialis. 47
Damon. 77	Dianæ Tauricę simulacrum Spartā ab Iphigenia delatū. 12. 13	Diuinitus. 46
Darij ætas. 71	Dies agritudinē adimit. prouerb. 35	Dolor. 55
Δαριῶν. 54	in Diem emptio, in diē esse, uiuere, &c. 73	Dolor mali expertus. 1
Debacchari. 24	Diodori locus. 80	Doloris & laboris discrimen. 13. 14
Decus. 4	Diogenis in Alexandrum scommata. 83	Doloris uacuitas pro summo bono habitata. 36
Δέμα. 55	Diō Hipparini F. 85	Doris locrefis. 77. 85.
Delectatio. 55	Dionis opera pulsus regno Dionysius. 32	Dionysij tyranni mater. 32
Delphici templi inscriptio, γυνὴ σάντων. 79	Dionysius Heracles. 17	Δίψα. 30. 54. 54
Demetriæ distinctio. 23	Dionysius tyrannus &c. 76. an Hermocratis F. 77	Dumeta. 52
Democritus an oculis seipsum priuarit, incertum. 89	Dionysius Tir. poeti cæ studiosus. 77	Δυσκολεῖν τὰ λεγόμενα. 45
Democriti dictum. 87	Dionysij Tyranni historia. 32	E
Demosthenis lacerina & uigilia. 63	Dionysius carbone capillum amburere solitus. 77	Briofus. 58
Δημόκριτος. 74	Dionysius cuiusmodi hominib. oblectatus. 78	Ebrius. 58
Descriptio. 52. describere. ead. 55	Dionysij tyranni fortitio. 76	Ebrios in adolescentia conspectum pro ducendi mos. 16
Desiderium. 55		εἶδος. 47
Desipientiæ propria. 24		ἐκλεγεσθαι. 11
		ἐκπληξίς. 55
		τὰ ἐκτός. 73
		ἐν τῷ τυχόντι. 51
		ἐχθρὸς. 22
		ἐλπίς. 3

INDEX.

Ελοquentia post Cic.	33	Est.	33	Abularum usus ad
interitū debilitata. 3		Etſi.	82	astrorum disciplina
ἐλλειψ.	36	Erymologia.	27	nam.
ἐμπατήριον anapesticū		ἐνκαταφορίας.	58	Fatui.
ἐμπεδόντες. 23	(15)	ἐννοια.	53	Fibræ radicū.
ἐμπαθίζεις.	58	ἐνμπίστος.	58	Fidei etymon.
ἐμπαθίζω, ἐν παθίζω.	89	Eueni uersus contra		Fidere
Eneruati.	59	necessitatem.	39	Fides, fidium cano-
ἐννοί.	24	δύσως.	36	publicis epulis adhi-
ἐντατά ἔργων.	49	δύσως.	24	beri solitus.
Enucleare, enucleata.		δύσως.	53	Finum disputatio.
Enunciatum. 57	(72)	δύσως.	59	Fons pro origine.
ἐνυδρία.	75	δύσως.	53	Formæ.
ἐπαρσις.	54	δύσως.	53	Fortis nemo, nisi ita-
ἐπιχειρηματία.	55	δύσως.	60	cundus.
Epicuri de uoluptate		Euphron.	71	Fortes fortuna, etc.
& alijs sententia. 38		ἐνφροσύνη.	53	Fortitudinem bile no-
Epicuri lib. πρὸ τῆς		ἐνφροσύνη.	59	egere.
Epicureorū dispu-	36	Euricij Cordi apo-		Fortitudinem iracun-
tata futilia.	4	phthegma.	90	dia iuuari.
Epigrammatū Græ-		Euripides Anaxago-		Frōtē perfricare, pro-
corum locus. 18. 91		riæ philosophiæ stu-		uerb.
ἐπιτήμη.	53	diosus.	9	Fructus.
ἐπιθυμία.	30. 54. 55	Euripidis locus. 19.		Frugalitas, frugalior,
Equestris rei inuen-		14. 34. 39. 41. 44. 58		frugalissimus dici.
tio ad Neptunū re-		65		frugalis non itē.
ferenda.	19	Euroræ fluius.	14	Frugalitas quid.
Equis & uelis pro-		δυσάδεια.	36	Frugum appellatio
uerb.	31	δύσως.	53	quib. competat.
ἐργασί.	58	ἐνδοξος ἵνα.	56	Frutex.
ἐργία.	55	Exanelare, exantlare		Furere notātia apud
ἐργασί.	58	8		Græcos uerba.
ἐργοντις.	58	Exanimatio.	55	Furiosus.
ἐργος.	55	ἐξαντλήν.	8	Furoris causæ.
ἐργατομαντις.	58	Excetra.	9	Aleni locus.
Eruditionis simplici-		Exest.	33	Γαλιός.
Eterninus. 63	(tas. 3)	ἐξιστηναι.	65	Gaudium.
Esse apud se, etc.	65	Externa quæ	73	Genæ.

INDEX.

Genus.	30	Herba.	74	le.	26
Germanorum capu-		Heracleti dictum.	87.	Humanè ferre, pati,	
la & luxus. 85.	latro-	83.		etc.	18
cinia.	82	Herculis in Atlantem		ὕδαίνειν.	56
Gloria uirtutis comes		fraus.	70	Hydra.	9
Glycon philosoph⁹.		Herculis labores.	64	ὕδαίνους inuētor.	36
γνώσι σπουδόν.	79	Hermocratis pruden-		ὕδαίνους σπουδόν.	37
Græca interpretandi		tia	76	ὕδαίνους.	61
ratio cuiusmodi Ci-		Hermodorus ab E-			
ceroni placuerit. 56.		phesij pulsus.	88	Lactatio.	55
Græcæ artes.	46	Hermion.	76. 77	Immanes best. æ.	75
Græci incogitantius		Heroum ætas.	70	Imitatio ueterum au-	
à Cicerone reprehē-		ἐργία.	75	torum.	23
fi.	13. 24	Herylus philoso-		Impetitus sapiente	
Grauedinosi.	58	phus.	6	deterior.	20
γυμνικοὶ ἀγῶνες.	18	Hesperidum poma		Imperiti.	24
Gymnosophistæ.	79	quomodo ab Her-		Imperitiæ malitia.	3
αἰγίους.	5	cule ablata.	70	Impotentes.	77
Halis sepultus Timō		ἔργια.	60	Improbis nemo spō	
Misanthropas.	57	Hippasus Phliasius.		te.	21
Hasdrubal Clitoma-		ἵππιος.	19	Indi anthropophagi	
chus.	39	Hippolytus mulierū		82.	
ἡντις λεγέται ὡς ἕντων.		osor.	58	Indicarum mulierū	
16		Homeri locus. 14. 15.		in mortuos maritos	
Hebes. 62. hebetes. 59		17. 19. 26. 27. 29. 39.		officium.	79. 80
Hecuba in canē mu-		41. 42. 44. 63. 70.		Indigentia.	55
tata. 41		Homeri tēpora. (90		Indolentiæ laudato-	
ἡντις.	53	69. 70.		res notati.	43
ἡντις ἡντις ἡντις		ἡντις ἡντις ἡντις		Indorum duplices sa-	
ἡντις.	65	ἡντις ἡντις ἡντις		pientes.	79
ἡντις.	65	ἡντις ἡντις ἡντις		Industrij.	13
ἡντις.	65	ἡντις ἡντις ἡντις		Iners.	62
ἡντις.	65	ἡντις ἡντις ἡντις		Infractio animi in-	
ἡντις.	65	ἡντις ἡντις ἡντις		fracti.	26
ἡντις.	65	ἡντις ἡντις ἡντις		Ingenij laus.	59
ἡντις.	65	ἡντις ἡντις ἡντις		Inimicitia.	55
ἡντις.	65	ἡντις ἡντις ἡντις		Iniuriam accipere	
ἡντις.	65	ἡντις ἡντις ἡντις		quàm facere, lenius	
ἡντις.	65	ἡντις ἡντις ἡντις		malum.	76
ἡντις.	65	ἡντις ἡντις ἡντις		inno-	

INDEX

Innocentia. 27	Laconica syzygia 15	Lycurgi duo 70
Insania, insani. 25	Laborare 14. 56	Lydarum uirginum 82
Insania moderatio- ni contraria. 23	Laboris & doloris di- scrimen 13. 14	Lygodesma Diana 13
Insaniam non cade- re in sapientem. 25	cum Lacte nutricis 21	λύπη 30. 39. 44
Insanire qui dicendi	Lamentatio 55	Μ
Insinuare. 38 (23)	in Lampidem Aegi- netam scommma 75	μαίνεσθαι 14
Intemperantia. 56	Lampon Aegineta 75	μαυρόμηνος 14
Intentos esse. 56	Laodicensis 13	Magnanimi 24
Inuidia, in inuidia ef- se, laborare inuidia 28	Laquei metaphori- cas 79	Male agi cum ijs quo- rum salus deo com- mendetur, prouerb. 68
Inuidia 28	Laus 4	Malefacta 18
Inuidi solum fortu- natis 28	Lectisternia uirginiu sacraru 49	Maleuolentia 51
Iouis leges 12	Lentitudo 62	Malitia 59
Iphiti tempora 70	Lessum 17	Malus eadem
Ira 58	τὸ λυγρόν καὶ μέλας ἐστὶν αὐτὸς	Malorum tria genera 73
Iracundia 24. 58. 60	prouerb. 89	Malum quid 54
Iracundia fortitudini necessaria 29. 62	Libido 54. 55	μαυρία 24. 57
Iracundiae cohercen- dae praeceptum 16	λίχνη 57	in Manib. habere. 18
Irbus 13	Limnaeum 12	Marathonius tauru 64
Is cum, pleonasm. 33	Linguae utriusq; pro- prietas in conuerten- do spectanda 23	Μαυρολεῖον 43
ισχυρ. 56	Laelij laus 49	Q. Maximi patientia 42
Ifocratis locus. 22. 48	Lætitia 30. 54	Mediocritas 39
Italica mens. Plato- ni reprehensa 85	λογισμὸς animi pars. 53	Mediocritates 45
Iudicium prauum. 58	Luctus 55	Medium syllogisticu 60. 61
Iugulum dare 12	Ludouicus Brassica- nus Iurifconf. 9	μεγαλόθυρος 24
Iurgio sitas 55	Lyceum 50. 51	μεῖωσις 54
Ius honorarium 91	Lyciaici 51	Melancholia furoris caussa 24
L	Lycon philosophus 44	μήνις 55
Acedæmonij. uide	Lycurgus. 12 (44)	μεσότης 39
Spartani.	Lycurgi tempora. 69.	Messeniacum
Lacænarum uirginu exercitia 14	70	

INDEX

Messeniacum anape- sticum. 15	ritos defunctos offi- cium 79. 80	ὀνίσις. 88
μυθολογία 17	Myrrilus. 19	Opinio. 30
μυθολογία 4	Myson Chenensis. 60	Opinatio. 54
μυθολογία 58	N	Opuntius. 71
μυθολογία 58	Atantes bestia. 75	Oratio animi medici na. 22
μυθολογία 43	Naturā sequi du- cem quid. 21	Oratores ad populi iudicium compara- re sese. 2
Metrodori philoso- phi plures. 6	Naualis rei inuentor Neptunus. 19	Orchomenus. 32
Metus. 30. 54	Nemeus, et nemeus 9	Orestes Lacedæmo- niorum rex. 12
μὴ τίνα πᾶσι ἢ ἐν ἑαυτοῖς 65	Neptunus ἐν πηλ. 19	ὀργή. 24. 55. 58.
μύθια cur πικρὰ Ho- mero. 24	Nequam homo. 10	ὀργή. 58. 60. 62
Miltiadis tropheis ex- citar. Themistocles 63	Nequitia. 10	Oropus Atheniensis- bus direpta. 50
Minæ triginta 83	Nestor qualis Home- ro fingatur. 70	Orthia Diana. 12. 13
Minos Iouis ἀδελφός. 12	νόσος. 59	Os perfricuisse, pro- uerb. 36
Minotauri historia. 64	Nihil, nihil esse. 1. 11. agere, dicere eod. 1	ὀσὸν εἶναι. 12
μισανθρωπία 57	Nihil homines. 1	P
μισος. 55	Nihili minus. 15	Acidianus. 63
μυθολογία 59	Niptra fabula 16	παλινδρομεῖσαι μέλλον ἢ λεκτός διαμῆν. 4
μνήμονες. 71	νήτην. 61	Pamphas poeta. 19
Mnesarchus. 27	νόμιμα. 82. νόμιμα, νό- μος. ead. 16	παρὰ πείραν. 24
Moderatus. 27	Nonij locus. 16	παρὰ φρονεῖν. 24
Maotis palus. 75	νόσοι, νοσήματα. 56	παρὰ φροσύνας. 59
Mæror. 55	νόσος. 62	Patientia partes. 38
Molestia. 55	νόσος. 25	30.
μοναδικὰ. 75	Numa Pythagoræ au- ditor. 47	Passio. 23
Moratus. 5	Nunc iam. 33	πάθος. 23. 30. 53. πάθος 64. 56. 22. 30. 46. 60
Morbus. 23. morbi. 22		πάθος in in bestiis. 59
26. 56		πάθος. 56
μορφή. 25		παθὴν καὶ ὄρεμα. 60
Morsus. 54	O	Pauor. 55
Mos. 82	Blectatio. 55	Pausanij locus. 12. 19
Mulier, prouerb. 15	Occallere. 39	50. 75
Mulieru Thraciaru & Indicarum in ma- ritis defunctos offi- cium 79. 80	ὄν. 55	Pelops. 18. 31
	in Oculis esse. 18	Peloponnesi nomen unde
	Odium. 55	
	ὀλυν. 55	

INDEX.

unde	18	tum	13	L. Pifo frugi appellat
περὶ	55	φιλοπόνου	13	tus.
Perculit, perculsus.	16	φιλοφία	57	Platonica cænæ fru-
Perfricare frontem,		Philosophandū pau-		galitas.
os, etc.	36	cis	1	Platonis locus. 10. 16.
περίβλεπτι	18	Philosophiæ laus.	22.	43. 44. 47. 73. 74.
Periander philoso-		68		76. 85.
phus	69	Philosophiæ ofor po-		Platonis scōma in
Peripatetici unde di-		pulus	2	licas & Siculas
cti	50. 51	Philosophiæ partes		fas.
Perfa, perseis	32	tres	78. 79	Planta.
Perfarum regum lu-		Philosophiæ præce-		Plauti locus.
xus	72	pta nihil efficere in		πρωτῶν.
Perseus Hercule an-		animis repugnanti-		Plutarchi locus.
tiquior	71	bus	4. 5	76. 83. 84. 88. 89.
Perficus uictus	84	Philosophiæ studia		πρωτῶν.
Perturbationes	26	quæ	47	Podagra incurabilis
Perturbationes ani-		φιλοτιμία	57	68
mi non cadere in sa-		Philoxenus in lato-		Poësis, loquens pi-
pientem	46	mias coniectus	77	ctura.
Perturbationum ge-		φιντίας	77	Poëseos laus
nera. 31. 53. 54. inde		Phlias	71	Poëta cum attentio-
φαινομενική	14	Philius. 71. Philiassius,		ne & cura legendi.
φαιδρῶν, φανίας	24	Philiuntius, Philiusi-		10.
Pherecydis ætas	71	us. ead.		Poëtarum lectio cu-
φιληγωγῆς	58	φοιβῶν	54	iufmodi esse debet.
Philippus rex cuius-		φύβου	54	22.
modi hominibus		φρόνησις	69	Poëtas nō eijci à Pla-
oblectatus	78	φρύγανον	74	tone è Repub. sua
Philistus Dionysio		φδίνου	54	10.
assentatus	76	φδονῶ	28	Poëtica priscis minus
Philo Academicus. 4		φύβου	30	in precio.
φιλοχρηματία	57	Phocus	37	πολλοί.
Philo ceteræ tragœdia		φωλιωτῶν	75	Polycrati tēpora.
6		φωλλοβόλῃα	74	πολύποδα.
φιλογωγῆς	57	φυσιογνώμων	66	Pompæ sacrorū.
φισινία	57	φυσὶν	74	Pompeij mors.
φισονεμία	55	Pictura, tacita poë-		πένου.
Philoponi cognomē		fis	90	Ponti mater, Mæonis

Populus

INDEX.

Populus philosophiæ		Punctis designando		uerb.	31
osor.	2	rum suffragiorum		Remissos esse	56
Populi iudicium ab		mos.	18	Remota	11
oratoribus specta-		Punitur, puniuntur.		ρίσας πιδες.	17
ri.	2	31		Rifu uitā adimi. pro-	
Portus. 68. prouerb.		πυνά μῆδῃα, πυνινά		uerb.	63
πιδου.	55	φρύνε, πυνινῇ βελῇ.	24	ρίσματα	26
πρωτῶν.	60	Pyrho philosophus		Romanorum præ-	
Præcipua.	11	6.		stantia	46
Prædicamentum.	57	Pythagoræ ætas. 71.		Romulus quando	
Præposita.	11	genus. ead.		natus	70
Præsius.	54.	Pythagoræ in Italiam		Rosarum mentio.	79
Principio primum.	33	aduentus.	47	Resonantia	22
Procliuitas	58	Pythagoræ laudes		P. Rutilij repulsa	
Procli libellus contra		48		62	
Stoicam ἀντάρκειαν.		Pythagoricæ sectæ		8	
67.		existimatio.	47	S Alinæ	57
Producta.	11	πυθαγορικῆς.		S Samnites gladiato	
προνυμῶν.	11	gorista.	48	res	15
Prometheus Accij.	9	Pythias.	77	Sanguinis color	9
Prometheus Cauca-		Q		Sanas esse	56
so affixus.	71	Quamuis, quan-		Sapiens solus beatus	
Prometheus λυόμενος		quam	82	Stoicis	12
πυρφόρου, λυσώτης,		Quid me uis?	13	Sapientis nihil esse	
Aeschyli tragœdia		Quod ante pedes est,		præstare, nisi cul-	
9.		prouerb.	89	pam	35
Promota.	11	Quondam olim.	33	Sapientem etiam in	
Propertij locus.	80	R		somno recte dici	25
Proportio	61	Atione ac uia.	4	Sapientem non insa-	
Proposita.	11	Receptuicanere,		nire	25
Prudentia.	24. 69	prouerb.	35	Sapientum Græcia	
Prudentiæ propria.		Regius dominatus		septem nomina di-	
24.		47		uersa	68. 69
πτηνῶν.	75	Regnum pro domi-		Sapientia λογική	25
πρώτης.	57	natione iniusta.	26	Sapientia uulgo in-	
Pueri post septenniū		Reiecta	11	uisa	20
magistris tradi so-		Reiectanea	11	Sapientiæ apud prin-	
liti.	21	Reijciendum	10	cipes contēptus.	69
uluinaria in sacris		Remis uentisq. pro-		Sapiētiq. definitio.	69
49				2 Sarmen-	

INDEX

Sarmentum	74	Solum	83	bonum	6
Sardanapali mollicies, & epitaphia.	86.	σοφία	53.69	Stolidi	31
87		Sophoclis Trachiniae	6	Stomachus pro ira	64
Satisfacere, accipere, habere, &c.	10	Sophoclis locus. 7. in de	14	Studia doctrinae	47
σικερώδης	63	σώφρων.	17	Stultitia	11
σικερώδης	24	σώφρων.	27	Stupidi	11
Secundus populus, secundum uenti	3	σοφροσύνη.	23.27.60	Sua cuique pulchra.	11
Seipsum uincere, si- bi ipsi imperare, &c.	16	σοφίτης.	62	Sui ipsius uictoria pulcherrima	11
σημάνειν τὸ ἀναισθητικόν	35	σπάνις.	55	Sumi	11
σημεία ἀναισθητικὰ ἢ ἀλυστα	47.49	Spartanorum ad tibi am & citharam pugnandi mos	14	Syllabas ultimas in carminibus ceruicis	11
Sermoncinatio	10	Spartanorum puero- rum uerberationes in sacris. 12.13	14	tempus non habere	11
Serpentes	75	Species	30	συμμετρία. 56	11
Sestertia XII.	83	Speusippus Platonis	30	συνέργισ	54
C. Seruili ^o Cepio.	72	fororis fil.	50	συνήδεια	80
Si dis placet	73	Spolia capere	9	Syracusanae mentis	54
Sidera uertice ferire.	79	Spinæ	52	συσταλὰ	54
prouerb.	79	Spinæ metaphoricæ	79		
Sidulius	71	σπινὰς	13	T Abellis obfignatis, prouerb.	71
ē Silice, aut quercu nati, prouerbium.	5.26	στάσις	45	Talenta quinquaginta	81
Simplices	24	Status	ibid.	ta	81
in Sinu condere, prouerb.	63	Status corporis	26	Tamen	81
in Sinu gaudere, prouerb.	38	στυφνίται.	18	Tamen, elocutionis imperfectæ	26
Sitis metaphoricæ	72	Stilponis in Theodorum philosophum	90	absq; τὸ προηγουμένον.	31
σόςιν.	24	scomma	90	Tantalus	31
Socrates Marfias.	44	Stirpiū species & differentia	74	Tardi.	25
Socratis ἀνταρσία.	43	Stoici reprehensi	52	Tarquinius Superbus	31
84		Stoicorum de uirtute distinctio	12	Tauricae Dianæ simulachrum	47.49
Socratis cōstantia.	34	Stoicorum in etymologijs audacia	39	Telamon.	33
Solicitudo	55	Stoicorum summum	39	da	37
Soluiagē bestiae	75			Temperantia, temperans	37

INDEX.

rans	27.56	Timō μισάνθρωπος.	57.	nis	66
cum Temperantia	57	eiufdē epitaphiū.	57	Virtus simplex & cuiusmodi	12
non consistere agritudinem	27	Timothei Cononis	58	Virtus Stoicorum finis	6
Temporis causa.	51	F. de Platonis cœna	59	Virtutis uia ardua.	45
ex Tēpore pro tempore: &c. eadem.	51	τίνος. 59 (dictū. 83	58	Virtutis comes gloria	22
Terentij locus. 26.34.	59	Torminosi	58	Virtutis pulchritudo	67
Teretis. 530.55	64	à Troia capta usq; ad urbem cond. quot anni	70	Virtuti quē obstat	67
Tethran fluuius	64	Troica tempora	70	Virtutem exerceri	21
Tetrum	75	τρίμη	56	in uita serui non posse	67
Tetrum	31	Trophæum	9	Virtutes quō inter nemiū & parū mediæ	60.61
Turbare	31	Turbare	31	Viure in diem. 73. de die. eadem	59
Tusculanarum quaestionum appellatio unde	46	Tusculanarum quaestionum appellatio unde	46	Vitiositas	59
Theodorus atheos	63	Valere	56	Vitium	ibid.
Theodorus tropheis exercitatus	63	Vecordes	25	Vlysses qualis fingatur Homero	70
90		Vela facere, 52. dare, &c. eadem.	52	Voluntas	53
θεωρητικὸν, animi pars	90	Velis et remis, prouerbium	31.52	Voluntas summum bonū, qualis habita philosophis.	34.36
θεωρητικὸν, 90	53	Venus dare uela	52	Volucres	75
θεωρητικὸν	48	Verbū uerbo reddendi mos reprehensus	23	Vota faciēda. prouerbium	67
Thefei de Marathonio tauro uictoria	64	Verecundus.	27	Vt est captus	18
θεός. 4.22	64	Veritas	23	Vtendū accipere	36
Thoas qualis fingatur Homero.	20.70	Vestigia	47.49	Vultus animi index	34
θεός. 70	55	Via ac ratione	4	X Enocratei philosophi	54
Thracicarum mulierum in mortuos maritos officiū.	79.80	Viciorum fidem implorare. prouerb.	38	z	(phi. 51
24		Victorius notatus.	37	ζήλῳ	54
Thiastæ & Atræi fabula	31	Violarum mentio.	79	ζητοῦσθαι	54
θυμωδία	60.62	Virgilij locus. 3.19.26	79	Zeno Stoicæ sectæ auctor	75
θυμωδία. 55. θυμωδία. eadem	62	Virtus	4.16	ζώνη. 75 (tor. 10	
86		Virtus ad beate uiuēdum seipsa contenta	66	F I N I S.	
Timoleon Corinthi	32	Virtus ciuilis uitæ fi-	66		

IN TVSCVLANARVM

QVÆSTIONVM LI.

brum secundum, Ioachimi Ca-
merarij Explicatio.

E APPELLATIONE antè est di-
ctum, ostensumq; à loco hanc factam esse.
Argumentum autem libri, ut ipse ait Cice-
ro, est de tolerando dolore. Vult enim do-
cere, nihil esse in dolore mali: neq; non mo-
dò extimescendum hunc, sed etiam per-
petiendum esse fortiter. Orditur à Chria:
quam cum destruat, tamen admodum ar-
tificiose assumit, ad fundamentum quod-

dam & ad commendationem scriptorum suorum in his libris. Citatur aut
uersus Ennianus, & collaudatur apud Gellium, libro v. capite xv.

Philosophandum est paucis, namq; omnino haud placet.

175. ^{12.} NIHIL agens.) Vel, in ocio: sic enim qui uiuunt, nihil agere uidentur:
uel, nullius momenti ac ponderis actiones dicit: sic enim sentit ea esse quæ
agerentur sine dignitate, & extra Reip. administrationem, à qua iam se
remouerat, cum omnia essent in unius potestate. Iis enim temporibus
quibus fuit à Cesare occupata Respublica, Cicero se ad philosophandum
cōtulit: ut cum alibi, tum in quadam ad Varronem epistola significat ip-
se: Quis enim hoc non dederit nobis, ut cum opera nostra patria siue
non possit uti, siue nolit, ad eam uitam reuertamur, quam multi docti ho-
mines fortasse non rectè, sed tamen multi, etiam Reip. præponendā puta-
uerunt? Quæ igitur studia magnorū hominū sententia uacationem habent
etiam publici muneris, ijs concedente Repub. cur non abutamur? Est aut
similis locutio prouerbialis figuræ & apud Terentiū, Eunuchō: Nihil di-
cis Parmeno. id est, nullius momenti putanda, quæ dicis. Et Plautū, Milite:
Nihil hoc quidē est. id est, futile. et Nihili homines, nullius precij dicimus.

24. ^{21.} TAMEN eos.) Huiusmodi quasi minus plena elocutiones & alibi repe-
riuntur. ut,
Naturam expellas furca, tamen usq; recurret.

A intelli-

2 TVSC. QVAEST. LIBRI II.

intelligendum enim, quanquam, aut simile: cuius ἀπόδειξις, tamen.

pag. 175. b. 2.

Si qua

ad. u. 5.

QVANQVAM non sumus.) Occupatio, qua iam nunc occurrit reprehensoribus futuris disputationū suarum. de toto genere contra dictionum, quæ Græcis sunt ἀντιρρήσεις, bonæ sententiæ memorantur, et dignæ quæ a scriptoribus et disputatoribus horum etiam temporum diligenter cognoscerentur. Sed nos id quod instituiamus, agamus.

ET ENIM si.) Hoc loco per occasionem comparationis contra eos dicit, qui se noua quadam laude Atticos appellari uolebāt, studentes generi cuidam orationis tenui et subtili, atq; sententioso. Contra quorū persuasio nem falsam et alibi differuit, et destinauit Oratorem suum, scriptū ad Brutum, qui et ipse hoc Atticum genus breue atq; angustum probaret. Sed de populi ac multitudinis hac in re iudicio, Cicero in Bruto dicit copiosius, et a doctorū illud iudicio dissentire negat. Et in Oratore ita: Semper oratorum eloquentiæ moderatrix fuit auditorum prudentia. Omnes enim qui probari uolunt, uoluntatem eorum qui audiunt intuentur, ad eamq; et ad eorum arbitrium et nutum totos se fingunt et accommodant, et. Hoc Demosthenicum est. De Atticorum autem istorū neglectione, in Bruto hæc leguntur: Isti enim uidelicet Attici nostri, quod uolunt assequuntur. Ne illud quidem intelligunt, non modo ita memoriæ proditum esse, sed ita necesse fuisse, cum Demosthenes dicturus esset, ut concursus audiendi causa ex tota Græcia fierent. At cum isti Attici dicunt, non modo a coronis, quod est ipsum miserabile, sed etiam ab aduocatis relinquuntur. Sed Demosthenes de populari iudicio ita in Oratione περι τριάρων, καὶ τοῖς ἑγωγε ὁρῶ τὸ λεγόντων διωόμεως τὸς ἀκρόντας, τὸ πλεον μέγος κυρίως ὄντας. ὡς γὰρ αὐτοῖς ἀποδείκνυται, καὶ πλεον ἐκαστὸν ἔχοντες ἐννοίας, ὅπως ὁ λέγων ἐδόξε φρονεῖν. Et si Cicero non solum fauore, sed etiam iudicio, oratorem magnum probari sentit. Sed de his et ipsis satis.

ad. u. 9.

ad. u. 18.

NISI quod se imitari.) In Oratore sic: Quid enim sit Atticum discat, eloquentiamq; ipsius uiribus, non imbecillitate sua metiantur. Nunc enim tantum quisq; laudat, quantum se sperat posse imitari.

EST enim philosophia.) Nam neq; intelligit sapientiæ disputationes populus atq; multitudo, et ideo etiam odit: et ab doctrinæ quasi calliditate timet simplicitati imperitiæ suæ. etsi res longe aliter se habet. Nam doctrinæ et eruditionis in summa perspicacia et consideratione maxima sim-

in Modica

EXPLICATIO.

simplicitas est: contra uero, imperitiæ sunt suspensiones, et est malitia, atq; etiam (ut Terentianus uult Mitio) iniusticia.

SECUNDO populo.) id est fauente, et assentiente. ut secundi uentis, qui flatu et aspiratione sua adiungunt cursum navigationis. In Hortensio, cohortatum se quam maxime potuerit ad philosophiæ studium, et ele- quod genus philosophiæ minime arrogans, maximeq; et constans et elegans arbitraretur, quatuor Academicis libris ostēdisse, ipse dicit in Proœmio Diuin. II. De Hortensio insuper hæc in Proœmio lib. I. de Fin. Quan- quam philosophiæ quidem uituperatoribus satis responsum est eo libro, quo a nobis philosophia defensa et collaudata est, cum esset accusata et uituperata ab Hortensio.

ORATORVM laus.) De ortu et incrementis eloquentiæ Latine, extat Ciceronis Brutus.

PHILOSOPHIA nascatur.) Eleganter deficientiæ illi hanc originem opposuit, ut submittendam quasi nouam hanc philosophiæ sobolem, eloquentiæ senectuti censeat. Nimis autem celeriter hoc quod Cicero nūc prædicat, postea accidit. Post illius enim interitum eloquentia statim debilitata est, et breui tempore intercidit. De quo, in primo libro disserui- mus copiose.

NOS QVE ipsos refelli.) Egregia et salutaris sententia ad uitæ cō- munitatem, contra peruicaciam contentiosorum hominum. De qua re præclare in primo de Fin. ita: Fieri o Triari nullo pacto potest, ut non di- cas quid non probes eius a quo dissentias. Quid enim me prohiberet Epi- cureum esse, si probarem quæ ille diceret, cum præsertim illa perdiscere ludus esset? Quamobrem differentium inter se reprehensiones non sunt ui- tuperandæ. Maledicta, tum contumeliæ, tum iracundiæ contentiones, con- certationesq; in disputando pertinaces, indignæ philosophia mihi uideri solent. Tūc Torquatus inquit, prorsus assentior. Neq; enim disputari sine reprehensione, nec cum iracundia aut pertinacia recte disputari potest.

QVASI addicti et consecrati.) Addicebantur, qui cum soluendo non essent, alteri tradebantur. et in emtione ac uenditione, res quæ uenit, ad- dicitur. Ex eo Addictus, destinatus et traditus: ut morti, supplicio addi- ctus. Et Horatius,

Nullius addictus iurare in uerba magistri.
Consecratos autem quasi deuotos accipimus. ut in formula deuotionis, quæ refertur a Macrobio Saturn. lib. III. Exercitumq; hostium, urbes a-

A 2 grosq;

4 TVSC. QVAEST. LIBRI II.

grosq; capita etatesq; eorum deuotas consecratasq; habeatis. Hoc autem facere, quod hoc loco dicit Cicero, uulgare etiam uerbum uetat, quo dicitur, Satius esse mutare cursum perperam institutum, quam in illo pergere. *παλινδρομεῖν καὶ ἀλλοτρίαν ὁδὸν ἀρκεῖν.*

End. u. 23.

u. 2006

SED si possumus. Obiter contra Epicureos, non solum ut male sentientes, sed etiā ut indoctos, dicit: et Peripateticam Academicamq; philosophandi rationem probat. Ratione autem et uia, etiam alibi. ut in Officijs: Omnis enim quae à ratione suscipitur aliqua de re institutio. de Dilectis. II. Quam si opt. artium uias tradere ciuibus meis. Graecis *καὶ τοῖς* dicitur cum duce ratione quasi per uiam quādam artis proceditur in differendo. Quae luculente exposuit Cicero in primo libro de Oratore. ubi docet hoc totum quod artem dicamus, alia quadam extrinsecus assumpta scientia constitui, quae et generibus quasi materiam quandam susceptam construat et complectatur, partibusq; ac ueluti membris distinguat, et omnia definitionibus illustret, quae sunt dialectica omnia, quam strenue contempsisse Epicureos constat. Quod autem futilia et leuia sint disputata Epicureorum, etiam hoc alibi Cicero argumento esse ait, quod facile à quouis ediscantur. Itaq; nunc dicit, minime ignorari quid illi doceant.

*deu
lari
ra.*

End. b. u. 6.

End. u. 22.

u. 15.

NAM ut Plat. Comparatione et aliorum philosophorum sectas colaudat, et hanc Epicureorum uituperat. PHILO. Academico Philone, cui discipulus postea illius successisse Antiochus, ipse se magistro usum, in Bruto scribit. PERIPAT. Acad. De hoc ita in Orat. Haec igitur quaestio à proprijs personis et temporibus, ad uniuersi generis orationem traducta, appellatur *θεσις*. In hac Aristoteles adolescentes non ad philosophorum morem tenuiter differendi, sed ad copiam rhetorum in utramq; partem, ut ornati^{us} et uberi^{us} dici possit, exercuit.

Pag. 177. u. 2.

DICI non potest. Annectitur ad superiorem de morte disputationem, haec de dolore: inserta quadā ueluti cautiuncula, ne quis etiam repugnantibus in animis hoc posse philosophiae praecepta existimet, ut ad uirtutem et decus colendum illi excitentur. Requirit enim haec assentientes atq; obsequentes, et cupidos bonorum illorum quae offert philosophia promittitq; hominibus. Haec autem etsi omnia uirtutis atq; laudis ac decoris et honesti idem significantibus uocabulis appellantur, tamen multiplicia sunt, et uariae formae illorum: ideoq; alia ab alijs magis minus uel appetitur, studiosiusq; aut negligentius excipiuntur, pro ingeniorum uarietate.

EXPLICATIO.

rietate. Quae de re copiose posset dici, et omnino eiusmodi est in qua inquirenda et explicanda sapientiae quoq; studium occupari debeat: sed nunc neq; proposito de nostro, neq; suo in loco sit futurum. Quare reliqua percurramus.

FORTES fortuna. Secundū hoc, Audentes fortuna iuuat. et hac, Audentes forsq; deusq; iuuat. Est aut in Phormione, Fortes fortuna adiuuat.

ITA moratus. Ut apud Terentium: Quid mulieris uxorem habes, aut quibus moratam moribus?

UT enim si. Elegantibus similitudinib. docet, turpissime in uita peccari à philosophis, uita magistris.

NONNE igitur. Obiectum dissoluit Attici, idq; breuiter. nam recipere res longiorem disputationem potuit. Quaestio autem haec est: Vtrum ea uis sit philosophicorum praeceptorum, ut excitare per se animos hominum ad uirtutem possint. De quo differi sanè copiose nihil fortasse attineat. Nam constat, hoc illa non posse: quippe cum tam multi audiuerint atque cognouerint, sine fructu, et nunc quoq; audiant, neq; meliores redantur. Ergo opus est capace et idoneo animo, ut non sit iam philosophiae culpa, si minus efficiant praeceptiones illius, sed refragantis auditoris: ut quod super aqua non pingi neq; scribi possit, non pictoris aut scriptoris uitio sit, sed propter repugnantem scriptioni et picturae aquam. Sed quae haec, et unde nata sit in genere humano animorum uoluntatūq; diuersitas et dissimilitudo, quaeq; haec ingenij atq; indolis multiplex forma, id explicatu et longum et difficile. De quo aliquando fortassis non minus idoneo in loco, sed cum plusculum ocij nacti fuerimus, nostram sententiam exponemus, quam tamen iam in primo libro magna ex parte ostendimus. Sunt enim haec hominum studiosorum ueritatis et eruditionis, curae et inquisitionis nequaquam indigna.

MAGIS esset. Secundum proverbium, quod male institutum cursum mutare, non prosequi iubet.

DE uarijs disc. Quas Graeci *κρίσεις* nominant. Disputationem autem finium copiose exequitur Cicero, et in quinto de Finibus, et in V. Tusc. Sex quidem secundum Carneadem esse omnino simplices fines commemorat in V. de Finib. Voluptatis appetitum, quamuis haec non contingat: aut studium non dolendi: aut ut ijs potiri possimus quae prima secundum naturam uocantur: uoluptatem ipsam: uacuitatem doloris: fructum et copiam eorum quae prima secundum naturam uocant. Ita erit

septimus, adiuncta uoluptatis ad honestatem: octauus, ad hanc uacuitatis doloris. nonus, accessio illorum quae prima secundum naturam uocant. Requiritur autem in his finem Stoicorum uideo ab aliquo posse, uirtutem, quae illis sola bonum est. Sed illi, ut in tertio de Fin. docetur, cum posuissent ortum quendam ultimi boni de principiis naturalibus, ad conuenientiam naturae illud deduxere, ut summum bonum dicerent esse, conuenientem naturae uiuere: id est, *ὁ μολογούμενος τῇ φύσει ζῆν*, in hoc iam uirtutem, siue honestatem constituerent. De Aristone autem, et Pyrrhone, atque Herulo, ita Cicero in V. de Fin. iam explosae ciceraeque sententiae Pyrrhonis, Aristonis, Heruli, quod in hunc orbem quem circumscripsimus, incidere non possint, adhibende omnino non fuerunt, &c. Atque ibi Cicero significat, Pyrrhonem omne discrimen uitae sustulisse, cum praeter honesta et turpia nihil neque expetendum neque fugiendum traderet. itidem Herulum, qui negaret quicquam esse bonum nisi scientiam. De Aristone Plutarchus, *περὶ ἠθικῆς ἀρετῆς*,

Αείσω δὲ ὁ χιτὶς μὲν ἐστὶν αἰὶν καὶ αὐτὸς ἀρετῶν ἐπιτομή, καὶ ὑγίαν ὠνόμαζε. τῷ δὲ, πρὸς τι πάθος, ἀσφόδρος καὶ πλείονας. ὅς ἐστις ἐθέλει τῷ ὄρασι μᾶλλον, λευκῶν μὲν ἀντιλαμβανόμενος, λευκοῖαν καλεῖν, μελάνων δὲ μελανοῖαν.

Et Galenus, *περὶ τῶν κατὰ τὴν ὥσιν ὁρᾶται καὶ πλάττειν ὁρᾶται*, dicit hanc uim appellasse Aristonem *ἐπιτομὴν ἀγαθῶν καὶ κακῶν*.

METRODORVS.) Huius et alibi meminit Cicero. fuit de praecipuis sectatoribus atque amicis Epicuri: cuius memoria coli cum sua, testamento iussit. Hic Atheniensis, non ille posterior Scepsius, fuit praestanti memoria, cuius mentio fit in prima Tusculana. Fuit et alius Metrodorus Stratoniceus, desertor Epicuri. Itemque alius uetustior, magister Anaxarchi. Sententiam autem Metrodori hanc in secundo Fin. ita retulit: Metrodorus perne aliter quam Epicurus, beatum esse describit his fere uerbis: Cum corpus bene constitutum sit, et sit exploratum ita futurum.

ASPICE Philoctetam.) De tragodia Accij, ut uidetur. huius enim Philoctetes citatur a Macrobio, et Cicrone de Fin. v. Eosdem uersus in I. I. Finium posuit, de Philocteta,

Cui uiperino morsu uenae uiscerum
Veneno imbutae, tetros cruciatus cient.

APVD Sophoclem.) Trachiniae fabula Sophoclea, argumenti infecti

Herculis ab uxore Deianira inficia, ueneno Nefei cruoris. Sunt autem uersus a Cicerone luculente translatis, omnis quidem aliquot: ut placuit subiectis Graecis indicare.

ὦ πολλὰ δὴ καὶ θόρυβος, καὶ λόγος λαοῖς,
καὶ χρεὶ, καὶ νότοις μοχθήσας ἐγώ.
ὡς πῶς φιδέτω ἔτι ἀκοιτις ἡ διός
πρὸς θεῶν, ὅς οὐ γινώσκω θεοῦ ἐμοί,
οἶον τὸ δὴ ἡ δολωπὴς οἰνῶς κῆρ
καὶ τῶν ὁμοίων τοῖς ἐμοῖς, ἐλάνθην
ὑφάντων ἀμείβεσθαι, ὡς διδάσκωμαι.
πλὴν ὅρασι γὰρ πῶς μαχθῆναι, ἐκ μὲν ἐχάτας
βίβρωκε στερῆς, πλὴν ὅρασι τὴν ἀρετήν
ἐφείβετο κοῦναι. ἐκ δὲ χλωρῶν αἰμά μου
πῶς περὶ ἡδονῆς, καὶ διεφθαρταί με
τὸ παῦ, ἀφραδῶς τῆς χειρὸς περὶ ἡδονῆς.
ὡς ταῦτα λόγῳ περὶ δαίμονος, ὅς οὐ γινώσκω
στρατὸς γιγάντων, ὅτε θῆρεθ' βία,
ὅς ἐλάσ, ὅς ἀγλαῶς, ὅς ὅσην ἐγώ
γαῖαν λαοῖς ἐν ὁμοῖς, ἐδρασεῖ πῶ.
γαῖαν δὲ, θῆλος ὅσα, λούκ ἀνδρὸς φύσιν,
μόνη με δὴ καθελεῖ φασγάνος δόξα.
ὡς παῖ, γινώσκω μοι πᾶσις ἐν τῇ τῶν γεγῶς,
καὶ μὴ τὸ μητρὸς ὄνομα πρὸς ἐδύσιν πλείον.
διός μοι χερσὶν σάμν αὐτὸς ἐξ οἴκου λαβών,
εἰς χεῖρα τῷ τεκνῶν, ὡς εἰδὼ σάφα
εἰ τὸ μόνον ἀλγὺς μάλλον, ἢ λένεος ὄρα
λαβόντων εἰδὼ ἐν δόξῃ κακῶν.
ὡς ὡς τέκνον, τέλμησον, οἴκτειρον τέ με
πολλοῖσιν οἴκτειρον. ὅσα ὡς περὶ θεῶν
βίβρωκα λαοῖς, καὶ τὸ δὴ ὅσα ἐς ποτὶ
τὸν δὴ ἀνδρᾶ φαίη πρὸς ἡδονῆς διδρακῶτα,
ἀλλ' ἀνέναντον ἀεὶ ἐπὶ μὲν λαοῖς.
ναὺ δὴ ἐκ τῶν θεῶν θῆλος ἐν γῆναι τέλας.

TVSC. QVAEST. LIBRI II.

καὶ νῦν προσελθὼν, σῆθι πλησίον πατρός.
 σκέψαι δὲ ὁποίας ταῦτα συμφορὰς ὑπο
 πέπονθα. εἶξέω γὰρ τέδ' ἐκ καταλυμμάτων.
 εἰδὲ, θεᾷ δὲ πάντες ἄθλιον δέμας,
 δοῶτε γὰρ δύσκηρον ὡς οἰκτρὸς ἔχω.
 αἶ, αἶ, ὦ πάλας, ἔ, ἔ.
 ἔθαλψεν ἄτης πασμός ἀρτίως. ὅδ' αὖ
 δινῆε πλοῦτον, ὅδ' ἀγύμναστον μ' ἔαυ
 ἔοικεν ἡ τάλαινα διάβορος νόσος.
 ὦ νᾶξ αἰδὼν, εἰξά με.
 ὦ διὸς ἀέλις, παῖσιν.
 ἔνοσσορ ὦ νᾶξ, ἐγκατάσκητον βίλῃ
 πᾶσι τὸν κεραιωδὲ δαίνυνται γὰρ αὖ πάλιν.
 ἔνδον κε, ἐξώρμηκεν, ὦ χεῖρες χεῖρες,
 ὦ νότα καὶ στήνα, ὦ φίλοι βραχίονες.
 ὑμεῖς ἐλευνοὶ δὴ καθεύσαθ', οἵ ποτε
 νεμέας ἐνοίλου βραχίλων ἀλάστορα
 λείοντ' ἀπλάττον θρέμμα, ἀπὸ σήγορον
 βία κατατρεγὰς ὀδὲ, λοναῖαν δ' ὕδραν,
 διφυῆ τ' ἀμικτοῖν ἱπποδαμόνα στρατὸν
 δευρὸν, ὑβείσιν ἄνομον ὑπεροχὸν βίαν,
 ἐρυμαῦντιόν τε θῆρα. τὸν δ' ὑπὸ χθονός
 αἰδοῖ τεύχερον σκυλάκ' ἀπὸ σμαχὸν τέρας
 δαινῆς ἐχίδνης θρέμμα, τὸν τε χρυσέων
 δρωιδωντὰ μήλων φύλακ' ἐπ' ἐχάτρης τόποις.
 ἄλλων τε μόχθων μυριῶν ἐγδυσάμεν,
 ἀδολὲς τρόπαι' ἐσθσε τῶν ἐμὸν χερῶν.

Q V AB corpore exanclata.) Vetus est verbum exanclare, quod per-
cere, et ueluti ministerio quodā exequi, cuiq; difficultate peragere signifi-
cat. Simili in significatione ἔξαντλῆν Græci dicūt, ut Eurip. Cyclope isus
est. Item Medea, πρὶν τὸ ἔξαντλῆναι, ducta translatione ab opere dis-
quarum hauriendarum, siue de puteis, seu cum carina exhauriuntur. Vir-
gilius interpretatus est græcum, Aeneid. [III]. Quæ bella exhausta cœ-
nebat.

EXPLICATIO.

nebat. Verum exanclare Latinum est uerbum, nec ab illo Græco, exantla-
re, ut aliqui falsò tradidere.

DE COLORE. $\chi\lambda\omega\rho\acute{o}\nu$, id est uiridem. hoc est liuidum, de tabe
veneni. suus enim sanguinis color, ruber est et purpureus. Cum igitur li-
net, tum decolor est.

POTIOREM putes.) Græca hoc loco σωτέριμ. ut mox copiosiora
sunt Latina, quàm Græca, πολλοῖσι οὐκ ἐστὶν Gentes nostras siccant
miserias. Qui enim sunt πολλοί? toti certe populi.

INGEMISCENTEM malo.) Post hunc uersum, et de Gracis, et qui-
minus coherent sequentia, suspicari licet deesse aliquid.

LACERATI patris.) Rursum correpta Græca sunt, exclusa illa quædam actiuosa querela.

NEMEAEVVS.) *δ νημεαῖος*. Ita numeri exigunt ut legamus. est enim *ἀνὰ νημεας* *δ νημεας*, *εἰς νημεας*. Fabularum autem historiae expositae sunt in explicatione nostra Sophocleae tragœdiae: unde, si quis requireret, assumere poterit.

LERNAM terram. Vel pro Lerneam terram posuit: uel scribendū est Lerne terram. Prius fuerit tale, quale est, Urbem Romā: posterius, ut, Urbem Patavi. Excetra autem, à ueteribus Latinis hydra appellata.

SPOLIA capit. ἡρώων ἔργων. prius est in Latino, in Græco posterius.
Nam uicti fusiq; hostes spoliari solebant, atq; ita de spolijs excitari tro-
phæum, ut describitur Aeneid. x.

AESCHYLVS, non poeta. Vetus poeta Aeschylus, est uidiosus philosophus Pythagoricæ, ut Euripides Anaxagoræ: qui et Anaxagoræ audiuisse traditur. Locus autem est de Prometheo, ut apparet, *λυμνιον* Aeschyli: quæ fabula nunc non extat. Scripsit idem et *πυρρῶρον προμηθεα*. Ad nos *δισμύτης* tantummodo, eaq; mendosa peruenerit. Nobis quidem, cum hæc annotaremus, spes erat facta melioris exemplaris, ab eruditissimo iuriconsulto LUDOVICO BRASSICANO: quod si acceperimus, libenter et cupide cum studiosis opt. literarum et artium humanitatis sumus communicaturi.

ex quo.) Temporis longitudinem maximā significat, quod metitur à
 Prima mundi origine, ex quo uel pluuia Caucasus irrigetur. nā & pluuia
 liquecentes quædam stille sunt, à solis lumine. uel, ex quo solis astu ni-
 ues liquefiant Caucasus. Illum autem uersum, Sublime inuolans,
 Pinnata cauda nostrum adulat sanguinem : adducit Nonius de Pro-
 metheo Accij.

B. Reale

RECTE igitur à Platone.) Non enim expelluntur, neq; contumeliose
eijciuntur poëta à Platone, sed (ut Cicero ait) ducuntur è ciuitate quam
ille instituit, & quidem perquam honorifice. Ἰσχυς ἐστὶν ἢ πολιτεία
Ἀνδρῶν ἢ, ὥς εἴκοι, Διωμένων ἡ δὲ θέσις παντοδραπία
γίνεσθαι, καὶ μιμεῖσθαι πάντα χρήματα, εἰ ἡμῖν ἀέλκοιτο
τὴν πόλιν αὐτὸς τε καὶ τὰ ποιήματα βυλόμενοι ἐπιδείξαι
εἶναι, πρὸς κωροῖμαρ αὐτὸν, ὥς ἐρόν καὶ θαυμαστὸν καὶ ἡδύ,
εἰ ποιεῖν ἢ αὐτὸν, ὥς ἔκ δὲ ποιεῖται αὐτὸς ἐν τῇ πόλει παρ' ἡμῶν
ἔτε δὲ μὲς ἡ γενεῶν, ἀκρίμπτοιμαρ τε αὐτὸς εἰς ἄλλαν πόλιν, μὲν
γορ λατὴ τῆς λεφαλῆς λαταχέαντες, καὶ ἐλὼν εἰφάντες.
Horum talis est sensus: At eum qui per sapientiam, ut uidetur, uarium
se præbere, omnesq; res imitari potest, si ad nos uenerit huc in urbē ipsē
uolueritq; proferre poemata sua, adoraturi illum ut sanctum admirabilemq;
& suauem, hoc autem dicturi simus, talem apud nos in urbē hicq;
se neminem. Itaq; profuso in caput ipsius unguento, fascijs redimitum in
aliā eum urbem ablegauerimus. Sed hæc non accipienda sunt sic, quasi
poeticen insipientem, aut à studio poetarum debeant nos absterre: sed ut
hoc efficiant, ne temere, sed ut cum attentione & cura poetarum carmina
legantur. de quo quidem in Homericis copiosius disseruimus.

QVIS igitur.) Argute hoc contra Epicurum affert, atq; concludit. Si enim maximū est dedecus, id est turpissimū philosopho, affirmare dolorem summū esse malum, et dedecus propter consequentiam doloris malum, ut honestas propter uoluptatem quam parit bonū est: quantum dolor hęc dicentem Epicurum debuit sequi, sed nullum ille sentit ob hoc quidē dicitur.

SATIS mihi dedisti.) nihil quero amplius: uel, satis habeo. ut Terentius: Non satis habes, si tibi diculam addo? Sunt et in iure hac forma sermonis usi, ut Cicero pro Quintio sæpe. Et satis accipere dixerunt eum, cui satis daretur: ut in Sticho.

RATIVNCVLIS.) Non enim satis esse has conclusiones Stoicorum sentit. Et hoc loco ad ornatum figuravit orationem διανοησάμεν, id est per-
maginationem, quasi colloquens cum Zenone, autore (ut notum est) Stoi-
cæ sectæ. Vbi personæ Attici & Marci, temere insertæ, sine dubio tol-
lendæ sunt.

NEQVITIAM.) leuitatem & uitiositatē dixere. & Hominem nequū,
qui nihili esset. & improbitatem: Nequitia est, quæ te nō sinit esse senem.

Fortas
Junt
had
Ironid
Gorra
had.

EXPLICATIO.

REICIENDVM.) ἀπορριψέμεν. Nam Stoici, quæ neque honesta
essent per se, neq; turpia, ea dixerunt ἀδιάφορα. ut vires, formam, dolorem,
infamiam. sed horum alia sunt πορρωμένα, τὰ ἀξίαρ ἔχοντα, id est propo-
sita, ut Cicero uertit de Finib. III. ἀπορριψέμεν ἢ τὰ ἀναξίαρ ἔχοντα, id est
reiecta. Sed quia dupliciter sunt illa neutra accipienda, (nā alia nihil pro-
fus habent momenti, ut digitum extendere aut contrahere: alia aestima-
tionem quandam habent & sumuntur, id est ἐκτίματα, quod ἐν τοῖς εὖ δει-
ξέμεν non fit) ideo placuit subiungere Ciceronis de primo Acad. locum,
quo hæc discrete explicantur. Zeno igitur nullo modo is erat, qui, ut Theo-
phrastus, nervos uirtutis incideret: sed contrā, qui omnia quæq; ad bea-
tam uitam pertineret, in una uirtute poneret, nec quicquam aliud numera-
ret in bonis: idq; appellaret honestum, quod esset simplex quoddam &
unum bonum. Cætera autem etsi nec bona nec mala essent, tamen alia se-
cundum naturam dicebat, alia naturæ contraria. Neutra autem in medijs
relinquebat, in quibus ponebat nihil omnino esse momenti. Sed quæ essent
sumenda, ex ijs alia pluris esse aestimanda, alia minoris. Quæ pluris, ea
præposita appellabat: reiecta autem, quæ minoris. In IIII. autem Finiū,
πορρωμένα interpretatur quidem producta, sed mollius esse putat præ-
posita, aut præcipua: & illa contraria, reiecta nāc. Item in tertio, promota
illa, & hæc remota: ubi & rem ipsam explicat.

SED re succumbere.) Zenonium hoc est. In hac gloria et hoc splendore uerborum, nemo non re ipsa laudem tueri debebat. cōtra quod Cicero, optari hoc quidem facile posse, sed philosophiæ esse doctrinam.

QUOD honestum, id est in illis. Finium: Si una virtus, unum istud quod
honestum appellas, rectum, laudabile, decorum, erit enim notius quale sit
pluribus notatum uocabulis idem declarantibus.

NIHIL est planè.) Prouerbiâli figura: id est futile, leue, nullius momenti. Euripid. Andro. αὐτὸ ἐὶς δὲ αἶ. Item, Nihil præ ut futurum dicis. & similia. Item Milite, Illud quidem nihil est.

AVT enim nulla virtus est.) Propositum generale distinctè & distributè exequitur, per illas notas & usitatas honesti species traducens disputationem suam.

CORINTHIIS.) De are Corinthio, quod casus miscuit, ut ait Plinius, Lib. 34. Cap. 2
fit et postea à Cicerone mentio, libro quarto: Ingeniosi, ut aes Corinthium
in æruginem, sic illi in morbum & incidunt tardius, & recreantur ocus.
De hoc uasa & signa effusa, incredibili uel insano potius studio expetita

B 2 quon-

quondam fuisse, Plinius quoque indicat. Attingit autem hoc loco dogma Stoicorum, qui & simplicem uniusq; modi uirtutem, quamuis nominibus distingueretur, esse uoluere: & partem non amitti. Est enim secundum illos sapiens beatus, quod non esset in periculo amittendae illius. Et comprehensio Stoica firma & certa esse debet. Sed de hoc contrariae sententiae exponuntur, Chrysippi & Cleanthis. Chrysippus enim ἀποβλητὸν, id est amitti posse uirtutem dixit: nō posse, hoc est ἀνασώβλητον ἔχειν, Cleanthes. PHILOCTETAM.) Aliqui libri sic habent hoc loco, Prometheum aut Philoctetam illum. Sed retineamus sanē hanc scripturam, Philoctetam illum.

— Qui iacet in lectulo humido,

Qui eiulatu, questu, gemitu, fremitibus,

Resonando multum flebiles uoces refert.

Sunt autem de tragœdia quapiam uersus senarii iambici, primus quidem dimidiatus, duo sequentes integri. In secundo autem, uel soluenda pœtica Quī, ut fiat Qui dissyllabon. aut addenda coniunctio Quae, ut sit, quiq;. Qui per uirtutem perit nō inuit

DA iugulum. id est, fusus & uictus ser extrema. Prouerbiāli figura dictum: sumta translatione uel ab ijs qui iugulantur in supplicijs: uel de ludō gladiatorio.

CRETVM quidem.) Exemplis docet, posse superari dolorem, & patientia cum animos tum corpora durari. De Lycurgo dictum est & in prima Tusculana, fuisse Leobotæ regij sanguinis pueri fratris filium & tutorem, &c. De Minoë traditur, Iouis colloquio illum usum in Creta ammissem. Sic enim interpretantur aliqui, ἰννοπος βασίλειος Αἰδὸς μεγάλου ἀγῶνός τε. Appellat & Plato Cretensium leges, Iouis leges. νόμων δ,

καὶ ἐπὶ νῦν βλάμει δειξιλαβῆν, πῶς ἐν τοῖς τοῦ Αἰδὸς λεγομένοις νόμοις, τοῖς τε τοῦ πύθιοις ἀπόλοιον, & μὴνως τε καὶ λυσιτελεῖν, ἐν ἐστὶν τε πᾶν τε τοῦ τε, &c. De uerberationibus autem puerorum Spartanorum, notæ sunt historiae quæ traduntur à Plutarcho in Lycurgo, & Xenophonte in Politia: copiosiss. autem à Pausania, ut subieciimus. Locus qui cognominatur Limneum, sanum est Dianæ Orthiæ. Simulacrum autem illud esse ferunt, quod olim Orestes & Iphigenia de Taurica clam asportarint. Idq; aiunt perlatum ad se Lacedæmonij, quippe apud quos rex fuerit Orestes. uidenturq; mihi uerisimiliorē hac de re narrare, quā Athenienses. Nam qua ratione Braurone simulacrum

lacrum illud Iphigenia reliquerit? Aut cum Athenienses ad relinquentiā locum illum se pararunt, quomodo in naues non etiam illud imposuerunt? præsertim cum tanta nunc etiam fama sit deæ Tauricæ, ut contendant & Cappadoces, & Ponti Euxini accola, simulacrum illius esse penes se. contendant & Lydi, qui colunt Dianam Anaitida. Paterentur ne igitur hoc neglectum præde esse Medis Athenienses? Brauronis enim simulacrum Susa deportatum, postea à Seluco Syrijs datum fuit, qui nostris temporibus Laodicenses sunt. Sed & hæc argumenta habeo, esse Orthiam apud Lacedæmonios simulacrum, allatum de barbaris. Hoc enim cum reperiissent Astrabacus & Alopecus filij Irbi, nepotes Amphisthenis, qui filius fuisset Amphiclis, nepos Agidis, statim uersi sunt in furorem. Præterea Limnææ Spartani, & Cynosurienses, Mesoæq; ac Pitanes incolæ, in sacrificio Dianæ primum rixam, deinde & prælium cōmiserunt, & multis iuxta aram cæsis, reliqui morbis conficiebantur. Tum oraculum datum fuit, ut aram humano sanguine cruentarent. Cumq; sorte deligerentur ij qui mactarentur, ritum hunc Lycurgus mutauit, puerorum uerberationibus. atq; ita quoq; repletur ara humano sanguine. Astat autem cum simulacro sacerdos, quod exiguum est & leue: quod uerberantes, si alicui forte puero formæ genere uel præstanti pepercerint, fit illud graue: deq; eo sacerdos conqueri solet. Ita retinet simulacrum Tauricæ deæ sanguinis cupiditatem. Vocatur autem illa non Orthia tantum, sed & Lygodesma, &c.

AD necem.) Sic uerberari solitos scribit, ut penē necarentur. Vt Terentius, Verberibus te cæsum in pistrinum Daue dedam, usq; ad necem. Etsi Plutarchus in Lycurgo tradidit, se uidisse morientes inter uerbera. Et Lucianus Anacharside scripsit, statuarum honore affici inter uerbera exanimatos pueros.

DIFFERUNT aliquid. id est in aliquo, ἁπλῶς τι. ut, Quid me uis? Aliqui malunt, differt: ita erit connexio uerborum notior. Excurrit autem hoc loco Cicero in disputationem quandam, de quodam significationis discrimine, laboris et doloris. quam Græcos non seruare ait. de qua quidē tota re uix inuenio quid dicam. Ac suspicor, dicendum enim quod sentio, in quadam cupiditate nimia ornandi amplificandiq; linguam Latinam Ciceronem progressum hoc quidem loco ad Græcorum reprehensionem paulo incogitantius. Etsi enim πένον, (nam non reperio aliud uocabulum quod Cicero designet, & πινωδόνους appellant Græci τοὺς σπουδαίους, qui sunt Latinis industrij, quo & Ioannes quidam Grammaticus cogno-

Hic locus supra in lib. I. corrigendus. nā perperam legitur.

Alij. Cuiusmodi est πένον uocabulum, ut perperam legitur. nō perperam legitur.

En Læonicis

nimento fuit uocatus) πόνορ ergo, etsi illi etiam in doloris significatione ponunt, ut cum medicis sic loquuntur, πόνορ αἰδοῖς ἐστὶν ἀνίαρ, καὶ δὲ πόνορ αἰδοῖς πόνορ αἰδοῖς. Et πόνορ ac πόνορ nominant quæ dolent, atque ita et cruciatus appellarunt Stoici, ut cum dixere πόνορ esse ἀδύνατον, quod quidem maxime Ciceronem mouisse apparet, ut hæc talem ad modum differeret: hæc igitur etsi ita se habent, tamen uocabulum profecto id proprie significat Græcis πόνορ, quod Latinis labor, et ad doloris sensum illa affinitate significationis trāsfertur. ut Latini quoque laborare dicunt et qui animo sit sollicito, quod molestiam certe habet. Itaque Homerus Iliad. 6. πόνορ γὰρ καὶ τὰ θυμὸν ἀδελφεὸν ὥς ἐπονείτο. Et Iliad. 6. ἢ θέλεις ἄλιον θείναι πόνορ, ἢ ἄτλητον ἰδρῶθ' ὅν' ἰδρῶθ' αὐτὸν. Et Sophocles Aiace, πόνορ πόνορ πόνορ φέρει. de laboriosa molestia inquisitionis. Et cum dolore Græcis significant, tum ἀλγος, et communius ἀλγος, Iliad. 6. ἀλγος δ' ἀχρεῖον ἰδρῶθ', de pulsato Therpsita. Sed de his satis. De uirginibus Lacenis et ipsis nota sunt ea quæ hoc loco Cicero attingit, quarum ipsarum exercitia fuerunt cum sua, tum communia cum adolescentibus. quod ut periculosum ad tuendam pudicitiam, exprobratur illis uerbis Pelci in Andromacha:

— ὅλ' αὖ ἐβόλοιτό τις,

σώφρων γῆροι πάρεπαιδίῳ λόγῳ.
αὐτὸν νεοισὶν ἐξημερῶσαι δόμοις,
γυμνοῖσι μῆροις, καὶ πῆλοις ἀναιμύλοις,
ἐξόμοις παλαίστραις τ' ἐκ ἀναχέτης ἐμοῖς
λοινὰς ἔχουσι. καὶ τὰ δαυμολέειν χροῖον,
εἰ μὴ γυναικῶν σώφρονας παῖδας ἴδωτε.

Sed Eurotas fuit fluius Lacedæmonis, ad quæ illi exercitijs operam dedere. Et est nomen puellarum Spartanarum comicum, φανουμένην. Fertilitatem autem barbaram dici accipio fecunditatem, id est τὸν ἐν τῇ γυναικὶ οἰονομῶν, cui ocium et fuga laborum idonea: ita enim minus sicca corpora, concipiendo foetui apta redduntur.

SINE anapesticis pedibus.) Non modo ad tibiam, sed citharam quoque conflixisse Spartanos accepimus. Anapestos autem modos fuisse, Cicero planè hoc loco dicit. Et sanè sunt, ad quandam ueluti stabilitatem et æquabilitatem apppositi, cum deponantur in longam syllabam, admissi

tamen crebros spondeos accepimus, ut syzygia spondaica reperiantur, Laconice appellatæ. Sed de anapestis hæc metrici tradidere: Anapestici trimetrum catalecticum in syllabam, appellatum Messeniæ, et iambicum, quod esset proprium carmen Lacedæmoniorum, idque ad tibias illos accinuisse in prælijs, incedentes ante conflictum ad numeros, non tam ad incendendos quam regendos animos. Ponuntur autem in hoc anapesti ante spondeos. ut,

Age dic nunc tibia Marti carmen amicum.

Nam de ultima syllaba quod præcepere, breuem illam esse debere, id nihil est: cum satis constet, ultimas syllabas certum tempus non habere. ^{In Omd.}

Mulier uidebitur.) Prouerbiali figura sermonis dictum. nā sexus iste mollis est, et infirmus, ut in Terentiana Eunuchus, Senem mulierem.

Quantum experti sumus.) De prælio in Philippis dicit, quod depugnatum fuit inter Cæsarem et Pompeium.

Patrocles.) De tragœdia latina uersus iambici tetrametri catalecti. Translatum autem est argumentum de Iliad. 6. ubi occurrit sauci us Alexandri sagitta Eurypylus, filius Euemonis, Patroclo, et primum interrogatur quo in loco sint res Græcorum, et ita deinde curatur.

Vbi tantum luctus continuatus.) Apparet miserationem hoc loco poetam tragicum inseruisse. sed illa apud Homerum ponitur initio,

O infelices regesque ducesque Pelasgum,

Scilicet à uestris procul, et tellure paterna,

Vestra omenta canes pascent albertia Troum.

SI QUIDEM homo esset.) Id est, si quid in illo esset humanitatis. Tū si homo sis, hic faciet. et Homo sum, humani nihil à me alienum puto.

NIHIL minus.) Prouerbialis negationis. Aesopi aut, tragœdiarum nobilis actoris temporis sui, et alibi facit mentionem: ut in epistola libri VII. ad Marium, Deliciae uero tuæ, noster Aesopus. Et Horatius: Quæ grauis Aesopus, quæ doctus Roscius ægit.

CONSUEVDINIS.) Vnde et hanc, naturæ uim, inueteratam præsertim, obtinere aiunt. Et nota est Theophrasti sententia, Consuetudinem esse quasi alteram naturam.

SAMNIS spurcus.) Samnitum enim nationem gladiatoriam fuisse accepimus. Versus autem hic est Lucilianus, de Esernino.

AGE sis nunc de ratione.) Transsit ad argumenta, quibus ostendit, et tolerabi-

tolerabilem & tolerandum esse dolorem. & praecepta quaedam fortitudinis explicat, & Epicurea hac in parte rejicit.

PERCVLERIT.) percusserit. Perculit illico: & Laudū percussus amore. Vehementiorem motum, & quasi ictum doloris significavit.

HISCE ego pluribus.) Ita & in III. de Finib. Si una uirtus, unū istud quod honestum appellas, rectum, laudabile, decorū, erit enim notius quāle sit pluribus notatum uocabulis idem declarantibus, &c.

VT tute tibi imperes. Ita enim certe in monitionib. usurpatur hoc, ut iubeamus aliquem seipsum, aut animū suum uincere. Et pulcerrimam esse aiunt uictoriam sui ipsius. Et Graeci aliquem *λεπτοῖς αὐτῷ*, itemq; *ὀλίγῳ* se dicūt. Quod quale sit, explicatur à Platone *ἐν μὲν δὲ* qui dicit in hominibus duplices esse contentiones quasi rudentū aut neruorū: unam perturbatiuum, ut uoluptatis seu leticiae, itemq; molestiae siue aggritudinis, & cedentium illas metus atq; confidentiae, seu cupiditatis. Alteram uero rationis, cui parēre & obsequi illam oportere dicit. haec autem cum perfecta iam sit, uirtus nominatur à Cicerone et alibi, ut III. de Finib. Ratio nis enim perfectio est uirtus. Sed *παλιγγενεσία*. haec planius dicuntur, & sunt ad hunc illa locum aptiora.

SAEPE enim uidemus fractos pud. Itaq; praeceptum datur contra inuidiam, ut irati sua ora in speculo contemplantur. Et scitum est quod in Lacedaemoniorum institutis fuisse accepimus, statim temporibus ut seruos ebrios producerent ante conspectū adolescentiae suae, & pudore tantae deformitatis ab hoc illam uitio studerent detertere.

IN Niptris.) Satis quidem constat nomen hoc esse Sophocleae fabulae, translatae à Pacuuius: id enim Cicero manifeste ostendit. Sed de argumento querendum. Non autem id accipi potest, quod aliqui tradidere, Vlyssē saucium ictu apri apud Autolycum introduci, ubi cruore abluto uulnus illius curaretur. Nam & de bello saucium exportari, intelligi de ijs uersibus qui referuntur potest. et citatur uersus alicubi Nonij, de quo apparet in bello quosdam curari.

Vos betite defensum patriam in pugna.

Et hic etiam quidam moriens nescio quid dicit. Quod de Vlyssē intelligi non potest. Suspicio igitur, si huiusmodi aut par aut opus est suspicando colligere, de eiusdem argumenti fabula haec esse adducta, cuius & supra in Eurypyli mentione uersus quosdam relatos audiuius: in scenam productis Homericis historiis Iliad. 7. ubi optimates plerique

Graecorum uulnerantur, & pugna excedunt, Agamemnon, Diomedes, Vlysses, Machaon, Eurypylus. Quod ad lauacra autem attinet, certe & cruorem de uulnere Eurypyli Patroclus uisus est *ὄδ' αὖτις* Iliad. 7. & Iliad. 8. *δ' ἔμπεδον* parantur Machaoni. Versus autem plerique sunt anapestici generis, quos, ut hoc etiam loco coniecturas nostras exponamus, sic perscribendos putamus.

— Tu quoque Vlysses,

Quanquam grauer cernimus ictum,

Nimis es penē animo molli, qui

Consuetus in armis aeuum agere.

Et sequentes:

Retinete, tenete, opprimate, ulcus

Nudate, heu miserum me, excrucior.

O perite, abscedite, iam iam

Dimittite: nam attactu & quassu

Saeuum amplificatis dolorem.

ATQVE ille non immoderate.) De alio quoque iam, non de Vlyssē, quae sequuntur accipienda arbitror, quippe qui alios obiurget, idq; moriens: quod in Vlyssē non congruit. Est autem gnoma exposita uersibus trochaicis tetrametris catalecticis.

Conqueri fortunam aduersam, non lamentari decet.

Id uiri est officium, fletus animo muliebri additus.

ZENO proponatur. Historiae notae sunt, de Valerio, & Laetio, Plutarcho. & ab interpretibus recitantur.

ABIECTO scuto.) Neque enim retento scuto fugere poterant, neq; abiecto pugnare. Itaq; *πρὸς τὸν πόλεμον* dixere, qui è praelio fugissent.

QVEM XII. tabulae.) Sic enim interpretatus fuit Lessum, L. Aelius, ut Cicero de Legib. lib. II.

HERACLEOTES Dionysius.) Quem ex renibus laborantem descivisse à dogmate Stoico, Cicero scribit: cum oculorum morbo correptum sententiam mutasse, & transisse ad Cyrenaicos, Laetius memorat. unde & *ἡτὰρ αὐτὸς* fuit appellatus. Lucianus *ἐν ἀναγνώσει* & ipse rem exposuit: sed quo morbo laborauerit, non dicit. de quo, ut Athenaeus libro VII. uoluptario sene, non inscite Timon.

ἡνίκ' ἐχθρὸν δούεον, νῦν ἀγέροισι δούαται.

ἔσθ' ἐγὼ, ὅθεν δὲ γαμέον, ὅθεν δὲ πεπαῶναι.

In parte occidua iam captat dulcia uita.

Tempus habet suum amor, tempus connubia laeta.

Estq; suo amborum faciendus tempore finis.

QUI gymnici.) γυμνικοὶ ἀγῶνας Greci dixere, ὅτι φανίτας, in quibus gloriae et uirtutis certamen propositum esset. Demosthenes περὶ τῶν γυμνικῶν ἀγῶνας νικῶσι τὸς σφαιρίτας. ut fuere ludii illi doctissimorum uirorum monumentis celebrati, Olympiorum, Pythiorum, Isthmiorum et Nemeorum, de quibus alibi. Decertabant autem nudi, quod tamen fieri coeptum, non diu ante bellum Peloponnesiacum, ut Thucydides scripsit, autore Orsippo Megarensi: quemadmodum epigramma graecum, quod alibi retulimus, indicat, cuius postremi uersus duo ita sonant,
Qui cum certarent induiti membra priores,

Obtinuit frondem nudus Olympiacam.

PUNCTIS singulis.) Ad consuetudinem ferendorum suffragiorum referendum, quae in tabella punctis designarentur, ut ex Planciana intelligi potest. de qua prouerbiali figura Horatius dixit,
Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.

Pro Murena: Recordor quantum haec quaestiones in Senatu habita punctorum nobis Serui detraxerint.

IN manibus habebat.) uersabat, et tractabat. In oculis esse, dixit ὡς ἐφάντο.

OMNIA benefacta in luce.) Propterea quod honesti et recti latus semper est comes. Itaq; ὅτι τὰ λευκά, quae nunc benefacta dixit, ὡς αὐτὰ sunt. Haec igitur non tegi, neq; oculi solent. Contra malefacta, id est αἰσχρὰ, seu λευκά, sunt ἑσπέρια, ideoq; tenebras et caliginem amant.

UT est captus.) Terentianum, Ut captus est seruulorum. Itemq; humane ferunt: Terentius, Vix tamen humane patitur.

UT Arionem.) Fabula de Arione nota est de primo libro Herodoti. Gelius etiam interpretatur libro XVI. cap. XIX.

VEL equi Pelopis, Neptuni.) Pelopem filium Tantali uenisse e Phrygia in Graciam, et nomen indidisse Peloponneso, nemo ferè ignorat. Hunc amasse Neptunum accepimus: et petenti nuptias Hippodamiae, cuius procos a se uictos curuli certamine pater Oenomaus soleret interficere, tradidisse

didisse equos alatos, ut et Pindarus cecinit. Quibus et mare transuectus fuit, post abiectum in illud ad Gerastum aurigam Myrtilum, ut significatur in Oreste, ὡς ἐπὶ τῷ Πάρισι διδίδωται. etsi hoc aliter scio quosdam interpretatos. Esse aut Neptunum equestre numen, uel de cognomento illius patet. Ἰππῶς enim dicitur, ut et Pausanias in Achaicis refert, existimatq; ad hunc referendam inuentionem rei et disciplinae equestris, sicuti et navalis. et adducit uersum, quem antiquus poeta Pamphos fecerit, in quo largitor equorum et nauium appellatur Neptunus. Itaq; et apud Maronem curru super mari inuehitur. et Homerus sic facit ab equis trahi currum, ut axes non madeant aquis. Sunt autem uersus Iliad. v. quos ita uertimus,

Tum super aequoreas currum Deus incitat undas,

Monstra maris circum exultant emersa profundo

Vndiq; et agnoscunt uolitantem marmore regem,

Latus sese aperit pontus, siccumq; iugales

Abripiunt cursu celeres in fluctibus axem.

AD clepsydram.) ἡλεσθη τὸν χρόνον elocutio. intelligendumq; Reuertamur, aut persequamur reliqua: sic enim institutam esse disputationem ait. Alii qui reposuerunt, Sic enim duximus. quod et ipsum ἡλεσθη τὸν χρόνον fuerit: ut intelligatur, disputandum.

SED tibi uideo non.) Correctiuncula est inuitationis suae. Cum enim in crastinum adesse iussisset Atticum, nunc subijcit, nihil hoc opus fuisse. ipsum enim Atticum non passurum, ut quae restarent, sibi deberentur diutius: sed exacturum fuisse promissum, etiamsi ipse differret.

TVSC. QVAEST. LIBRI III.

ACCEDUNT etiam poetae.) Quæsitum à pluribus est, an poetarum lethio profit magis quam noceat. Sed in hoc non immorabimur nunc quidem. Satis autem constat, non temere omnium omnia his scripta proponenda pueris. Plutarchus etiam, qua attentione et quo iudicio poemata legenda essent, differuit. Nihil uero est quod non nocere possit propemodum rebus omnium, ut et Ovidius docuit eleganti epistola lib. secundo Tristium. Nos igitur de poetis utilia et fructuosa excerpemus, quæ in nullo genere scriptorum plura reperiuntur: uereque hi et parentes omnis sapientiae et doctrine, et autores humanitatis atque eruditionis perhibentur.

EST enim gloria.) Discernendam esse docet ueram gloriam à uana. De gloria autem disputauit et in primo et secundo Offic. ibique dicit duos libros esse suos de Gloria. Quod autem dixit hanc resonare uirtuti tanquam imaginem, idem alibi sic: Virtutem, inquit, gloria sequitur ut umbra. enim est usus resonantiae similitudine, quam ὁμοῖα uocant Græci: et Hætius libro primo Carminum, iocosam imaginem.

HIS nulla ne est adh.) Reuertitur ad institutum. Nam cum ut corporum sanitas, quæ secundum naturam est, leditur, illa laborant et agrotant, tum medicina queritur qua restitui pristinae sanitati possint: ita et animus prauus et uitiosus cum labore non minore cum perniciæ hominum quam corpus, neuiquam est negligendus, sed querenda sunt remedia, quibus sanari ille possit.

EST profecto animi medicina.) ἡ ψυχῆς νοσήσις ὅτι καὶ τὸ νοσηρὸν. Hæc certe oratio intelligenda rationis, quæ est philosophiæ. quam omnia uitæ commoda, cum enumerasset multa et eximia, Isocrates inuenisse et constituisse dicit. Hanc magistram esse actionum, hanc moderatricem consuetudinis hominum mutæ. Cumque aduersorū alia stulticia accersantur, alia necessitate subeūda sint, philosophiam has distinguere ait, ut doceat illa uitanda, hæc æquo animo ferenda esse. Locus est Isocratis in Panegyrico.

UT enim in Academiam.) Propositum disputat: onis, id est ἀκασίας, memoratur. hæc enim est quæstio, Vtrum cadat in sapientem ægrotudo?

ΠΑΘΗ appellant.) Idem lib. III. de Finib. his uerbis: Nec uero perturbationes animorum, quæ uitam insipientium miseram acerbant reddunt, quas Græci πάθη appellant, poteram ego uerbum ipsum interpretans morbos appellare, sed non conueniet ad omnia: quis enim miseriam cordiam, aut ipsam iracundiam, morbum solet dicere? at illi dicunt πάθη. Est autem hoc breue quidem ipsum, sed optimum et maxime utile preceptum

EXPLICATIO.

23

ceptum conuersionum, ut non modo quod cui uerbum uerbo respondeat uideamus, sed consideremus quid utriusque linguae proprietates admittat. Idem et de figuris orationis statuendum. Quod cum ita sit, quis iam ferat illos qui statim in translationibus suis, quod proximum uerbum occurrat, de uerbo reddunt: quæque complexione illorum figura efficitur, temere de uno sermone quopiam in alterum transferunt, nihil etiam cogitantes quid usus et consuetudo ferat, quidque respuat? Ut hoc statim loco non dubitarunt ὡς δὲ interpretari passionis nomine, nullo autore prorsus. Sed Cicero morbum significare docet, et dici tamen de animi uitiosis affectionibus. itaque quæ fuit aliud uocabulum, in lingua Latina aptius. In hac parte negligentia magnam caliginem et profundas tenebras iniecit in doctrinam, dum non quid secundum usum et consuetudinem cuiusque linguae recte et proprie dicatur, laborant interpretes, sed quod in buccam, ut dicitur, uenit, illud proferunt, fingentes et comminiscentes cum inaudita uocabula sine omni plerumque etiam ἀναστροφῇ respectu, tum usurpantes alienas figuras orationis: à qua audacia nostra studia quam longissime abducimus, et in uiam reuocabimus ueritatis, id est imitationis ueterum autorum.

QUOD à Socrate.) In secundo Alcibiade, siue Platonis, seu (ut quibusdam uisum Atheniensis ait lib. xi.) Xenophontis, hæc differuntur uerbosè, hoc quodam modo: Insaniam esse contrariam moderationi, quam σωφροσύνη uocant Græci. cumque sint aliqui dementes, aliqui prudentes, et præter hos insani homines, itemque sani quidam, quidam ægroti, omnes inter se diuersi: cumque aliter fieri nequeat, quin aliquis aut ægrotet, aut non ægrotet, similiter prudentem dementem uel esse quemcumque necesse sit, nulla enim intercidit tertia affectio: sequitur ex his, quoniam contraria sit insaniam prudentiæ, neque intercedat tertia affectio, qua fieri possit ut neque prudens neque desipiens aliquis reddatur, esse idem dementiam et insaniam. Itaque qui dixerit omnes dementes insanire, recte dixerit. Sed quia sunt quedam discrimina morborum, neque enim omnes ægroti podagra affliguntur, aut febri, aut ex oculis laborant, sed alij alijs morbis corripuntur: utque omne oculorum uitium morbus est, non autem contra omnis morbus oculorum est uitium: utque omnes cerdones et fabri et statuarii sunt opifices, non autem contra, omnes opifices sunt cerdones aut fabri aut statuarii: ita et dementia distinguenda uidetur esse, ut quibus plurimum affuerit illius, eos dicamus insanire: quibus modicum, stolidos, aut stupidos, quos ἡμεῖς οὐκ

Constr.
suum
proph.

34. *IV. SC. QVAEST. LIBRI III.*
 228. *dixere. Sed qui minime maledicis nominibus uti student, horum alij*
bos magnanimos, id est μεγαλοψυχος, alij v̄v̄δας, id est simplices, alij αἰσ
υρος, id est minime malos, alij ἀπίστος, id est imperitos, alij ἐννους, id est s̄
tuos appellant. Sed et alia plura qui querere uoluerit nomina reperiet,
quae omnia sunt dementiae: sed discrimen est id quod et opificiorum inter
se, et morborum.

QVI enim animus est in aliquo morbo.) Aliter Veneti libri. sed hæc scriptura uidetur esse bona.

IRACUNDIA ulciscendi lib.) ὀργή τιμωρίας πινυμία. Ex Lærio.
 GRAECI autem μαίαν.) Satis apparet, à verbo μαίανειν esse fa-
 ctam μαίαν, ut à παῖνος φανός, & proprium φανίας. Sed etymologici ma-
 νίαν ἀπὸ τοῦ μανῆ deducunt, quod animi hæc sit raritas et tenuitas: ut pru-
 dentia contrā, animi densitas & collectio. unde & μύδια πικρὰ, confusa
 densa Homero, & πικρὰ φέρει, & πικρὰ βολή. Et certe prudentia
 est collectio, & complexio, & compræhensio: desipientiæ autem, disse-
 patio, & dispersio, & effluxio. Sed quod Cicero hoc etiam loco copiam
 & proprietatem linguæ Latinæ offert supra Græcæ linguæ laudes, com-
 donetur studio fortasse nimio celebrandi domestica. Nam & μαίανειν illi
 insanire dicunt, & furere. ut, μαίνιμεν φρένας ἡλῆ. et, μαίνετο δ' ὥς δ' ἦν
 ἔχχ' σπαρτος, ἢ λοδὸν πῶρ. Et μαίνιμενος, est furiosus, νόμων ἰά. Sed & alia de
 pud Græcos uerba furere notat: ut χορᾶν, φοιᾶν, λευβαντιᾶν, βακχῶν
 unde debacchari, σοφῶν, θυμῶν, παραφρονῶν, παραπαίον. Nā quod addidi,
 non modo atra bili mentem, sed sæpe etiam iracundia grauiore, uel timore
 uel dolore moueri, id (quod pace summi uiri, quemq; ego omnium ad-
 mirari maxime soleo, dixerim) leuiculum est. Nam illum certe humorem
 & Aristoteles in Problematis suis docuit in causâ esse commotionis ani-
 morum uehementioris, in magna quidem uarietate, pro modo & mistio-
 ne quadam sua. Itaq; alios de hoc iracundos, alios formidulosos, exultabi-
 dos, tristes, furiosos reddi. Non igitur iracundia insanie est efficiens ipsa
 per se, neq; dolor, neq; timor, sed bilis hæ sunt diuersæ effectiões, pro cō-
 stitutione & natura cuiusq; . ut causâ in humore ipso reperitur tamen
 insanie, ut febris in ardore, etsi hunc frigus, pulsatio, defatigatio excitau-
 rit. Sed aliæ etiam causæ sunt furoris? Sint sanè. Sed hæc eiusmodi est, ut
 notata facili fuerit. itaq; peperit nomen, quod communiter usurparetur
 de quocunq; furore. Sed concedamus linguam gentis suæ omnibus laudi-
 bus celebrare, auctori & parenti illius, nosq; ad reliqua pergamus. De A-
 thamano

thamante, fabula nota de Faſtorum libro ſexto. Alcmaëona tradunt inſuſu
patris matrem occidiſſe, à qua ille fuiſſet prodiſus : atq; poſt hanc cædem
furore correptum fuiſſe. acceptoq; oraculo, futurum ut tum demum ma-
lo liberaretur, ſi terrâ occuparet, quam non aſpexiſſet ſol eo tempore quo
matrem ipſe ſuam occidiſſet, poſt longos errores ueniſſe in unam de Ache-
loi inſulis, quæ paulo antè fuiſſet à fluuiio effecta, atq; intellecto oraculo il-
lam incoluiſſe, & inſania liberatum fuiſſe. De Aiace & Oreſte fabule
ſunt notæ ex Sophoclis & Euripidis tragædiis.

so, quod etiam nunc in collectaneis iuris extat. Stultitia autem est hæc, quam *ἀφροσύνη* uocant. nam *μωροί*, & *ωποροί*, sunt *ἀναιδونهι*, id est fatui & tardi & uecordes. Sed haud scio an uehementiorem stultitiam etiam Latini insaniam dixerint. ut Plaut. Menechmis: & Terentius, Ex stultis insanos facit.

MEDIOCRITATEM officiorum.) quod ipse interpretatur. Nam etiam ij qui ingenio sunt hebetiores, et minus acri perspicaciq; animo, possunt tamen ij non cum laude, at sine uituperatione uitam communem degere: in re familiaria curanda, in conuietibus et usu hominum, in coniunctionibus et familiaritatibus tuendis, deniq; omni tempore, loco, quacumq; in re, erga quosuis ita se gerere, ut singulari culpa et reprehensione careant. De sapientis autem insania sic statuerunt Stoici, fieri non posse ut insaniat sapiens. Nam si est idem stultitia et insania, quomodo poterit sapiens esse stultus, id est non sapiens? Sed πάντες ἀφρονες μαινονται, ergo insania in sapientem non cadit. Id autem potest accidere, ut obijciantur sapienti aliquando species alienæ de atra bili, aut delirio: sed id euenit inuito, et præter naturam. In quo tamen hoc admirabile, si sapientia sit maxime λογική, in qua et θεωρητική et πρακτική omnia uersentur, affirmare posse, permanere hanc in furore et delirio, cum lumen mentis in profundissimis tenebris iacet, et ratio oppressa est, ut neq; θεωρητικὴ neq; πρακτικὴ locus relinquatur. Sed si etiam in somno sapiens recte dicitur, etsi contra hoc quoq; afferri quiddam solet, furiosus sanè sapientiæ famam retinere posset. Verum hæc alia est, ut Cicero ait, questio.

NON enim silice.) De humana origine ait, etiam sensum humanitatis non improbandum esse. Est autem in fabulis, primos quosdam homines de iactis à Deucalione saxis natos. & Truncis ac duro robore quandam gentem natam, retulit in VIII Virgilius, apud quem sic Euander,

μη δε νοβοιμεν νοβηβαι δε παρην αρθυβις τω

26 TVSC. QVAEST. LIBRI III.

Hec nemora indigenae Fauni, nymphaeque tenebant,
Gensque uirum truncis et duro robore nata.
Homer. Odys. 7. similiter humanam originem notauit. sic enim ait Penelope
δ' γὰρ ἔκ' ἐξ ὅσ' ἔστι παλαιφότε, δ' ἔκ' ὅτ' ἐτρως.
Nam neque de prisca quercu es, neque rupe creatus.
Et Plato hac figura prouerbiالي usus est πολλοῦν ὅ.

Hec Cratoris
textat apud Plat.
in paraphrasi;

NEC aegrotō. In Venetis multo est commodior lectio, quam P. Victor
rius luculentē comprobasse quoque uidetur.
Ne aegrotus sim: sed si fuerim, sensus asit.

TAMEN aliquid. Tu tamen interea calido mihi sanguine poenas
Persolues. Et Adelphis: Cum placo, aduersor sedulo, tamen uix humane pe
titur. ἀνὸν περὶ μέν, ut saepe προσημασμένα μαγία reperiuntur posita a
ταῖς δόξαις fibras autem radicum, τὰ ριζώματα dixit.

Plant. qd. aut
audacior aut
fidelior. paraph.
παρὰ δὲ τὸ

SED de omni animi, ut ego posui, perturbatione: morbo, ut Graeci
uolunt, explicabo. Hec est uera et plana lectio. Cicero enim affectio
nes animi uitiosas, non morbos ut Graeci, sed perturbationes appellat.
MALA consuetud. Idem et alijs uerbis accidit, ut usu quasi infir
marentur, ut hostis pro perduelle, regnum pro dominatione iniusta. Vide
tur autem et Terentius nominasse confidentem, constantem: Ellum con
fidens, catus. quod sequentia declarant: Cum faciem uideas, uidetur esse
quantuius preci. Nisi forte hoc dicit, uideri illum posse alicui constantem et
prudentem, sed esse audacem et uersutum. Est autem ἀρεστὴς, fidere, id est
esse animo forti, uel habere animum bonum. Iliad. α'.
ἀρεστὴς μὴ δὲ πω δειδύσας λαὸν ἀχαιῶν.
Et Theocritus, ἀρεστὴν χερὶ φίλῳ βάρη.

INFRACTIONEM animi. Id est debilitatem, et consternationem. se
cundum hoc, ^{Nec imprudens ambo obstat. Virg. 2. ualde prudens}
Turnus ut infractos aduerso Marte Latinos ^{Intuitus pro pueris et non}
Defecisse uidet. ^{audientibus sunt inflexi}

CUM statu est motum. Veneti, Statim cum est motum. Existimari pos
sit uerum esse, Statu cum est motum. Status autem corporis, intelligenda
constitutio et ἡρεσις illius.

VERISIMILE etiam. Neque in moderatum cadere aegritudinem, do
cere uult. longum est autem ὁμιλεῖται, usque illud, Qui sit frugi igitur. In
serta autem quaedam interpretationes sunt nominum, ut constitutionis signi
ficationi

Negia dicitur est ἀνοδοσὶς
Negia dicitur est qd non sunt isti sunt

EXPLICATIO.

fectionibus horum, discretius uerba de rebus propositis fieri possint. ὁμο
φρονα autem uocarunt moderatum, uerecundum, temperantem. Plato
πολιτ. α'. ita definit, σωφροσύνη δέ σμός ἐστι, καὶ ὁ δὲ οὐρανὸν τινῶν καὶ ἐπιθε
τικῶν ὑπερτάτη. id est: Temperantia decus est, et certarum uoluptatum at
que libidinum continentia. σωφρονισμὸς etiam de sanitate animi, id est integri
tate rationis et mentis posuere. ut in Thalia dicitur, ὅτι δ' ἀκαμύσας ἰσω
φροσύνη. id est, desijt insanire.

FRUGALITAS. Frugalitatem, et frugaliorem, et frugalissimum di
ci constat, secundum consuetudinem linguae Latinae: cum frugalis non
reperiatur, teste etiam Quintiliano libro 1. Innocentiam autem Cicero
ἀλγίστην (id enim certe uerum puto, et si aliquando in alia sui opinione) ^{Alij ὁλαββα, 3}
appellari posse existimat. id enim quae ipse dicit probant: Esse innocentem, ^{Alij ὁλαββα, 3}
nam affectionem talem animi, ut nemini noceatur. ^{Habent tamen Graeci alia}
LVCII Pisonis. Qui, ut dicitur in Fonteiana, grauissime fuit accusa
tus a Graccho, cum esset uir ea uirtute et integritate, ut ijs temporib. qui
bus nemo nequam reperiretur, ipse solus frugi appellaretur. et alia quae
dam de hoc ibidem.

QUARTA uirtus. Cum illa tria genera iusticiae, prudentiae et forti
tudinis complectatur frugalitas, erit iam nomen hoc suae etiam cuiusdam
uirtutis, ut cum illas tres seu species seu partes significet, suam etiam quan
dam peculiarem notet. Ut si dicamus, uirtutem omnis quidem honestatis
nomen esse generale, sed peculiariter unius formae illius, id est fortitudinis.

QUOD nec quicquam. Stoicorum exemplo etymologiam uocabuli,
id est originem exquirat. ut et in Officijs fecit, fidem esse quod fiat id quod
dictum sit: minus quam haec uerisimiliter. sed utrumque uocabuli significa
tionem explicat.

QUI sit frugi. Redit ad propositum, et institutam disputationem pro
sequitur, docetque cum temperantia, quae uirtus est, aegritudinem non pos
se consistere.

APUD Homerum. Locus est Iliad. 1.
ἔλατ' μοι οἱ δὲ δνετοι λεραδην χόλω, δ' ππὸτ' ἐκείνων
μνήσμαι, ὡς μ' ἀσφύλου ἐν ἀργείοισιν ἔρεξεν
ἔτρεδης, ὡς εἰ τιν' ἀτίμωτον μετὰ νῆσιν.

Et docet, similiter ut alijs perturbationibus sapientem uacare ratio uim
eat, ita ne in aegritudine quidem esse posse.

MALE latine uertitur. In Venetis, uidetur. & probatur hoc quibusdam, cum Latini poetae testimonium hoc sit. Etiam si autem non possum affirmare, quid Latinus poeta hoc modo uertisse uideatur, non ausim tamen illam priorem & nostrorum librorum scripturam rejicere. Graeci autem certe ita, φθονὸς οὐ τὸ τὸ πρᾶγμα. Iliad. 8.

τᾶν ὅτι ἐγὼ πρὸς ἱσμεναι, ὅτι μεγαλύνω.

Nam & hoc significat φθονὸς. & Herod. Polym. τὸ, τὴν ὁτι φθονὸς. Inuidiam autem esse ait, cum inuidetur. Itaq; & in inuidia esse aliquis, & laborare inuidia dicitur. Et si & in his ea intelligi potest, quam nominat Cicero inuidentiam, sed ipse ambiguitatis uitandae gratia inuidentiam fecit, ut intelligentiam, sapientiam, prouidentiam.

NAM qui dolat. Aduersis enim rebus dolemus, eorum quibus bene uolumus, uel saltem quos non odimus, ut alienorum quoq; quos uidemus in miserijs, non autem inuidemus nisi fortunatis, qui dolor est e rebus cundis aliorum, iuxta hoc Epicharmeum,

τυφλὸν ἢ λέκτο' ἰδὼν τίς, ἐφθόνει δ' ὅδε εἶς.

Inuidemus autem bona ijs etiam quos non odimus, & quos in aduersis minime possemus deserere: quod tamen perquam indignum est libero homine, neq; a cordatis, sed a stultis fieri solet, ut Xenophonteus docet. Socrates ἀπομνημονεύματων libro tertio. De Callisthene desideratur historia in libris editis Diodori, in Curtio extat. Arrianus etiam retulit orationem illius egregiam, contra assentationes Anaxarchi habitam, libro 11. Idem scribit, in suspicionem uenisse Callisthenem, quod fuisset uel autor uel particeps coniurationis aduersum Alexandrum. Reliquisseq; prodium literis Aristobulum, quod Callisthenes compedibus uinctus, diuq; in expeditionibus circumductus, tandem morbo interierit. Ptolemæum uero, quod excruciatum, suspensus, atq; ita mortuus fuerit. miraturq; eos quibus maxima narrationis fides habenda esse uideatur, quiq; illis temporibus, cum Alexandro fuerint, de rebus notis & exploratis diuersa in literas retulisse. Idē Arrianus scribit, fuisse Callisthenem τὸν πρόπον ὁ παρὰ τοῦ βασιλέως id est ingenio duro. fuit enim Olynthius. Idem refert traditum esse, solitum dicere Callisthenem, Alexandrū et res Alexandri se habere in potestate suae descriptionis. Neq; uenisse ad Alexandrum, ut ipse famā sibi acquireret, sed illum ut celebrem apud omnes redderet. Atq; adeo diuinitatem Alexandri non pendere de mendacijs Olympiados, sed de narrationibus suis, pro eo atq; literis mandatas illas ediderit. Quae sanē, si uere tradita sunt, minime

Oportet. n. in regibus uiri, aut
uicari aut uicari, ut gladius

me digna putanda homine docto & philosopho, qualem Callisthenē in primis fuisse uolunt. Sed & reprehendit breuiter & argute Callisthenem hoc modo, ut nos conuertimus. Horum ego quae contumeliam erga Alexandrum, & Callisthenis inhumanitatem continent, ea laudare non possum. Etenim dignitatem tuentem suam, regias amplificare fortunas quantum possit, oportere existimo eum qui sua uoluntate regi se adiunxerit. Itaque non immerito Alexandro inuisum redditum esse Callisthenem statuo, cum ob intempestiuam orationis libertatem, tum elationem immodicam & incogitantiam. Haecenus ille. Sed & Aristotelem solitum dicere aiunt, prudentiam Callistheni defuisse. Cumq; ei nunciaretur quanta libertate erga Alexandrum uti soleret, in illum perquam eleganter Homericum uersum contorsit ex Iliad. 5.

Quid loqueris fili? tibi nunc mors imminet atra.

Sed de his satis. Sodalem autem uocat hunc Theophrasti. fuerunt enim condiscipuli Aristotelis, cuius & propinquum Callisthenem fuisse ferunt, natum filia fratris ipsius, quam nominant Hero.

MEDIOCRITATEM. Nota est enim sententia Peripateticorum de mediocritate, quam μεσότης faciunt. In ijs enim, in quibus uel deficientibus uel abundantibus uituperatio & turpitudine esse consuevit, ratione et usu constitutis, ita ut ueluti in medio quodam consistant, laudem & honestatem reperiri docent. Non aut reliquerunt solum in bono uiro & praestanti uirtute animi commotiones Peripatetici atq; Academici, sed necessarias & utiles esse ad excellentem uirtutem censuerunt. Itaq; planē affirmat Plato, fortem esse posse neminem, qui non idem sit natura iracundus, id est θυμωδὴς. Quod improbat & in Officijs Cicero, cum tamen laudet hanc ibi mediocritatis doctrinam, ita enim ait libro primo: Nunquam enim iratus qui accedit ad poenam, mediocritatem illam seruabit, quae est inter nimirum & parum, quae placet Peripateticis, & recte placet, modo ne laudarent iracundiam, & dicerent utiliter à natura datam.

NAM ut corpus. Secundum Peripateticos uitiosa est haec similitudo. Non enim est in mediocritate magis morbus. Sed haec ipsa mediocritas est sanitas, id est honestas. Ita igitur secundum illos rectius diceretur. Ut temperatum mediocritate quadam, sanum esse corpus dicimus: Ita cōsilijs & mētis bonitas mediocritate omnis continetur. Est aut temperatio illa in corpore humorum, in animo affectionum. Sed haec alieniora, ut uidentur, in praesentia omittamus.

TVSC. QVAEST. LIBRI III.

VOCANT enim πᾶσις. De hoc supra. Atq; nunc quedam πᾶσις praeclare aegritudinis nomine appellasse Latinos docet, nempe ea in quibus dolores insunt.

DOLORIS igitur huius. Nunc illam promissam latiore disputatio nem orditur. quam ducit ab huius mali causa & origine, ut hoc ueluti finem te reperto & represso, non possit manare illud longius.

GENERE quatuor partibus. Partes nunc uocat, quas in dialectica species uel formas dixere. Ita & de Inuentione: Genus est, quod partes aliquas amplectitur pars est, quae subest generi. Et in primo de Oratore: Genus est, quod sui similes communione quadam, specie autem differentes duas aut plures complectitur partes. partes autem sunt, quae generibus ijs est quibus emanant, subiiciuntur. Sed hoc in Topicis reprehendit, aitq; cum qui formas idem putet quod partes, confundere artem, & similitudine quadam conturbatum, non satis acute quae sint discernenda distinguere. Id quod & nobis tenendum. Etsi enim subtilitates istae artium in oratione copiosa & diserta locum non habent, tamen si nihil obstat, accuratis & propriis uerbis uti semper uelle debemus. Non minus autem recte species & forma Latine nominatur, quam pars aut membrum. Etsi alterum uocabulum propter flexionis incommoditatem minus probat Cicero.

NAM cum omnis perturbatio. Laertius ex Zenone ita definit πᾶσις ἀλογον καὶ παρὰ φύσιν ψυχῆς λίκνισις, ἢ δρῦν πλεονάζειν. Cicero. ut apparet, alios hoc loco, Zenonem uero in quarto libro est interpretatus. Genus igitur erit, commotio peruersa animi, primum opinionis & erroris, uel de bono uel malo. deq; utroq; dupliciter: nempe aut praesente, aut absente. ita quatuor formae commoti opinionis & errore perturbati animi constituuntur, quae subiectis alias singulae plures habent, quarum respectu iam genera dicuntur, hoc modo ut Graecis & Latinis nominibus subscripsimus.

Opinio, δόξα	{	boni, ἀγαθῶ	Presentis, παρόντος. Leticia, ἡ δόξα.
		Absentis, ἀπόντος. Cupiditas, ἐπιθυμία.	
	{	mali, λίκνις	Presentis, παρόντος. Aegritudo, νόσος.
		Absentis, ἀπόντος. Metus, φόβος.	

πᾶσις γενεα

Syntaxis
Parts.

EXPLICATIO.

Ita fit, cum & boni & mali opinione bifariam concitetur ille motus πᾶσις, ut quatuor perturbationum genera existant. bis enim duo certe quatuor sunt.

TVRBANTVR. Turbare dixerunt, ut pulsare. Plaut. Quantas res turbo, quantas moueo machinas. Hoc tamen loco Turbantur uideri possit ita positum, ut a Virgilio bellantur, & a Cicerone punitur ac puniuntur.

TETRA. foeda & horrenda: ut, tetrum carcerem. Haec igitur talis res, summa contentione fugienda: id quod extulit prouerbiali figura, translata a nauium incitatione. Virgilius paulo aliter lib. 111.

Leuam cuncta cohors remis uentisq; petiuit.

Sed omnis contentio significatur. Nam cursus nauium uelis & remis omnibus perficitur, ut in 1111. Vtrum igitur mauis, statim ne nos uela facere, an quasi est portu egredientes paululum remigare. hoc ipse etiam aliter ad Qu. fr. libro 2. Cursu corrigam tarditatem, tum equis tum uelis.

TANTALO prognatus. Iouis enim filius Tantalus, iuxta haec de latina tragodia,

Ioue procreatus est, ut perhibent, Tantalus.

Ex Tantalo ortus est Pelops, Pelope satus

Atreus, qui nostrum porro propagat genus.

Euripides autem Oreste ita,

Οἷός τε φουκῶς, ὥς λέγεις, τάνταλόν.

Et postea,

ἔτ' οὐ φυνέει πῆλοπα, τὸ δ' ἄτρεὺς ἐφύ.

Prognatus autem Thyestes dicitur Tantalus, id est habuisse auum Tantalum. Sed historia nota est de illa cena Thyestae apposita a fratre Atreo, uel ex Senecae tragodia. In Commentarijs Graecorum hoc modo exponitur. Pelopis filij fuere Atreus et Thyestes. Atreus autem fratre ex alia matre Chrysippum, quae incredibili amore prosequeretur pater, deiecit in puteum suffocat. Quo cognito, Pelops in exilium ipsum agit. Sed postea mortuo Pelope reuersus, petit regnum paternum tanquam suum legibus, qui natus est maior. Sed Thyestes, qui illud occupasset, nolebat fratri cedere. Conuenit igitur inter ipsos, ut uter protulisset portentum quoddam prior, is potiretur regno paterno. Iis temporibus in Atrei ouilib. reperitur agnus aureus. Quae cum ut singulare portentum ostensurus esset Atreus, prodidit hoc, atq; furto agnum sublatum tradidit Thyesti uxori Atrei Aerope, corrupta a Thyesti.

Thyesta. Ita cum protulisset illum aureum agnum Thyestes, regnum obtinuit. Impotens igitur animi Atreus, quod per iniuriam & scelus uxoris amisisset regnum, hanc in mare iussit abijci piscibus pabulum, ut ait Sophocles Aiace. Tres autem filios fratris, Aglaum, Orchomenum, et Caleu, caesos apposuit epulandos patri, atque ipsum postea etiam interemit. Quae solem ferre non potuisse perhibent, & ad tam impium facinus euertisse uultus suos, conuertisseque sese, ac refugisse ad ortum, neque perfecisse institutum cursum diurnum.

FILIVM solis nonne patris ipsius luce indignum putas? De Aetæa Solis filio & Perseide, ut Hesiod. seu Persa, ut Odysseæ u'. Oceanina, hæc dicuntur.

PEREDERE humore.) Lacrimis ait genas, id est malas, seu palpebras corruptas esse.

REGNO enim non æquo.) Hoc enim illa aurei uelleris fabula significatum aliqui tradunt, opulentiam regni, uel ipsum regnum potius, ereptum fuisse Aetææ, filiae proditiōe.

NON liceat liberis.) Id est, ciuibus liberis. sic enim accipiendum. Estque tacita insectatio uel principum reipub. temporum suorum, uel peculiariter C. Caesaris. De Dionysio autem iuniore tyranno Siciliae, satis nota est historia. Hic fuit superioris, qui seruitute insulam oppresserat, filius, non minus tyrannicus patre, sed multo ignauior. hunc Dion expulit regno, Syracusius & ipse, frater uxoris Dionysij maioris, non quidem (nam duas ille habuit) matris tyranni, quæ Locris gente nomine Doris fuisset, sed Aristomaches Syracusiae, filiae Hipparini. Hoc postea à Callippo nefarie interfecto, iterum obtinuit regnum Dionysius: & iterum amisit, uictus à Timoleonte Corinthio: à quo Corinthum missus, in admirabili mutatione fortunæ reliquum uitæ transiit. Nihil enim uel ingenio uel artificio illo tale fieri potuisset, quale fortuna in Dionysio tum perfecit. Itaque paulo ante, ut ait Plutarchus, qui Siciliae tyrannus fuisset, Corinthi circum cupidarias uersabatur, aut in officinis unguentarijs desidebat, bibebatque à cauponi- bus allatum mistum, ut cum mulierculis quæstum forma facientibus rixabatur: tibicinas & fidicinas canere docebat, deque carminum scenicorum proprietate studiose cum illis disceptabat, quæque esset recta modorum ratio. Hæc alij in errore animi à Dionysio, qui natura esset ignauus atque dissolutus, fieri arbitrabantur: alij maiorem his illum contemptum querere, ne Corinthijs in metum aut suspicionem ueniret, quasi mutatione ui-

te grauaretur, et agere aliquid cuperet. itaque his studijs se dedisse, & contra naturam suam simulatam illam futilitatem ostentare in ocio solitum fuisse. Locatur autem Cicero, ut uidetur, cum dicit, imperij cupiditate magistrum ludi Dionysium esse uoluisse.

TARQUINIO uero.) Tarquinius Superbus exactus regno, multorumque auxilijs frustra usus, sollicitata etiam ad prodendam urbem iuuentute cum nihil processisset, desperatis tandem rebus Cumas se contulit.

IS cum.) Ad pleonasmos hæc elocutio referenda, ut Nunc iam, & quæ fuisset quondam olim. & Principiò in physicis quibus maximè gloriatur, priusquam totus est alienus. de Fin. 1.

HABET ardorem.) Comparatio exaggerans ægritudinis malum. Exest, id est conficit exedendo. ut, Exest anxius angor: apud Lucretium. & Est mollis flamma medullas. Virgil.

EPICURO placet.) Non quidem negat opinionis esse ægritudinem malum, sed contra rationes Epicuri & Cyrenaicorum, quas improbat, nunc deinceps disputat Cicero, priusquam contra ægritudinem quæ remedia esse censeat, exponat.

EGO cum genui.) Telamonis oratio de Tragædia, ut ego quidem puto, Latina, quem notum est patrem Aiacis fuisse. sunt autem uersus τῆς ἀντιτροχίνου κατακλινέου. Id est, sic suspensum posui, ut si legamus Telamonem, Nam ad Plautum, ut ait Vossius, hæc uersus quadrat, et regulariter de alio.

APUD Euripidem.) Hæc transulisse de Posidonio Ciceronem, intelligi potest de ijs quæ Galenus refert libro quarto περὶ τῶν κατὰ τὴν φύσιν καὶ τῶν κατὰ λόγον. Quæ quia ad horum & intellectum & explicationem plurimum momenti allatura sunt, de illo descripta subiecimus. καὶ φησὶ (ποσειδωνίου) διότι πάντες ἀνθρώποι καὶ ζῷα ἔχουσιν ὁμοίαν ψυχὴν, ἐκλήθει τε καὶ τῶν παλαιῶν ἐξίστησι λέγειν, ἄσκηθεν δὲ καὶ σωφροσύνην καὶ χρονοῦ, ἢ ὅτι ὁλως ἐξίστησι, ὡς κατὰ τὰς αἰνέων, ἢ ὡς μικρὸν κομιδῇ. διὸ καὶ ποσειδωνίου φησὶ τοῖς πράγμασι, μήποτε παρῶσι οἷον παρῶσι χρονοῦ. βλεπόμεναι δὲ τὸ ποσειδωνίου ἔκμα τῶν ποσειδωνίου, καὶ τῶν ποσειδωνίου τὰ καὶ ποσειδωνίου τὸ πρᾶγμα παρῶσι, καὶ τῶν ποσειδωνίου γενέσεως, καὶ ὡς πρὸς ἡδονὰς καὶ πόνους, πᾶσι τοῖς κατὰ βρᾶχυν. διὸ καὶ τὸ ὑποφωτιστικὸν παρῶσι, ὡς ἄρα ἡδονὰς ἀναγγέλλαντες αὐτῶν τελευτᾶν τὸν υἱόν, εὐμολοῦν καὶ ἀδελφικῶς ἄλλων, ἢ ὡς ἡδονὰς γενέσεως. καὶ

ὥς τοῦτο λαβὼν θυσιπιδίης τὸ νόημα, τὸν θυσιὰ πεπονημένος
λέγοντα,

ἐγὼ δὲ τὸ το παρὰ ἑφοῦ τινὸς μαθὼν,
εἰς φροντίδας νοῦν συμφορὰς τ' ἐβαλλόμεν,
φυγὰς τ' ἐμαυτῶν πρὸς τοὺς πάτρης ἐμῆς,
θανάτους τ' ἄωρους, καὶ λακῶν ἄλλας ὁδούς,
ὥς εἰ πείθοιμι ὧν ἐδίδαξον ποτε,
μὴ μοι νεώτερον πρὸς πρὸν μάλλον δόκω.

ἔγω δ' εἰς ἡδονὰς φησι καὶ τὰ τοιαῦτα,
εἰ μὴν τὸ δ' ἡμᾶρ πρὸς τοῦ ἡν λακῶν δόκω,
καὶ μὴ μακρῶν δὴ εἴς τινων γένεσθαι,
εἰς σφαιδάλειν ἢ ἄν ὥς νεόφυτα
πώλων, χαλινῶν ἀρτίως διεσχευμένων.
νοῦ δ' ἀμβλὺς εἰμι, καὶ λακῶν τυκῶς λακῶν
ἔδ' ὅτε * τὰ τοιαῦτα * μακρὸς
χρόνῳ μαλακῶν, νοῦ δὲ ὅς ἡδονὰς λακῶν.

E QVORVM fontibus.) A philosophis acceptum sentit illa, quae Te-
rentius tam commode dixerit. est autem locus, ut notum, in Phormione.

VULTVS semper idem.) Celebrata in primis est constantia Socratis
scriptis veterum. neq; illum quidem tristem tradunt fuisse, quem Graeci
σοκράτης nominant, sed potius sui similem: quo maxima declarari solet
aequitas et constantia animi, qui in vultu quasi relucet. M. autem Crassus
veteris dicit, cum et M. Crassus ipsius temporibus fuerit, aequalis, ut dicit
in Bruto, Hortensij, ille autem uetus, graeco nomine ἀνδραγαθός fuit appella-
tus, ut dicit de Fin. v. Cyrenaici autem appellati, sectores Aristippi Cyre-
naici patria: de quo familiae nomen inditum. Hi et ipsi summum bonum
uoluptatem esse dixere, sed hanc uoluptatem in motu constituere tantum,
cum Epicurus etiam in quiete illam, id est carentia seu uacuitate doloris
intelligi uoluerit.

OPINIONIS esse, non naturae.) Hoc Epicurei sensere, aegritudinem
re ipsa esse malum, et natura sua molestam, non opinione et errore ho-
minum, quamuis hic illud sibi malum accersere uideretur. De quo Cicero,
aliter ne malum quidem proprie dici, sed opinionem mali. Sunt autem
haec sane exilia, et tenuiora fortasse iusto, illa quidem quae natura sua ali-

quo modo sese habent, aliter nulla ratione unquam fieri possunt: ut saxum
quamuis saepe multumq; sursum abieceris, deorsum tamen refertur. Si au-
tem aegritudinem dies adimit, id est dolore illa lenitur, aut non tam laedit
prouisa, res ipsa in natura non recte inesse dicitur.

STULTAMQVE etiam esse.) Huc assumi poterunt illa de primo Fin.
Stulti malorum memoria torquentur, sapientes bona praeterita renouata
grata recordatione delectant. Est autem situm in nobis, ut et aduersa
quasi perpetua obliuione obruamus, et secunda iucunde ac suauiter me-
muerimus.

CECINIT receptui.) Prouerbiali figura, translata de re militari: id est
cum renouauit. Significatur autem illa figura sermonis, dari signum, quo
audito milites se recipiant, neq; amplius hostes insequantur. Graeci, σήμα
τὸ ἀνακλητικόν.

QVOD uidet nullum malum.) Perperam enim uulgo legitur, iubet.
Hac autem sententia saepe est usus, nihil esse malum nisi culpam: quam
et solam praestandam sapienti dicit, ut Papirio scribens, Nihil esse sapi-
entis praestare nisi culpam. Et sic scribit Sextio lib. v. Homines sapientes
turpitudine, non casu, et delicto suo, non aliorum iniuria commoueri. et
paulo ante: ut et communem incertumq; casum, quem neq; uitare quisquam
nostrum, neq; praestare ullo pacto potest, sapienter ferres, et c. Culpam au-
tem eam intelligemus, cuius nomine iure aliquis accusari posse uideatur.
id est ἀμάρτυμα ἰδίον, seu malum cuius sibi aliquis autor ipse fuit. Itaque
sic Plutarchus in Consolatione, τὸ γὰρ μὴ δὲ αὐτῶν λακῶς πρᾶτ-
τειν, ὁ μὴν ὑποκινῶν φησὶν, ὁ μικρὸν εἶναι καὶ ὁ σίμα πρὸς τὰς τύ-
χας, ἐγὼ δ' αὖν εἰποίμι φασμασμένον εἶναι ἀλυσίας μέγιστον.

TARDA illa quidem medicina.) Diem adimere aegritudinem, prouerbio
dixere, ut in Heautontim. et χερύον μαλάσαι σε, Alcestide.

PRINCEPS fortitudo.) Per genera uirtutum consolationem aduersus
aegritudinem deducit.

CVM et alienum ap.) Et egregia sententia in epistola est ad Torquat.
lib. vi. Nec debes tu cum de tuis cogitas, aut precipuam aliquam fortu-
nam postulare, aut communem recusare. Huc illa pertinent de Plutarchi
consolatione, ὁ γὰρ μόνον, ὥς φησιν θυσιπιδίης, τὰ χημέατα δὲ
ἰδὲν ἀκκινῶν τοι βροτῶν, ἀλλ' ἀπλῶς τῶν ἀνθρώπων πίνων ἔδην. διὰ
καὶ αὐτὸν πάντων λεγέμεν χημή,

18 TVSC. QVAEST. LIBRI III.

LEGEM frumentariam.) In qua fuit, ut populo frumentum daretur semisse ac triente. modium autem hoc precio datum intelligendum, quem asse in caritate annonae datum à M. Seio, laudat Cicero Offic. II.

NEGAT Epicurus.) De Fin. lib. primo: Clamat Epicurus, is quem nos nimis uoluptatibus esse deditum dicitis, non posse iucunde uiui, nisi sapienter, honeste iusteq; uiuatur: nec sapienter, honeste, iuste, nisi iucunde. Epicurus μενοικέ. τὸ τῶν δὲ πάντων ἀρχὴ καὶ τὸ μέγιστον ἀγαθὸν φρονήσις, διὸ καὶ φιλοφροσύνης τιμιώτερον ἢ ἀρετῆς φρονήσις, ὅς τις αἰδοῖται πεφύκασιν ἀρετῶν, διδασκᾶσαι ὥς ἐκ δέου ἡ δέουσι ζῆν ἀνδρὶ τὸ φρονίμως καὶ καλῶς καὶ δικάως, ὅδε φρονίμως καὶ καλῶς καὶ δικάως ἀνδρὶ τὸ ἡσέως. συμπεφύκασι γὰρ αἱ ἀρεταὶ τοῖς ζῶν ἡσέως, καὶ τὸ ζῆν ἡσέως τὸ τῶν δέου ἀρετῶν. Item λυγρίας δόξαις, ἐκ δέου ἡσέως ζῆν ἀνδρὶ τὸ φρονίμως καὶ καλῶς καὶ δικάως, &c. Ibidem, βραχίαια ὁφθαλμοῦ τυχὼν παρὰ πῆλαι, τὰ δὲ μέγιστα καὶ λυγρώτατα ὁ λογισμὸς διοικεῖ. Item μενοικέ, τὸ μὴ φυσικὸν παῦν ὑπὸ βίῳ ὅτι, τὸ δὲ κενὸν διασπᾶται. οἷον λιτοὶ χυλοὶ ἰσλὼ πολυτελεῖ διαίτη τῇ ἡσέων ὑποφύεται. Refertur & haec inter sententias Epicuri, καὶ σφραγισθῆναι ὁ ὁφθαλμὸς, εἰν αὐτῶν ὑποδαίμονα.

ACTVM habiturum.) Figura prouerbiali dixit, se approbaturū quod ægerint: id est non rescissurum, neq; facturum irritum. De disensione aut Catonis & Lentuli, minus nota mihi quidem, & ut uideo alijs, Scipionis Nasicae, notior est historia. Vicinorum autem illos fidem imp'orare, & ipsum περιμιῶδες, quasi grauis res & magnum periculum impendeat, capitis ac fortunarum. ut ille in Comodia, uapulans popularium opem implorat.

IN sinu gaudeant.) Tibul. lib. IIII.

Nil opus inuidia est, procul absit gloria uulgi:

Qui sapit, in tacito gaudeat ille sinu.

Propert. lib. II.

Tu tamen interea, quamuis te diligit illa,

In tacito cohibe gaudia clausa sinu.

Significatur autem occultatio. Vnde & insinuare, per abstrusa & latent ter penetrare atq; immittere.

UT cos Argiuos.) Ita dicit patrie oblitus fuisse, & quasi degenerasse in aliam gentem, ut Corinthios esse nemo posset intelligere. Parictina aut.

EXPLICATIO.

39

id est reliquia quaedam parietum, quales apparent post ruinas & subuersiones & in uastitate, recte emendatur à Victorio. Callum autem uetustatis dixit, longi temporis ueluti ἀναδυομένη, non sentiunt enim, quae occalluere. Cicero Att. lib. 2. Sed iam prorsus occallui. Sed Clitomachus, quem patrio nomine appellatum tradunt Hasdrubalem, Carthaginiensis, auditor fuit Carneadis, ad quem (ut scribit Laertius) se contulit natus annos XL. imperitus literarum, & Graecae linguae: sed tantum perfecit assiduitate & labore studij, ut & ultra quadringentos libros conscriberet, & succederet in principatu sectae magistro Carneadi.

POTENTISSIMAE regis anapesticum.) Versus sunt in Iphigenia Aulidensi,

— ζῆλῳ σε γέρον, ἰδὲ φανὶς ἀνίμῳ τῇ
ζῆλῳ δὲ ἀνδρὶ δὲ ἀνίμῳ τῇ
βίῳ δὲ ἐπὶ τῷ ἀνίμῳ, ἀνίμῳ,
τὸς δὲ γὰρ πᾶσι ποσὶν ζῆλῳ.

EVRIPIDEVM carmen.) Exponuntur uersus in consolatione ad Apollonium,

ἔφην μὲν ἐδούς, ὅσις ἔπινε βροτῶν,
καὶ θάπτεται τέκνα, καὶ περὶ αὐτῶν κῆρυγες
αὐτὸς τε θνήσκει, καὶ τὰ δὲ ἀχθονταὶ βροτοὶ
εἰς γλῶφον φέροντες, τῶν δὲ ἀναγκαιῶς ἔχει
βίον θεοὶ ζέου, ὥς ἐκ πᾶσι σαχύν.
καὶ τοῦ μὲν εἶναι, τὸν δὲ μὴ. τί τοῦτα δέ
σένδρον, ἀπὸρ δὲ κατὰ φύσιν διενεπράν;
σένδρον γὰρ ὅδε τῶν ἀναγκαιῶν βροτοῖς.

De his tres postremi à Cicerone redditi non sunt. Contra autem necessitatem cum alia dici solent, tum memorari & Eueni uersus, quem alicubi refert Aristoteles quoq;

παῦν γὰρ ἀναγκαιῶν καὶ ἀνιμῶν ἐφην.

Legitur autem inter Theognidis sententias.

ΔΥΠΗΝ quasi solutionem.) Tanquam λόσιμ πάντες ἀνδράσις. notum enim, audaces admodum fuisse in originib. uocabulorū referendis Stoicos.

AGAMEMNON Homericus.) Iliad. II.

αὐτὰρ ὅτ' ἐς νῆας Τεῖδου καὶ λαὸν ἔχαιον,
πολλὰς ἐν κεφαλῇς περὶ λένοντο ἑλκερ χαίτας.

546

Ὑποθ' εὐνῆσι δ' αὖ, μέγα δ' ἔσενε λυδῶν βασιλὲα Κῆρ.

Ast ubi conuerso naues & Achaica castra

Lumine respexit, crines de uertice uulsos

Sustulit ante Iouem crebros. dolor anxius intus

Excitat immensos gemitus è pectore forti.

Bionem autem dicit, ut apparet, Boristhenitem quidem illum patris, sed Athenis φιλοσοφῆσεντα, cum audisset et alios & Theophrastum, tentatisq; sectis alijs quoq; Academicam maximè sequeretur.

AESCHINES in Demosthenem.) Insignis locus in accusatione Aeschini, quem Græcum & à nobis Latine factum subiecinus.

οὗτ' ῥίνιαι, ὧ ἀθηναῖοι, τήλικούτ' τομειγέθ' ἰοίαν,
 πρῶτ' ὅτ' ἦν κατασκόπων ἦν παρὰ χαλιδίμης πονθόμεν'·
 τὴν Φιλίππου πελοπὼν, ἦν μὲν θεῶν συμπλάγας ἑαυτῷ γυναι-
 κνίου καταψύδατο, ὥς δ' παρὰ χαλιδίμης τὸ πρᾶγμα πεπύ-
 μν'· ἀλλὰ παρὰ τῷ Διὶ, καὶ τῷ ἀθηναῖς, ὅς μετ' ἡμέραν ἔπι-
 λῶν, νύκτωρ φησὶν ἑαυτῷ ὁμιλεῖν, καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι
 πωλεῖν. ἐξ ὁρμῶν δὲ ἡμέραν τῷ θυγατρὸς αὐτῷ τετιλόντῃ
 κνίας περὶ πρηνῆσαι, καὶ τὰ νομιζόμενα ποιῆται, σεφανεύει
 μιν, καὶ λοβήν ἐδῆται λαβῶν ἐβουδύτ' καὶ παρηνόμφ', τὴν
 μόνον ὃ δέλειαι καὶ πρῶτῳ αὐτῷ πατέρει πρὸς τὸν ἄρ-
 λείας. καὶ τὸ δυνεύημα ὀφείλω, ἀλλὰ τὸν τρόπον ὀφείλω.
 ὃ γὰρ μισότεκν'· καὶ πατὴρ πονηρὸς, ὅκ' ἀνποτε γήραιο δυν-
 μαγωγὸς χρυσός. ὅλ' ὃ τὰ φίλιστα καὶ οἰκειότατα σώματα μισέ-
 γων, ὅλ' ὅτε ποτε ὑμᾶς πόρῃ πλείονος ποιήσεται οὐδ' ἄλλοι τοῖς.
 γε ὃ ἰδία πονηρὸς, ὅκ' ἀνποτε γήραιο δυνμοσία χρυσός. ὅλ' ὅτις
 δῖον οἶνον φῶλος, ὅλ' ὅτε ὅτ' ἡν μακροδονία ἦν τὴν πρὸς βίαν
 λαλὸς καὶ γαθός. ὃ γὰρ τὸν τρόπον, ἀλλὰ τὸ τὸν μόνον μετὰ λαλῶ-
 Atq; iste in tanta, ὃ Athenienses, magnitudine assætationis, primus per Cha-
 ridem exploratores de morte Philippi certior redditus, Deos ipsos som-
 nio conficto mendacio polluit: quasi non è Charidemo rem illam rescitui-
 set, sed è Ioue et Minerva. Quos cum interdum periurij uiolet, noctu ait
 secum colloqui, et prædicere quæ futura sint. Post mortem autem filia die
 septimo, nondum luctu finito, neq; iustis factis, coronâ sumfit, et uestem al-
 bam induit, et hostias immolauit, contra mores et leges, cū amiseret illam,
 infu-

infelix iste, unicam, & à qua primum pater appellatus fuisset. Neq; ego
infortium exprobro, sed in istius mores inquirō. Non autem certe spe-
randum, magistratum populi bonum futurum, cum qui pater sit impro-
bus, & osor liberum suorum. Isq; qui domestica coniunctione proximos
sibi parum diligit, nunquam plures uos, alienos scilicet, facturū: neq; pro-
fecto ille in re priuata homo nihili, boni & laudabilis cuius munere in
Macedonica legatione functus est. Locum enim solummodo mutarat,
non etiam morem.

QVI miser in campis.) Iliad. 3.

ἀλλ' ὅτε δὴ καὶ κείν Θ ἀπ' ἡχθετο πᾶσι θεοῖσι,

ἡτοιόκα ππεσίον τὸ ἀλκίον οἱ αὐλάται,

ὅν θυμὸν λατρίῳ πάτορ ἀνθρώπων ἀλείνων.

Hec ad melancholicam tristitiam trinitulit Aristoteles, Problemat. De quo
 & antè dictum. De Niobe locus extat Iliad. α. Sed & hoc de fabula alibi
 copiose differuimus. Hecubam autem, cum obligisset sorte Vlyssi, mutatā
 in canem ferunt, & de hoc nomen factum loco *κυνος σῆμα* in Thracia, ubi
 illa saxis obruta fuerit, ut & Metamorph. xiii, dicitur. Hoc ille in Me-
 nechmis interpretatur:

Non tu scis mulier, Hecubam quapropter canem

Græci esse prædicabant? Non equidem scio.

Quia idem faciebat Hecuba, quod tu nunc facis.

Omnia mala ingerebat, quæq; aspexerat,
Itaq; edocui.

Itaq; adeo iure ccepta appellari canis.

Troade mortuam Hecubam inuuit, quæ tamen in Thracia apud eundem
sepelivit Polydorum.

APVD Ennium.) Versus translati de Medea Euripidis.

ὡς ἡμεῖς ὁ μὲν πῆλθε γῆν τελευτῶσαν

λέξαι μοι λόσσιν Διὸς μηδείας τύχας.

Est autem secundus uersus Latinis numeris imperfectus, ac suspicor de
Græco legendum hoc modo,

Cœlo atq; terræ Medææ miseras uices.

Sed de hoc cuiq; liberum iudicium esto. omnes autem, ut spero, libenter
ignoscunt coniecturæ nostræ, & non improbæ, & non nimis alienæ.

¶ T apud Homerum.) Locus est Iliad. τ.

λίην γὰρ πολλοὶ καὶ ἐπήτριμοι ἡμὰ τα πάντα
πίψασιν, πότε κὲν τις ἀναπνῶσει πόνοιο.
ἀλλὰ γῆ τὸν μὲν ἀταβὰς ἤψη, ὅς κε δάησιν
φυλὰ θυμὸν ἔχοντας, ἐπ' ἡμὰς διακρύσαντας.

CONCIDENTEM uulneribus Pompeium.) De nece Pompeij breuiter hæc dicuntur in III. Comm. Caf. belli ciuilib. Ipsi clam confilio inito Achillam præfectum regium, fingulari hominem audacia, & L. Septimij Trib. milit. ad interficiendum Pompeium miserunt. ab his liberaliter ipse appellatus, & quadã notitia Septimij productus, quod bello prædonum apud eum ordinem duxerat, nauiculam paruulam conscendit cum paucis suis, & ibi ab Achilla & Septimio interficitur.

si mihi nunc tristis.) Græcos uersus ex Galeno descriptos suprà
tulimus,

Ἐπεὶ δὲ τόδε ἡμεῖς ἡμῶν πρῶτον, ὅς.

Q. MAXIMVS.) Hunc patientissimo animo mortē filij tulisse, & cū
laudasse, Cicero in Catone scripsit. Sed & de Pauli Aemilij duobus filiis
septem diebus mortuis, deq; adolescentis Catonis immatura morte, notæ
sunt historiæ.

NATURA affert dolorem.) De hoc ex sententia Peripateticorum illi
Plutarchus in Consol. ad Appollonium. quæ ascribere placuit, cū et ad
periora quædam et sequentia quoque non nihil lucis uideretur allatura esse.
Τὸ μὲν οὖν ἀλγεῖν καὶ διακινεῖσαι τελευτῆσαντες ὅς φησὶν οὐκ
ἔχει τὴν ἀρχὴν τῆς λύπης. καὶ ἐκ ἐφ' ἡμῶν. ὃ γὰρ ἐγὼ γε συμφέρον
καὶ τοῖς τῶν ἄλλων ὕμνοισι καὶ σκληραῖς ἀπαθείαις, ἔξω καὶ τῶν
διωκτῶν καὶ τῶν συμφέροντων ὅσων. ἀφαιρήσεται γὰρ ἡμῶν
αὐτὴ τῶν ἐκ τῶν φιλοῦντων καὶ φιλοῦν ὀντοιαρ, ἢ παντός μακάριον
διασώζειν ἀναγκαῖον. ὃ δὲ παρὰ τὴν μέτρον παρεκφέρειται καὶ συ
νωφελὲς τὰ πρὸς τὴν, παρὰ φύσιν εἶναι φημι, καὶ ὑπὸ τῆς γὰρ ἡμῶν
φύσεως γίνεσθαι ὀφείκει. διὸ καὶ τοῦτο μὲν ἐστέον, ὡς βλαβερόν ἐστι
φύλον, καὶ ἀποδιδόειν αὐτοῖς ἡμῶν ἡμῶν πρὸς τὸν. τῶν δὲ μετρίως
πάθοντων, ἐκ ἀρεσκίματων. μὴ γὰρ νοοῦμεν, φησὶν ὁ ἀεικλής μακάριον
πὸς λεγάντων. νοοῦμεν ἢ πρὸς τῶν αἰσθησιν, εἴ τι οὐκ ἐμνοῦται τὸ
πρὸς ἡμῶν τῶν, εἴ τι ἀρεσκίματων. ὃ γὰρ αὐτὸς διωκτῶν, ἐκ ἀνδρῶν
γὰρ οὐκ ἐγγίνεσθαι μὲν τῶν ἀνθρώπων, τὴν φησὶν οὐκ εἰς
ἐκείνους

καὶ ἡ σῶμα οὖτως, γινώσκουσα ὅτι ψυχῇ. ὅτι ἐν ἀπαθείᾳ ὡς τὸ ζῆν
των συμφορῶν ὁ λόγος ἔξεισιν γίνεσθαι τὰς ἐν φρονέοντας, ὅτε δις
παθείς. καὶ μὴ γὰρ ἀνεγκτον εἰς θνητῶδες, τὸ δὲ ἐκλευρώσιον ἢ
γυναικὸς περὶ τὸς. Horū hic quidā sensus est. Dolere igitur, et mor
sum quandam sentire ob filij mortem, id ē originem doloris in natura ha
bet, neq; in nostra est potestate. Non assentior enim illis agrestis et duræ
indolentiae laudatoribus, quam præstare neq; penes nos, neq; utile est. Nā
auferret istā mutui amoris beneuolentiam, quam præ omnibus conserua
re necesse est. Verum ultra modum efferrī in luctu, et hunc augere nos i
ratos, id aio contra naturā esse, deq; praua opinione nostra existere. Qua
re hoc omitemus tanquam detrimentosum et prauum, et minime deco
rum doctis uiris. Medocritas autem quædam perturbationum improban
da non est. Ne ægroti enim simus, inquit Academicus Crantor : si autem
fuerimus, sensus astit, siue quid secetur, siue auellatur a nobis. Nam istud
nihil dolere, non sine magna mercede contingit. Par enim est, ut effere
tur tibi quidem corpus, hic uero animus. Vincit igitur ratio in talibus casu
bus sapientes, neq; sine dolore, neq; in nimio dolore esse oportere : quorū
alterum immane et ferum sit, alterum dissolutum et effæminatum.

AE Q V E ac no[m]etip[s]os.) Secundum quod humanissima sententia Tibullus alicubi dicit, se cupere si liceat proprios annos cum quadam contribuere, non ut uulgus pro illa etiam se emori uelle. Quod & noster Cicerō alicubi, pro Pompeio se emori posse.

MEDIOCRITATES.) *μετριοπαθείας*. De Mausoleo, id est sepulcro Mausoli regis Cariae, quod inter mirabilia opera quae in toto orbe extarent, numeratum fuit, Plinius lib. x x v i capite v.

PROMETHEVS ille Aefchyli.) Versus *πρωτὰ δὲ θισμῶν. σὺν*
sic Oceanus,

ἀκούειν τοῦ λόγου τοῦ κυρίου· ὁ δὲ
ἀκούων τοῦ κυρίου ἐστὶν μακάριος.
Respondet Prometheus,
ἀκούων τοῦ κυρίου ἐστὶν μακάριος.

καὶ τις γὰρ καιρὸς γε μαλθάσῃ κίεας,
καὶ μὴ σφριγῶντα θυμὸν ἰχναίνει βία.

Legendum autem in uersibus latinis, Rationem. & mand.

CVM Socrates Alcibiadi) In Symposio Plato introducit Alcibiadem
hæc referentem. ἐγὼ γάρ, ὦ ἀνδρες, εἰ μὴ ἕμελλον κομίσσασθαι

μεθύειν, ἔπειτα ὁμότες αὐτοῖς, οἷα δὲ πέπονθα αὐτὸς ὑπὸ τῶν
τῶν λόγων, καὶ πάχυνε καὶ νύ. ὅταν γὰρ ἀκούω, πολὺ μοι
μαῖνον ἢ τῶν κορυθαυγιῶντων ἢ τε καρδία πικρὰ, καὶ διαμενε
ἐκχέεται ὑπὸ τῶν λόγων τῶν τέττε. ὁρῶ δὲ καὶ ἄλλους παμπούλους
τὰ αὐτὰ παλθόντας. ποικίλους δὲ ἀκούω, καὶ ἄλλων ἀγαθῶν
ῥητόρων, εὖ μὲν ἡγάμεν λέγειν. τοῦτον δὲ εἰδὲν ἔπαυον, εἰδὲν τε
θεοῦ ἐπὶ μὲν ψυχῇ, εἰδὲν ἡγεμονικῇ ὡς ἀνδραποδισθῆναι διακε
μίν. ἀλλ' ὑπὸ τοῦτοῦ ἔμαρσύνε πολλοὺς δὲ οὕτω διετέθυε,
ὥστε μοι δοξαί μιν βιωτὸν εἶν' ἐχοντάς ἔχει. Ego certe nisi nollē ni
mis ebrius apud uos uideri, iureiurando affirmarem, referēs quae mihi ab
istius sermonibus accidere, quaeq; nunc etiam sentio. Cum enim audio, cor
meum subsilit uehementius quàm istis furiosis solet, & lacrimas exprimit
huius sermones. Atq; idem accidere & alijs plurimis uideo. Periclem uero
& alios oratores cum audio, praeclare mihi dicere illi quidem uidentur,
sed horū nihil usu uenit: neq; perturbatur animus, neq; indignatur, quod
à mancipio nihil differre uidear. Sed iste Marfyas ita me sepe commo
uit, ut existimarem me uiuere non posse, nisi aliter fierem.

Q V I D illa Lyconis? Lycon Peripateticus Stratonis successor, per
stius & elegans in dicendo, in scriptis minus laudatus. hunc & Glyco
na dixere, propter suavitatem sermonis. Cuius hoc est præclarum dictum,
Puerili ætati additam uerecundiam & laudis cupiditatem à natura, ut e
quis adhiberentur frena & calcaria.

NON tibi hoc foli.) Vt Euripideum hoc,
 γίνωσκετ' ἀνθρώπων, μήσ' ἰδοιμέως
 κλέψῃ, κακοῖς γάρ ὅσ' ὑπὸ πρόσθεσσι μόνῃ.

Et Alceſtide,

ἄδμητ' ἀνὰ γῆν, τὰς δὲ συμφορὰς φέρον·
 ὃ γὰρ π' πρῶτ' ὅ, ὃ δὲ λείδι' ὅ βροτῶν,
 γυναικὸς ἐοικῆς ἡμπλακῶν.—

Sed & Homericæ Dione sic consolatur sauciam filiam, ut doceat etiam alios deos antè ab hominib. afflictos fuisse.

τίτλαδι, inquit, τέκνον ἐμὸν καὶ ἀνδρὸς, λεηλομένη πῶρ.
πολλοὶ γὰρ δὴ τλῆμεν ὀλύνωια δώματ' ἔχοντες
ὅς αἰσθώμ χαλεπὸ ἄλγε' ἐπ' ἀλλήλοισι πθνήτου.

Eodem

EODEM statu.) In Topicis interpretatur Cicero *τάσιν*, statum. Hic est
 locus in causa, & quasi caput ambigui & controuersie. Causam ambi-
 gui etiam, in de Oratore appellauit. Et genera exposuit tria, Facti, Iu-
 ris, Verbi. De statu multa Quintilianus. Sed Cicero rem dilucide cum in
 Topicis, tum in libro de Oratore secundo explicauit. Satis autem appa-
 ret, esse nomen translatum à congressibus pugnantium. quibus de loco pri-
 mum certamen solere esse scimus, cui insistentes & se defendere, & ad-
 uersarium affligere rectius possint, quem etiam assignatū tenere debeant.
 Ita est usus uocabulo hoc Aeschines in accusatione Ctesiphontis, quem lo-
 cū Fabius citat, & nos subscripsimus. *ὡσαύτ' ἐν τῷ τοῖς γυμνικοῖς
 ἀγῶσιν ὁρᾷτε τὸς πῦναις πρὸς τὴν εὐσεύς ἀλλήλους δια-
 γωνιζομένους, ἔτω καὶ ὑμεῖς ὅλῳ πλὴν ἡμέραν ὡς ἐν τῷ πόλεως
 καὶ πρὸς τὴν τάξεως αὐτῶν τὸ λόγῳ μαχεῖσθαι, καὶ μὴ ἔστω αὐτοῖς
 ἔξω τῷ παρανομῶν λόγῳ πρὸς ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἐγκαθήμενοι καὶ γῆ-
 ῶδόν τ' οὐδὲν τῷ πῇ ἀκροάσει εἰσελάμνετε αὐτῶν εἰς αὐτῶν τῷ πράγ-
 ματι λόγῳ, καὶ τὰς ἐκτροπὰς αὐτῶν τῶν λόγων ἐπιτηρεῖτε.*
 Horū hic est sensus. Atq; ut in certaminibus gymnics pugiles uidetis de
 statu inter se dimicare, ita uos quoq; diem totū & pugnatē cum isto pro-
 ciuitate de orationis ordine, nec finite uobis extra illud quod contra le-
 ges perscriptum esse accusatur, alios sermones hunc circumdare, sed in as-
 siduitate, & obseruatione audiendi, & compellite eum ad uerba faciēda
 de re proposita, nec effugiat aliō nos crumpens oratio ipsius. Quod autē
 Cicero ait, statum accommodari ad tempus & personam quoq; minis li-
 quet quo intellectu dixerit. Nisi quod omnino plurimum ad omnem de-
 fensionem momenti in temporibus & personis quoq; positū esse constat.
 statum enim certe ad controuersie naturam omnis exquiritur.

ETSI singularum rerum.) Verba minus apte uidentur coherere. Et si
aspicor scripturam hoc loco deprauatam esse, ac forte legendum, Si quid ex
titit, & singularum rerum, & c. uel, Etiam singularum.

QVID autem præclarum.) Notum prouerbum, χαλκὸν τὰ λευκά. Item ὁ δὲ σκολετὰ λευκά. Et uirtutis uiam arduam proponere Hesiodum, cum ait, μακρὸς ὁ δὲ ὁρὶς οἷμα ἂν ἴδῃ.

EXPLICATIONVM LIBRI III.
F I N I S.

F 3

46 TVSC. QVAEST. LIB. I IIII.
IN TVSCVLANARVM
QVAESTIONVM LIBRVM
quartum, Ioachimi Camerarij
Explicatio.

oc libro de animi perturbationibus, quae, ut se-
pe iam auditum est, Graeci $\psi\alpha\delta\iota$ uocant, disputa-
tur promiscue: uultq; hoc ostendere Cicero, in sa-
pientem nullam harum cadere. Atq; haec primum
tractat exilius & concisus, interpretans plane
Stoicorum argutas et subtiles definitiones, de qui-
bus illi concludere solerent, sapientem experientem

esse perturbationum, quasi sine motu semper quietum ac tranquillum. Po-
stea de iisdem differit copiosius, in Stoicorum placitis quasi $\pi\alpha\tau\eta\sigma\iota\sigma\iota$
r. quae pars est ornatior & plenior. Nam illa priora, tanquam medico-
rum $\alpha\nu\alpha\tau\epsilon\mu\iota\gamma\epsilon\iota$ $\pi\alpha\tau\eta\sigma\iota\sigma\iota$, in singularum perturbationum nomen-
clatura & descriptione splendorem expositionis habere non potuerunt.

In Progenio de philosophia studiis differit, & hoc docere uult, non miran-
dum hanc etiam eruditionem doctrinae à Romanis nō neglectam esse, qui
alijs rebus omnibus facile praestarent uniuersis, praesertim cum sapientiae
studium per antiquum ipsis esset. Ac tacite ueluti patrocinatur studiis phi-
losophicis, quorum cultum & splendorem, cum à Graecis haec acceperisset
Romani, etiam illustriorem redditum esse asserit: qui quidem priscis tem-
poribus si non speciose uerbis, at utiliter uita philosophati semper fuisset.
Audiebat enim Graecarum artium, nam sic appellabantur praeccepta do-
ctrinae, & philosophia à quibusdam durioris ingenij & bellatoribus, nō
Nāp ptime. Itaq; hanc Cicero defendere coactus fuit, ne ipse qui tractaret &
explicaret, merito reprehendi uituperariq; posset.

QVAB sero.) Ea dicit quae paulo post uerae elegantisq; philosophiae
nomine indicat, ductae (ut ait) à Socrate.

REGIIS institutis.) De his Liniu primo libro Historiarum suarum
retulit, nam & sub regibus prouocationis ad populum ius fuit: ut uel de
historia trigemini Horatij apparet. Diuinitus autem omnia illa constitui-
ta fuisse ait, id est $\delta\epsilon\iota\omega\iota$, quo bonitatis quaedam excellentia significari so-
let, itaq; & Graeci interpretantur $\delta\epsilon\iota\omega\iota$, esse interdum $\delta\alpha\upsilon\mu\alpha\tau\delta\iota\sigma$. Plato
in Menone

$\delta\epsilon\iota\omega\iota$
 $\delta\epsilon\iota\omega\iota$
 $\delta\epsilon\iota\omega\iota$

Cicero in
de officiis

arabibus
libris

EXPLICATIO. 47

in Menone prouerbiū fuisse, id est sermone uulgi tritū, ostēdit, boni in lau-
de ut diuini appellarentur. Sic enim ait, $\kappa\iota\ \alpha\iota\ \gamma\omega\alpha\iota\kappa\epsilon\varsigma\ \delta\iota\iota\pi\tau\epsilon\varsigma$, $\omega\ \mu\epsilon\lambda\omega\iota$,
 $\tau\omicron\varsigma\ \epsilon\gamma\alpha\delta\epsilon\varsigma\ \alpha\upsilon\delta\iota\sigma\alpha\varsigma\ \delta\epsilon\iota\omega\iota\varsigma\ \kappa\epsilon\lambda\epsilon\sigma\iota$. $\kappa\alpha\iota\ \omicron\iota\ \lambda\acute{\alpha}\kappa\omega\iota\kappa\epsilon\varsigma\ \delta\iota\pi\tau\epsilon\varsigma\ \iota\omega\alpha\epsilon\ \epsilon\gamma\kappa\omega$
 $\mu\iota\alpha\ \iota\omega\sigma\iota\upsilon\ \epsilon\gamma\alpha\delta\iota\omega\iota\ \alpha\upsilon\delta\iota\sigma\alpha\varsigma$, $\delta\epsilon\ \alpha\upsilon\tau\epsilon\varsigma\ \phi\alpha\sigma\iota\upsilon\ \delta\iota\pi\tau\epsilon\varsigma$. Etiam mulieres
ut scis Meno, bonos uiros appellant diuinos. Et Lacones, cum celebrare
uirum aliquem bonum laudibus uolunt, Diuinus aiunt uir isle.

DOMINATV regio.) Sic & Herodotus $\tau\epsilon\tau\lambda\iota\gamma\epsilon\iota$ scribit Athenienses
liberatos tyrannide (hunc enim Cicero dicit regium dominatū) maximas
progresiones ad uirtutem & laudem fecisse, quamuis antē quoq; poten-
tem ciuitatem. Atq; esse putat modis omnibus manifestum, praeclearam esse
rem administrationem aequabilem: cum Athenienses, quantisper sub ty-
rannis fuere, nulli uicinae ciuitati uirtute praestiterint: tyrannis autem li-
berati, facile antecelluerunt uniuersis.

STVDIA doctrinae.) Ea dixit, quae Graeci philosophia. Nō enim hoc no-
men subtiles & tenuis modo commentationes de natura & causis, &
nescio quas aliarum rerum minutas exquisiciones & obscuram sapientiā
significat, sed rationis & mentis explicatam facultatem, in studio, tra-
ctatione, usuq; & cultu artium bonarum: quas & humanitatis, & inge-
nuas ac liberales appellant. Ut apud Isocratem cum alibi, tum in fine $\omega\phi\iota$
 $\epsilon\phi\iota\upsilon\kappa\epsilon$. itemq; Xenophontem $\lambda\omega\upsilon\kappa\alpha\tau\iota\kappa\epsilon$. Et Cicero Pato scribens de ap-
pellationibus graecis & latinis communium dapum, ait se illum philoso-
phando reuocare ad coenas.

IDQVE cum coniectura.) Coniecturam dixit $\tau\omicron\ \delta\iota\omega\iota$. Vestigia $\sigma\eta\mu\epsilon\iota\omega$
 $\alpha\iota\omega\alpha\iota\kappa\iota\alpha$, siue $\alpha\iota\omega\tau\alpha$, quae sunt uno uerbo $\tau\epsilon\kappa\mu\epsilon\tau\iota\alpha$, ea ducit de quibusdam
studijs & obseruationibus Romanorum ueterum.

PYTHAGORAS.) Idem alijs uerbis in prima Tuscul. Cum uenisset in
Italiam regnante Tarquinio Superbo. quem satis constat ultimum regem
Romanorum fuisse. Numa autem secundus à Romulo fuit. quē tamen uul-
go fama fuit, uenisse Crotona ad audiendum Pythagoram, qui Samo pa-
tria à tyrannis occupata, in Italiam concessisset. cui assentiens Ouidius,
idem tradidit in Metamorphoseon xv.

TANTVM nomen.) Constat enim fuisse hanc sectam semper non solum
pro cruditiſſima, sed etiam diuinae cuiusdam scientiae particeps habitam.
ideoq; quasi Aegyptiacam superstitionem redolens, & $\tau\epsilon\pi\alpha\tau\omicron\delta\iota\sigma$, in
nonnullorū odium & auersationem incurrit. Vnde & Atheniensis quidā
 $\pi\omega\delta\alpha\epsilon$

Phia

πυθαγορείτης (sic enim Pythagoristam contemptius, peruersum imitatorē Pythagoræ, dorice appellauit) in Thyonycho Theocriti irridetur. Sed laudes Pythagoræ præclare extāt in Busiride Isocratis, ut subscripsimus. *ἔχοι δ' αὖ τις μὴ σπύδιον ὠκυμῆδος πολλαὶ καὶ μεγάλας πόδες ῥ' ὀσιότης αὐτῷ διελθεῖν, ἢ ὅτε μόνον ὅτε πρῶτον ἐγὼ τυγχάνω καθεωρακώς, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ τῶν ὄντων καὶ τῶν περὶ γεγενημένων, ὧν καὶ πυθαγόρας ὁ σάμιος εἰς ὅσιν, ὅς αὖ Τηέμενος εἰς Αἴγυπτον, καὶ μαθητὴς ἐκείνων Ἰνσομένους, τῆν τε Ἀλκυονίδαν πρῶτον εἰς τὸς ἑλλώας ἐκόμισε, καὶ πόδι τὰς θυσίας τε καὶ τὰς ἀγισίας τὰς γὰρ τοῖς ἰσοῖς ὑπ' ἀφανέσθου τῶν ἀλλῶν ἐσπύδατον, ἡγόμενος εἶκαι μὲν αὐτῷ ἴσα ταῦτα πλείους γίγνοιτο πρὸς τῶν θεῶν, ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἀνθρώποις ἐκ τῶν μαλίστ' αὖ θυλοκίμησιν, ὅπερ αὐτῷ καὶ συνέβη. τοῦτο γὰρ διδύμας τὸς ἄλλους ἐπὶ ἑβέλει, ὥς καὶ τὸς νεωτέρους ἀπαντὰς ὑμῶν αὐτῷ μαθητὰς εἶναι, καὶ οὗς περὶ τοῦ ἡδίου ὄρεος οὗ παύσας οὗς αὐτῷ ἐκείνῳ συγγιγνομένους, ἢ τῶν οἰκείων ὑμῶν μόνους, καὶ τὸς ὅς οἶόν τε ἀπιστεῖν. πῶς γὰρ ἡ νῦν οὗς περὶ τοῦ ἡδίου ἐκείνους μαθητὰς εἶναι, μάλλον σιγῶντας θαυμάζομεν, ἢ οὗς αὐτῷ λέγειν μεγίστων δόξαν ἔχοντας. Horū hic est sensus. De pietate Aegyptiorum qui non festinandum sibi duceret, multa & præclare differere posset. Quam equidem neq; solus neq; primus perspexi, sed alij quoq; multi tam presentium quàm priorum: inter quos & Pythagoras est, Samius ille. Qui profectus in Aegyptum, & illius gentis discipulus factus, cum alia studia doctrinæ in Græciam deportauit, tum sacrificijs atq; sanctitati templorum exquisitius alijs operam dedit. ita existimans, ut nihil ex hoc amplius consequeretur à Dijs, & celebritatem apud homines maximam se adepturum esse. Id quod & illi contigit. Tanta enim existimationis laude alios superauit, ut iuniores omnes illius esse discipuli cuperent, seniores autem libentius cernerent suos filios illum sectari, quàm rei familiaris curam suscipere. Quæ quidem uera esse, credi necesse est. quippe cum hodie quoq; eos, qui se illum magistrum sequi præ se ferunt, magis admiremur tacentes, quàm ullos alios eloquentiæ fama maxime nobiles. Sed & in prima Tusculana egregia laus extat Pythagoreorum, ubi dicit eos fuisse, qui soli docti haberemur, &c.*

IDQVE coniectura prob.) Argumentis dicit hoc quibusdam colligi posse, id est *τημερίσις*. Et signa etiam quædam, id est *σημεῖα* extare philosophiæ Pythagoricæ. hæc autem uestigia translate dixit, quæ sunt propriæ signa pedib. impressis pro Murena: Neq; auaritiæ neq; luxuriæ uestigium. ducit autem argumenta ab incredibili et absurdo, non existimandū Romanos respuisse doctrinam illam cognitam, non potuisse autem non cognoscere tam propinquam. Et ab historia quamuis falsa, cuius tamen error ex eo quod asserit fluxisse uideatur. Vestigia uero pauca colligit, non enim hæc persequi institutum suum esse ait, quippe quæ ut in Proœmio quasi *ἰδὲ παρ' ἑγὼ* assumserit, cum proposita sit contra perturbationes disputatio.

ORIGINIBVS.) Vt in Proœmio etiam primæ Tuscul. De carminibus autem, quorum mentio fieret in XII. tabul. famosis, id est maledicis intelligendum. Sed & excantationum & incantationum mali carminis eadem meminere, ut Plinius refert libro XXVIII cap. II.

PULVINARIBVS.) Publicis epulis dicit fidium cantus adhiberi, & in supplicationibus usurpari solitum fuisse. Fides autem, id est *ἡ πόσις*, sunt eorum quæ *ἰν τὰ δ' ἔργα* in musica Græci nominarunt. Et puluinaria ac lectisternia in ceremonijs fuisse Romanorum, satis est notum.

QUANTI poëtæ? De quibus quidem minus gloriose loquitur in prima Tuscul. quod poëticam minus in precio dicat fuisse priscis temporibus.

SED de cæteris.) Rursum remouet disputationes longiores, quæ non pertineant ad propositum. Dixit autem de oratorijs & poëticis studijs multa in Bruto.

LÆLII & Scipionis.) De Lælio, amico Africani posterioris, intelligendum. de quibus ita in Bruto: De ipsius Lælij & Scipionis ingenio, quanquam ea est iam opinio, ut plurimum tribuatur ambobus, dicendi tamen laus est in Lælio illustrior. & mox: Sed est mos hominum, ut nolint eundem pluribus rebus excellere. Nam ut ex bellica laude aspirare ad Africanum nemo potest, in qua ipsa egregium Viriati bello reperimus fuisse Lælium: sic ingenij, literarum, eloquentiæ, sapientiæ deniq; & si utrique primas, priores tamen libenter deferunt Lælio. Eadem de hoc, et alia quæ huc pertinent, in Lælio memorantur, hæc fermè: Sed existimare debes, omnium oculos in te esse coniectos. Vnum te sapientem appellant, et existimant. Tribuebatur hoc modò M. Catoni. Scimus L. Aquilium apud patres nostros appellatum esse sapientem. Sed uterq; alio quodam modo. Aquilius quia

50 TVSC. QVAEST. LIBRI IIII.

quia praeuens esse in iure civili putabatur: Cato, quia multarum rerum u-
sum haberet, multaq; eius & in senatu & in foro, uel prouisa prudenter,
uel acta constanter, uel responsa acute ferebat. propterea quasi cogno-
men iam habebat in senectute, sapientis. Te autem in alio quodam modo, non
solum natura & moribus, uerum etiam studio & doctrina esse sapientem,
Nec sicut uulgus, sed ut eruditi solent appellare sapientem, qualem in reli-
qua Graecia reperiri neminem.

STOICVM Diogenē.) De legatis ad senatū tribus philosophis, & Gel-
lius libro VII. Cap. XIII. qui idem ultimo cap. lib. XVII. uenisse hos scri-
bit Romam, oratore M. Catone in ciuitate, & Plauto poeta in scena flo-
rente, quod est adolescentiae Scipionis & Laelii tempus. Sed de hac lega-
tione Plutarchus in uita Catonis haec ferunt. Venisse Romam legatos Athe-
niensium, Carneadem Academicum, & Stoicum Diogenem, petitum ut
multa liberarentur, quae indicta fuerat Atheniensibus non praesentibus in
iudicio, cum illos accusasset Oropij coram Sicyonijs, ea fuit aestimata centies
et uicies. Quia uero perquam luculente historia a Pausania in Achaicis ex-
posita est, placuit de illo translatam subijcere. Populus Atheniensis ma-
gis necessitate adactus, quam uoluntate sua, Oropū urbem sibi subditam
diripiunt. in extrema enim tum paupertate erant Athenienses, quippe om-
nium Graecorum pessime afflicti bello Macedonico. At Oropij confu-
giunt ad senatum Romanorum. Qui cum Oropijs iniuriam factam esse in-
dicassent, mandāt Sicyonijs, ut causa cognita multam Atheniensibus auto-
ribus iniuriae pro damno dato irrogent. Sicyonij igitur, cum ad iudicium
Athenienses non affuissent, multam dixerat talentorum quingentorum. Sed
senatus Romanorum petentibus Atheniensibus remisit omnia, praeter ta-
lentum centum. Quae tamen ne ipsa quidem exoluisset Athenienses dicit.

PERIPATETICIS.) Veterem Academiam dicit. ut & alibi a Plato-
ne et Socrate has familias deducit, qui re consentientes, uocabulis differ-
bant, ut ait de Fin. lib. 4. Ita autem accepimus, quod quidem ad auctorem Aca-
demionum refertur, solitum Platonem etiam corporis exercendi gratia, ob-
ambulantem in Academiae spacijs docere familiares suos, unde illi philo-
sophi & περὶ τῆς ἀκαδημαϊκῆς dicti fuerunt. Postea Platone et sororis illius filio Speu-
sippo mortuo, cum Xenocratem alij, alij Aristotelem sequerentur, diuisa
studia fuerunt, & in Academia quidem remansit Xenocrates, Aristoteles
autem in Lyceum (porticus ea Athenis fuit) concessit. ut & Cicero indi-
cauit his uersibus. qui exponuntur de Diuin. lib. 1.

EXPLICATIO.

Ocia qui studijs laeti tenuere decoris,
Inq; Academia umbrifera, nitidoq; Lyceo.

Ita illi Academici, hi Lyciaici cognominati fuerunt: communi autem no-
mine & περὶ τῆς ἀκαδημαϊκῆς utriusque. postea Aristotelici, hanc ἀπὸ τοῦ περὶ τῆς ἀκαδημαϊκῆς
amisso loci cognomento, appellationem: Xenocratei autem loci retinue-
runt, ut Academici dicerentur. Mox Zeno, qui Polemonem Xenocra-
tis successorem audiuerat, quaedam in illa disciplina corrigere, et exactius
constituere tentauit. Ita orta fuit alia nouae Academiae secta, inq; hac
princeps Arcefilas: omnium aliorum placita resellens. hos nunc discepta-
tores dicit controuersiarum, quae essent inter Stoicos & superiores: id est
dijudicatores. ut apud Liuium lib. V. Nunc de ipsa conditione dicere mili-
tantium libet. quam orationem non apud uos solum, sed etiam in castris
si habeatur, ipso exercitu disceptante equam arbitror uideri posse. Et
xxxiii. Missuros se in Africam, qui inter populum Carthaginiensem et
regem, in re praesenti disceptarent.

CAMASONIVS.) In xv lib. Epistolarum ad Cassium, Catij & Ama-
sinij leguntur. alij Amasinius placuit. Sustulit autem Epicurus omnem ra-
tionem & uim artium, sensibus iudicio ueritatis attributo. Quinetiam
geometriam, in qua omnis demonstratio nititur atq; fundatur, eam igi-
tur penitus sustulit. quid mirum igitur, facile intelligi ea quae nulla ratio-
ne & uia artis dicerentur?

INFERIOREM amb.) Academiam. nam superiori gymnasio Tusculani
fuisse nomen Lyceum, dicitur lib. 1. de Diuin. Nam cum ambulandi causa
in Lyceum uenissimus, id enim superiori gymnasio nomen est. Significat
autem ambulatio nunc locum, in quo ambulare uoletudinis causa solebat.

DICAT si quis.) Thesin disputationis postulat. de quo in principio se-
cundi libri de Fin. ubi quidem etiam hunc morem reprehendit.

TEMPORIS causa.) id est, pro tempore, seu ex tempore. Ita enim Ci-
cero pro Flacco: Græcos ex tempore quod opus sit obsignare. & mox,
Nihil temporis causa scripsisse, aut obsignasse uideantur. Ac paulo post:
Nostra igitur laudatio, quam ille temporis causa nobis datam dicit. Et
pro Murena: At temporis causa. Improbi, inquit, hominis est mendacio
fallere, hoc igitur dici uidetur hac figura sermonis, quod a Græcis ἐκ τοῦ
χρόνου. id est, hoc tempori datum esse ait, ut assentiretur disputationi suae,
cum res illi non probaretur.

VELA facere.) Translatio à navigationibus, quæ & uelis & remis
fiunt. ut suprà: Omni contentione, uelis (ut ita dicam) remisq; fugienda.
Dixerunt autem uela facere, & uela dare. Verrina v i l. Malum erigi
uela fieri. & Vela damus leti. quod tamen plenius, uentis dare uela, di
xit. Ipse autem sententiam horum satis explanat. Spinās autem, particulas
& definiendi subtiles & pressas partitiones & definitiones uocat Stoicorum
quæ dumeta appellat in Academicis.

PYTHAGORAE deinde.) Descriptionem dicit nunc, distinctionem et
ordinationem. ut pro Cluentio: Non Archimedes melius potuit describere. & supra: Equum peditumq; descriptio. Hæc autem est animæ in eas
partes diuisio, quas Cicero commemorat: unam expertem, alteram participantem rationis. ἁλοειον Græci ψυχῆς, & λογιστικὸν appellant, & ὁρμητικὸν idem, quo in homine nihil præstantius, & cuius in hoc principatus esset. sic enim Cicero in secundo de Natura deorum. Hæc à Pythagoræ doctrinâ Platonem elaborasse, scripsit Posidonius, ut Galenus ait lib. 4. de Placitis Hippocratis ac Platonis.

A C V T I S S I M E .) Hoc secus se habere multis est uisum, qui Stoica tradita cum alijs de rebus, tum de perturbationibus euerterunt ut falsa, & ipsa inter se dissidentia. Inter quos Galenus & Plutarchus nihil ad exagitan-
tandos illos, praesertim Chrysippum, omiserunt. Sed de his non est nunc a-
nimus differere. Cicero quidem praecclare putat, omnia esse concinnata &
apta inter se, quae à Stoicis differantur, praesertim de uirtutibus, & uita
beata. Sic enim inquit libro 5 de Finib. Et hercle, fatendum est enim quod
sentio, mirabilis est apud illos contextus rerum, respondent extrema pri-
mis, media utrisq; omnia omnibus. Quid sequatur, quid repugnet uident.
Sed mihi Stoici cum uetera mutarent, siue rebus ipsis, siue uerbis tan-
tummodo nouatis, uix praestare hoc uidentur potuisse, nusquam ut male
dicerent illa communia peculiari quodam modo. Nam non solum in scena
tutius est priorum fabulas excolere, quam commutatas illas introducere.
Difficile enim est proprie communia dicere, ut ait Horatius. Sed in literis
etiam atq; artibus & doctrina, minus est periculosum uetera, praesertim
bene constituta, celebrare & augere, quam noua & abhorrentia extrue-
re. Cicero etiam hoc loco commiscere incogitantius uidetur Stoica cū Pe-
ripateticis, quae postea refutaturus esset. Omnis autem haec lis in errore
quodam & confusione eorum quae ab utrisq; statuuntur, uersatur. Sed de
his non uelle nos differere, diximus. Id autem agemus, ut quae latine à
Cicerone

EXPLICATIO.

Cicerone dicuntur, collatione Græcorum quoad poterimus explicemus, quo ipso magis gratum me facturum studiosis bonarum artium confido, quam inculcatione longæ & uerbosæ, & sic tamen etiam dubiæ scolæ cuiusdam de Stoicis dogmatis. Hoc tamen quin moneam, facere nō possum, esse in his firmè aut ea quæ sumuntur incerta, aut in uerbis ambiguitates, aut omnino cauillationes et fallaces cōclusiunculas. Ut hæc mox sumtio: In partecipe rationis animi parte tranquillitatem & placidam esse quietem, in illa altera motus turbidos. Hoc enim id modo efficit, Esse τοῦ λογισμοῦ suam quoque uirtutem quandam, in qua nihil reperiatur eiusmodi, cuius modi in altera parte accidere solet. Itaque illa διαρρηκτικὴ dicitur, & ἰσχυρὰ μὲν, ἀκαταλόγητος. In altera autem parte, cum ea perficitur obscundatione, dū præceptis paret rationis, etiam exsistit tranquillitas quædam in moderatione illius, sed non simpliciter ita ut altera. Quapropter & Aristoteles non reprehendit, quod quidam uellent esse ἀπλοῦς ἁπλῆς & ἁπλῆς τὰς ἀρετὰς, sed quod simpliciter & indistinctè hoc assererent. Vnde & ante Stoicorum exortum, hoc placitum intelligitur in philosophia habuisse autores suos. Fontem autem translātè exordium, seu originem disputationis dicit his de rebus suæ.

Q V O D πάθος (ille.) πάθος ὅστις λόγος ὅτι παρὰ φύσιν κινήσεις, ἢ ὅτι
 κινῶν ἀνάστα. Quarum definitionum in priorē ὁ λόγος, ὅτι παρὰ φύ-
 σιν quid dicatur, videndum in eo enim tota res uertitur. Posterior expli-
 catur à Chrysippo, ita ut exponitur à Galeno, suprâ indicato in libro.
 οἰκείως δὲ καὶ ὁρμὴ πλεονάζουσα λέγεται εἶναι τὸ πάθος, ὡς αὖτε
 ὡς τῶν ἐκφερομένων κινήσεων πλεονάζουσαν κίνησιν εἴποι, τὸ
 πλεονασμον ὃ αὐτῇ γινομένη καὶ τὰ τῶν λόγων ἀκροφύω.
 De generibus aut perturbatiōnū in tertio etiā dicitur, ubi ὅτι a nobis ali-
 quid de his annotatum. Fecerunt autem Stoici ὅτι τὰ πάθη, ut uocant
 quasdam, quasi laudatos motus, quos in sapientes tantum cadere uolue-
 runt: horumq; tria genera, χαρὰν, βέλπυσιν, εὐλάβειαν. Cicero interpreta-
 tur gaudium, uoluntatem, cautionem. Est autem χαρὰ, εὐλογία ἑκαστης,
 elatio animi consentanea rationi. βέλπυσιν, εὐλογος ὀρεξις, appetitus ratio
 ni consentiens. εὐλάβεια, εὐλογος ἐκκλισις, id est rationem sequens declina-
 tio. Sub gaudio τέρψις, εὐθυμία, εὐφροσύνη subiicitur. Sub uoluntate, εὐ-
 νοία, εὐμέλεια, ἀσπασμός, ἀνάγκησις. Sub cautione, αἰδώς, ἀνγία. ut refert
 Diogenes Laërtius. Quo loco in mentem uenit elegantissimæ similitudi-
 nis.

At ad hoc vocabula revinunt in regulas Stoicos, quod constat videtur
philosophos esse moribus et fari utrosque quidem. Quod docet omnes philosophi etc.

nis, quam posuit lib. v. de Fin. quā & uisum ascribere. Ut reliqui fures ca-
rū rerū quas ceperūt signa cōmutant, sic illi ut nostris sententijs pro suis
uterentur, nomina tanquā rerū notās cōmutauerunt. Quid enim est aliud
hoc, quā modū illum Peripateticorū alijs quidē uerbis cōprobare: Sed
ad rē. Præsentis mali affectio nulla, inquit, est sapientis. Quomodo enim sa-
piens in malo esse intelligatur, cū malū nihil sit nisi turpitudō & stultitias
Attamen simile aliquid etiā in sapiente deprehēdi, & lacrimæ, & trepida-
tio, & mutatio uultus indicat. Hos tum morsus & contractiones, id est
ἀνυμὸς & σπασμὸς nominauerunt, πονοὶ βέλγιοι, ut ait Plutarchus πῶς
ἐλπίς ἀπέρη. non enim potuerunt quicquam reperire in malo laudabile,
ut contrā malum, quemadmodum crederetur, & in bono inuenerant.

INDICIO censent fieri. id est *λεπτός* & *ἀέθρ.* de quo quidem non simili-
liter Zeno. nam ille τὰ πᾶν dixit esse *ἴσως, μέγαν τῇ λεπτοί*, hoc est τὰ
μικροτέρας τῶν λεπτοί σφραγὶς καὶ δύσεως. quæ quocunq; modo interpre-
tatus fuero, melius & planius græcè dicētur. significantur autē animi con-
tractiones & dissolutiones, quæ aliqua de re iudicium sequuntur & ex-
cipiunt. hæc ita Galenus tradit libro 5. Placitorum Hippocratis & Plato-
nis. Preßius autem, est subtilius. ut in Acad. & de Fin. IIII.

EST igitur.) Sequuntur definitiones Stoicorum, generalium perturb
tionum. Superior agritudinis apud Laërtium est, animi contractio ad
uersanteratione, ἀλογος συστολή. hæc altera ex Chrysippi à Galeno in
sertis scriptorum locis talis, νόησις ἐστὶ δόξα πρὸς πάσας ἀ
ξίας ἵνατι μάλιστα καὶ συστολή ἐκείνη. Letitia definitio apud Laërtium
hæc est, ἡ δὲ νόησις ἀλογος ἐπαρσις ἐφ' αἰρετῇ δυνάμει παρὰ ἄλλην. Videtur de Ga
leni expositione Ciceroniana hæc ita posse cōtexi, ἡ δὲ νόησις δόξα πρὸς πάσας
ἀξίας ἀπαρσις ἐπὶ παρὰ δυνάμει ἀξίας ἑαυτοδυναμίας. Metus ita definitur a
pud Laërtium, φόβος, προσδοκία κακῶν, quæ est Chrysippea. Nos, ut superio
res, expleamus ad hunc modum, προσδοκία κακῶν, ἀφορμὴς ἑαυτοδυναμίας.
Libido à Chrysippo ita, ut Laërtius refert, ἐπιθυμία ὕπερβος ἀλόγος. Cicero
niana talis fuerit, δόξα ἀγαθῶν μέλλουσας, ὅτι ἔχουσιν ὑπὲρ παρὰ ἑαυτά.

Q. V. AB EFFICIUNTUR PERTURBATIONIBUS.) Hæc ferè appellarunt *μενώσεις*
πυτολάς, ἐπαρσεις, διαψεύσεις. Opinationem autem, imbecillam assensionem,
ἀσθενή, ut opinor, συγκατάδοσις, interpretatus est. Nunc autem species per-
 turbationum, quas recenset Lærtius, pauciores quidem singulorum gene-
 rū, quàm Cicero, memorabimus. *φθόβος, λύπη ἐπ' ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς, φόβος,*
λύπη αὐτῷ τῷ ἄλλῳ παρέναι ὡς αὐτοῖς ἐπὶ τοῖς μὴ ἑαυτοῦ, καὶ αὐτοῖς μὴ ἔχει φατοῦντας, λύ-
πη αὐτῷ

τῷ ὡς ἄλλω παρῆναι αὐτῷ ἐπιθυμίασιν καὶ αὐτὸς ἐξ ἑλπίδος, ὡς ἐπ' αὐτοῦ
 ξίως λαοκοπαδῶτι. ἀρχὴ, ὡς βαρυσοῦσα. Lucius apud Laërtium non est,
 πῶν δὲ ἅ Grecis dicitur, ut notum est: neq; mæror. Aerumna est nimirum
 ὁ δῶν, ὡς ἐπ' ὡσους. Dolor nescio quid, similiter & Lamentatio. Solici-
 tudo autem, αὐλῶν, ὡς ἐπ' ὡσους, ὡς οὐτανομένη. quod de Mo-
 lestia Cicero. Reliquæ species apud Laërtium non sunt: sed est præterita ἅ
 Cicero σύγχυσις, ὡς ἐπ' ὡσους, ὡς οὐτανομένη καὶ λαοκοπαδῶτι παρῆναι σωφράν.
 Hæc fortasse non perperam ita reddi possint: Est ægritudo, quæ ratione
 carens, excludit & impedit instantium considerationem. Sequitur me-
 tus, ὡς ἐπ' ὡσους, ὡς οὐτανομένη. Pauorem u-
 detur interpretatus esse ἐκπληξις, & exanimationem βέβηλος. Sed apud
 Laërtium ἐκπληξις ἐστὶ βέβηλος ἐκ φαντασίας ἀσυνήθους πράγματι, id est me-
 tus oblata specie inusitata rei. βέβηλος autem, φόβος μετὰ λαοκοπαδῶτι φ-
 νῶς. id est, metus cum uocis incitatione. De reliquis nihil habeo quod di-
 cam. apud Laërtium est & ἀσυνήθους, βέβηλος ἀδ ὡς πράγματι, metus rei du-
 bie. Et ἀσυνήθους, βέβηλος ἀσυνήθους, metus infamie. Voluptatis est maleulen-
 tia, ὡς ἀσυνήθους, ὡς οὐτανομένη καὶ ἀσυνήθους λαοκοπαδῶτι. Quo loco indicare uisum,
 apud Nonium adduci hunc locum ita: Maleuolentia lactans malo alieno.
 haud scio an falsò. Delictatio, ὡς οὐτανομένη καὶ ἀσυνήθους λαοκοπαδῶτι. In Lacr-
 tio iactationis nomen non ponitur, sed additur prioribus. & τέρψις, quasi
 τέρψις καὶ ποροπῶν ἵς ψυχῆς ὡς τὸ ἀνέμελον. Id est, Oblectatio ueluti pro-
 lectatio et impulsio quedam animi, ad remissionem. & δόξασις, ἀνέμελον
 ἀνέμελον. id est effusio animi, in qua dissolutio uirtutis insit. Libidinem
 uertit πῶν ἐπιθυμία, quæ cupiditas est. ἐργῶν, ἐπιθυμία τιμωρίας το δόξασις
 τὸ δόξασις καὶ ποροπῶν ἵς ψυχῆς. θυμὸς, quæ est apud Ciceronē θυμωσις, ἐργῶν
 ἀσυνήθους. Odium, quod certe μήσος est, ita definitur apud Laërtium, ὡς οὐτανομένη
 καὶ τὸ λαοκοπαδῶτι μετὰ ποροπῶν ἵς ψυχῆς καὶ ποροπῶν ἵς ψυχῆς. id est, Libido ledendi
 alterum, quæ crescere & produci soleat. Inimicitia, credo μῆνις. quam
 Laërtius ita definit, ἐργῶν τῆς ποροπῶν ἵς ψυχῆς καὶ ποροπῶν ἵς ψυχῆς, ita
 quedam inueterata, indignabunda & insidiosa. qualis illa certe Homeri-
 ca est μῆνις, πηληϊάδῳ ἀρχὴ, ὡς οὐτανομένη καὶ ποροπῶν ἵς ψυχῆς. Discor-
 dia, fortasse ἐρις. Indigentia, σπάρις, quæ ita definitur apud Laërtium,
 ἐπιθυμία ἐπ' ἀποστροφῆς, id est libido in frustratione. Desiderium, ut opi-
 nor, πῶν. secundum hoc, ποροπῶν ἵς ψυχῆς καὶ ποροπῶν ἵς ψυχῆς. Est & apud
 Laërtium φιλονεικία, id est iurgiositas. & ἐρως, qui certe est amor, ἐπιθυμία
 καὶ πηληϊάδῳ ἀρχὴ, ὡς οὐτανομένη καὶ ποροπῶν ἵς ψυχῆς. libido rei futillis, ὡς
 ὡς οὐτανομένη καὶ ποροπῶν ἵς ψυχῆς. ὡς οὐτανομένη καὶ ποροπῶν ἵς ψυχῆς.

tra
wartida
ariditia . l.
Oupertwara

ἁπλῶς ὑμῶν ἁπλῶς. Est enim conatus laboriosus, in eo quod pulcrum esse videatur. Hæc igitur ita ut potuimus, cum græcis quæ reperissemus, collata, nō inutilia harum artium studiosis, grata certe futura esse confido.

INTEMPERANTIAM.) Ἡ δὲ ἀσυνεργία ἔστι ἀσυνεργία, et temperantiam
 συνεργία dixerit. Quae sequuntur, sunt paulo obscuriora, propter subti-
 lem illam distinctionem, quae magis in cogitatione quam re uersatur. Re-
 tulit autem et Zeno et Chrysippus studiosius aliquanto harum omnium
 considerationem, quae in animo fierent, ad corporis affectiones. nam et
 ἀπὸ τούτου αἱ μοιότης καὶ ἀναλογίας, Chrysippus uoluit plerumque
 dicimus aliquos ἰσχυεῖν, id est ualere. et ἀδυνάμειν, agrotare, καὶ ὑγιάνειν, et
 εὐεὶναι, id est intentos et remissos: itemque νοσήειν καὶ ὑγιαίνειν, laborare
 et sanos esse. Eodem modo et πάθος et ἀρρώστια in utroque nomi-
 ri. Est autem hoc loco sciendū, πάθος dici respectu quondam τοῦ ποιεῖντος seu
 ἀποφύοντος, ut in illo motus necessario intelligatur. Itaque secundum Platōnem
 πάθος et πάσμα cuiuscunque rei est quae aliquid patitur, id est quae ex-
 trinsecus impellitur, ut sensuum, et etiam animi. Quare et ἡ δυνάμις huic πά-
 θος est, denique quicquid aliunde commouetur. Vt igitur in morbis corporis
 quae sunt νόσοι et νοσήματα, (et si usitate ipse morbus πάθος dicitur) illi
 est tamen quaedam commotio illius affectionis, quae constitutio corporis
 naturalis perturbatur, quod cum accidit tum demum morbus proprie est,
 πάθος τι γινόμενον, (ut ait Galenus in libro de Differentia eorum quae mor-
 bis accedere solent) ita in eis quibus animi commouentur perturbatio-
 nibus, haec illa ipsa commotio πάθος nominata fuit à Stoicis, quae animus sit
 afficitur ut incidat in morbum. iam enim haec διάθεσις est, βλάβη τῶν πλὴν
 λόγων ὑπογίγαινον. Quae cum animū iam etiam debilitat, ἀρρώστια, id est agrotati-
 o appellatur. haec autem cogitatione ad hūc modū facile distingui possunt.
 Nam re ipsa uidentur coniuncta esse. ut in corpore τρέμος, est certe mor-
 bus, cum membrum officium suum facere nō sinat, βλάβη τῶν πλὴν λόγων
 et est πάθος, est enim in motu. quin et σύμπτωμα, cum non sit illa com-
 motio naturalis. Ita ira πάθος est manifeste, sed et morbus: quis enim in
 irato rationis usus est et agrotat, cum sentiamus etiam ira debilitari
 et animum et corpus. Sed de his satis.

λᾱτῶν, ἐν ἡμᾶτα.) Dicamus etiam de his aliquid breuiter, quæ suprà no-
 minauit λᾱτῶν, ἐν ἡμᾶτα, id est quæ dicuntur de quodā, aut quibusdā. Sa-
 tius enim fuit Ciceroni uisum, pluribus uerbis in uno græco interpretan-
 do uis.

57

δοῦναι, quàm sic uertere, ut latinum uerbum uel nihil, uel non illud quod
græcum, significaret. nam quid esset prædicamentum? Sed id nunc omit-
tamus. *κατανοήματα* igitur sunt, quæ de quodam aut quibusdam dicen-
tur. hoc est enunciatum, id est ἀφίωμα imperfectum. illud enim de quo, aut
de quibus, abest. Verum exemplo res erit plana. Enūciatum est, Socrates
disputat. disputare igitur dicitur de quodam. de quo igitur? de Socrate. Si
igitur disputare solum relinquatur, *κατανοήματα* hoc erit. Tale fuerit, Cras-
sus habet diuitias, Cato honores cepit. Separetur habere diuitias à Cras-
so, & capere honores à Catone, non magis plenum erit enunciatum, dis-
putatis ijs quæ dicuntur, & ijs de quibus dicuntur. Ut autem hæc *κατανοή-
ματα*, ita de quibus dicuntur *πρόσωπα* appellata fuerunt.

AGROTATIONES QVE morb.) Nam agrotatio omnis est
etiam morbus, sed morbus non statim etiam agrotatio.

^{ΜΙΟΝΔΡΩΝ} Timone. De quo in uita Antonij Plutarchus cum alia, tum hoc retulit, uixisse illum tempore belli Peloponesiacy. Hunc lapsum de pyro soluesfri, crus fregisse traditur. cumq; medicum adhiberi nollet, ita putrescente crure esse mortuum. Quem sepultum fuisse Halis, id est Salinis (loci hoc in Attica nomen maritimi) scribit Plutarchus, & littore collapsio undas sepulchri cinxisse, ut accedi terra non posset. fuisse autem ab ipso uiuente compositum epigramma hoc inscriptum.

ὁ ὅτι ἀπορρήξας ψυχῶν βαρυσταίμονα λείπει,
τὸ ὄνομα δὲ ὁ ὁδοῦ διέλακοι δὲ λακῶς ἀπόλοιτο.

Hic iaceo miseræ abrupto spiramine uitæ.

Quis? ne querite, morte mala & mala turba perire.

Nam alterius Callimachum autorem dicit, huius,

τίμων μισάνθρωπο· ἐδικέω, ἀλλὰ παρελθὲ.

οὐ μὴ εἴπῃς πολλά, παρέλθε μόνον.

O sor Timo hominum hæc teneo loca. perge precatus

Cuncta mihi rerum pessima, perge modo.

A V A R I T I A.) Horum sunt nisi fallor, græca nomina, φιλοχρηματία
φιλοτιμία, φιλοψωσία, ἀνδραγαθία, λιχνεία, φιλοινία, φιλοξία. De his, Chrysis
pi sentētia, uerbis ferē illius, ab Athenæo refertur, lib. x. i. ut subscripsimus.
τῶ δὲ μανίαν ἐστὶ πολλὰς, φησὶν ὁ χρύσιππος ἐν τῇ εἰσαγωγῇ
H τῇ

H 75

τῇ πόδι ἀγαθὸν καὶ κακὸν πρᾶγμα τέταρτον, τῆς πλείους πρὸς
πρᾶξι. καλῆς δὲ τὴν μὲν γυναικομανίαν, τὴν δὲ ὀργυζομα-
νίαν. τινὲς δὲ καὶ δοξομανεῖς καλεῖσιν αὐτὰς φιλοδόξους, καὶ αὐτὰς
αὐτὰς φιλογυνῆς γυναικομανεῖς, αὐτὰς φιλόγονιδας ὀργυζομανεῖς,
ὅτι αὐτὰ σημαίνοντων τὸ νομάτω τῶ τῶν, ὥς καὶ τὰ λοιπὰ μὴ
ἀλλοτριῶς καλεῖσθαι τὸν τρόπον τῶ τῶν. καὶ γὰρ ὁ φιλοφύλακτος, καὶ
ὁ φιλοφύλακτος, οἷον ὁ φιλομανής ὅστις καὶ ὁ φιλοφύλακτος, οἷον ὁ φιλοφύλακτος, καὶ
ὡσαύτως αὐτὰ τῶν ὁμοίων, ἐκ ἀλλοτριῶς φιλομανίας καὶ φιλοφύλακτος
τοῖς, ὥς ἀμαρτάνουσι μανικῶς, καὶ φιλοφύλακτος αὐτὰ πλείονα ἀπὸ
τῶν μανικῶν.

HIPPOLYTI.) In quo apud Euripidem sanè præclare est expres-
sus error & deceptio, unde Stoici uolunt & perturbationes & morbos
atq; horum agrotationes nasci, cum prauum sit iudicium, id est ὑπερ-
σφαλμία. Statuit enim ille, omnes esse improbas mulieres: ideo ὅτι
facere, quod generi uniuerso inimicus sit.

—μισῶν δ' ὅπου ἐμπληθύνονται
γυναικες, ὅτι εἰ φησὶ τις μὴ αἰεὶ λέγειν.
αἰεὶ γὰρ ἐν τῷ εἶσι καὶ κείναι καὶ καὶ.

Apud Senecam est oratio ὑπερσφοδρῶς, id est uehementior, & perturbat-
tionis maioris,

Detestor omnes, horreo, fugio, execror:

Sit ratio, sit natura, sit durus furor,

Odisse placuit. —

GRAVEDINOSOS.) id est καταρρώδεις, & torminosos τρεφ-
δεις. talis enim hæc nominum forma est. Ira autem est ἰργή, iracundia ἰργή-
λότης. ut μέδυσος ebriosus, μέδωρ ebrius. ὁρωτμανεῖς & φιλοφύλακτοι, ut ὁ
pinor, amatores. Ut apud Plautum, Magnus amator mulierum. Nam ἰρα-
τωὶ & ὁρωτδοῖς, magis amantes, referuntur ad ὁρωμῆδους & ὁρωμῆδους. Et
Euripides Troadibus generalius posuit hoc nomen, ἐκ τῆς ὁρωτδοῖς ὅστις
αἰεὶ φιλεῖ. Non est amator, amare si quis desinit.

fortassis ὁρωτδοῖς
facilitas appellatur

PROCLIVITAS.) ὑπερσφοδρῶς & ὑπερσφοδρῶς uocantur. Sed
facilitatem, quam dicat, queramus. Et tamen si uisiosa est, non habet etiam

NON enim omne uitium.) Hunc locum me nō intelligere fateor. itaq;
relinquo cuiq; de illo iudicium suum. nam dicere corruptum & mutilum
uidetur

uideri, uereor ne reprehendi facile possit, cum hoc usurpare liceat in omni-
bus quæ minus nobis perspicua sint. Itaq; ut in Tragedia in deos relata
caussa refutatur facilitatis nomine, cum sic dicitur, τὸ ἴδιον ἄπας αἰτιά-
σασθαι βιάται: ita & hæc fortassis ueram, sed nimis tritam uulgaremq; ex-
plicationis intermissæ rationem reddere, non placuit. non enim magis
græca suppetebant, de quibus certius aliquid constituere possemus. In his
igitur ut dubitationem, uel etiam ignorantiam confiteri meam optimū pu-
taui: sic ausim affirmare, quæ sequuntur ita legi debere: Sunt enim in cor-
pore præcipua, pulcritudo, uires, ualetudo, firmitas, uelocitas. Sunt item
in animo. Vt enim corporis temperatio, cum ea congruunt inter se, è qui-
bus constamus, sanitas: sic animi dicitur, cum eius iudicia opinionēsq; con-
cordant.

sed hæc non est προσφύλακτος
CVM curatione.) Vt ὑπερσφοδρῶς, quæ & διανοίας sunt, & πα-
σάσας.

VIRIBVS.) τόνον dicit, & ἀτονίαν, & νύβαν. Cicero A. Torquato
libro 6. epist. Vereor ne consolatio nulla possit uera reperiri, præter illam
quæ tanta est, quantum in cuiusq; animo roboris ac neruorum. & ἀνύ-
βαν, ac ἀτόνους, enervatos & fractos animo dixere.

INGENIETIAM.) Ingenij laus est docilitas & memoria. Vnde &
ἀμαθὲς & μνήμωνες dicuntur, itemq; ἀχίνοι. Mox autem quos acutos &
hebetes uocat, τὰς ἐφύρας & ἀφύρας interpretari uidetur.

NAM bestie.) Non placuit Stoicis πᾶσι εἶναι in bestiis, cum ὑπερσφοδρῶς in
ijs non insint. ἀλογαὶ sunt enim ὧς, id est rationis expertia: rationis autem
iudicium est. Quibus ita uehementer aduersatur Plutarchus, ut etiā pro-
bare conetur, in bestiis rationem inesse.

quibus.) Eleganti metaphora usus est in hac transitione, alterius par-
tis propositæ, in qua oratio euagaretur latius, et liberiore cursu ferretur,
quasi in aperto mari.

QUAM malitiam.) κακίαν & uitium & uitiositatem interpreta-
tur, non malitiam, ut sonare græcum nomen uidetur. repugnat enim u-
sus lingue latine, in qua malitia fraudulentam astutiā significat. ut Plau-
to, Versute malus. Et apud Terentium, Exprompta malitia atq; astutia. ita
enim in quibusdam exemplis, non memoria, reperitur. Idem dicitur in ter-
tio de Finibus.

EX qua cogitantur.) Suspectum hoc mihi uerbum est: ac fortasse, Con-
citantur legendum.

60 TVSC. QVAEST. LIBRI III.

SEMPER aliquis alijs dolor, alijs terror imp.) Venetis in libris ita.
Semper aliquis talis terror imp. quae & mihi scriptura probatur. signifi-
cat autem terrorem similem saxi Tantalici.

FRUGALITATIS.) οὐπφορία hac graecis uirtus est, pulcerrimo nomine, ipsa pulcherrima. de hac autem appellatione in tertio aliquid a nobis dictum est.

translatio, Graecis
ἐφ' ἑ

QVOCIRCA.) Etiam de his ipsis quae nunc differuntur à Cicero-
ne, diximus aliquid supra libro III. Quomodo enim de perturbationibus
locuti sint Peripatetici, quis iam ferè nescit? Si enim est uis in animo, quae
efficiat ut ira ille, aut odio, aut etiam dolore, letitia ue concitetur, quae ef-
fectiones ὡς δὲ dicuntur, nihil adhuc est istorum quod laudari simpliciter,
uel uituperari possit. Sed illa quae ab eisdem ἔστι nominatur, laudem demum
aut uituperationem habet, in mediocritate quidem seu modo laudè, in con-
traria autem affectione seu διαδοχῇ uituperationem. Quae si uere dicitur
tur, quid possumus aliud facere, quam ut naturam ducem sequentes, uiam
uirtutis ingrediamur? Non igitur ὡς δὲ uitiosa sunt, si sunt naturalia. Ci-
cero autem illas ὑπερβολὰς καὶ ὑποβολὰς exagitat: quae sunt iam διαδοχῇ
atq; ἔστι uitiosae, id est uicinosae. Ut facilis sit responsio, non enim ὑπερβολὴ
quae est certe iracundia, à Peripateticis laudatur, non magis quam ἀρετὴ
ἡρώδης, sed quae media est ὑποβολή. Animi autem quandam excellentiam &
ardorem, ipsi uocant τὸ θυμωδὸν, materiam putant esse fortitudinis, quae
iam non est ὡς δὲ, sed uirtus. Hoc modo ad omnia licet. Quomodo enim
ipsi Stoici suas illas ὑπερβολὰς tuebuntur, moderatione hac reiecta? non ti-
mere, sed uereri, seu cauere: non letari, sed gaudere. quae planè sunt medio-
critates. Sed quomodo mediae inter nimium & parum esse uirtutes per-
hibeantur, multi quae si uerunt. Num ita, ut tepidum inter gelidum & ser-
uidū, aut rubrum, uiride, fuluū, inter album & nigrū? An ut tria inter qua-
tuor & duo? An ut inter bonum & malum, id quod neutrum dixeret? An
etiam, ut quod de duobus diuerso modo dicitur, ut in pronunciatis cōclu-
sionum id quod mediū uocāt? Horum nullum quibusdam placuisse uideo.
Quomodo enim de commistione uituperabiliū, id quod laudabile esse uo-
lumus, existere possit? Iam tria ut includunt duo, ita à quatuor includun-
tur, non autem & uirtutes à uitijs includi solent. Neutrum autem quod
ἀλλότῃς appellat, neq; bonum neq; malum attingit: sed uirtutem attinge-
re uolunt appetitus, in quib. illud nimium & parum uersatur, quas grae-
ci ἀναστασιας ὁρμὰς uocant. De medio autem syllogistico manifesta res
est.

Cicero hoc nullum
exponit, ad est uirtus
Heraclitus et sophia
finit

Translatio de
quodam Bionis
Hiero Nam
Aristo utrius
sic legi de his

Quomodo uirtus
sit modum

EXPLICATIO.

est. neq; enim de uirtute uitium, neq; de uitio uirtus dici potest. Aristoteles
tamen similitudinem numerorum probauit, cum & arithmeticas & geo-
metricas rationes comparauit. ut 10 6 2, libro II. ἡ δὲ ἀριθμὸν ὡς ἑνὸς. & libro V.
Sicut a ad b, ita b ad c. id est tale, ut si numeri ponantur, 8 4 2. Neq;
est in comparatione rationum, quam Graeci ἀναλογία dixere, & Cicero
uertisse proportionem existimatur, illa inclusio, cum nō modo tres illi nu-
meri qui exponuntur, sed quatuor insint: nō enim pauciorum ἀναλογία esse
potest. Vnde & hoc soluitur: Quae sunt in medio, sub eodem genere sub-
ijciuntur. sub quo utrinq; posita, si generi illi non contrarium alterum re-
periatur, ut Aristoteles τὸ πᾶν ἑνὸς III. Sed 10 & 4 sunt nimium & parū,
et habent genus numerum: habebit ergo & 6, quod est μέσος, idem genus.
Ita cum sit ἀπὸ ὑπερβολῆς καὶ ὑποβολῆς genus uitium, erit & ἡ μεσότης.
Primum igitur non est statim numerus genus ad illos expositos, sed duo sunt
genera illorum contraria, aequale & inaequale. Sunt enim duo numeri pri-
mus & postremus inaequalis rationis, 10 & 2, aut 8 & 2. Medius autem,
qui bis sumitur aequalis, ut 10 superat 6 quaternario, & 6 superat 2 quater-
no. Item, sicut octo ad 4, ita 4 ad 2. Ita uidemus aequalitatis rationem ef-
se in medio numero, in extremis inaequalitatis. Deinde ἡ ἀνίστα, nō est genus
ad ὑπερβολὰς καὶ ὑποβολὰς, sed διαδοχῇ. nam quid est ἡ ἀνίστα, nisi διαδοχῇ
ἀντὶ τοῦ καὶ ὑπερβολῆς καὶ ὑποβολῆς; Plato in Euthydemo trifariam medium
aliquid dici ostendit, aut inter bonum & malum, aut inter bona, aut in-
ter mala duo. Siq; inter mala duo aliquid constituatur, utroq; esse illud ne-
cessario melius. Plutarchus in libello quem scripsit περὶ ἡδονῆς ἀρετῆς, sic
maxime dici medias uirtutes putat, ut de sonis & concentu. Nam ut uox
modulata, quemadmodum eius quae ῥότος & ῥωδῆς, id est ima & summa
uocatur, mediocritas est in uitatione grauitatis & acrimoniae nimiae: ita
uirtus ui sua ea quae à ratione recedunt coerccet, & ex incitatione illorū
aufert remissiones & intensiones nimias, & affectiones omnes animi cō-
ponit moderatione quadam, neq; aberrare à recto finit. Quae & ipsa mihi
uidentur praecclare dici, neq; ab Aristotelis sententia esse aliena. Verum nos
in his exquirendis, fuimus cōtra nostram consuetudinem longiores. Qua-
re ad reliqua pergamus.

U T ille qui uolupt.) In epistola ad Caelium lib. II. περὶ τὴν ἡδονήν, par-
tem huius dicti Cicero inseruit: in quo cū obiurgaret, quod nimio gaudio
penè desiperem, ita me defendebam, Ego uoluptatem animi nimiam. Ver-
sus est Trabea comici, ut significatur de Finib. II. Nam & ille apud Tra-

H 3 beam

2 TVSC. QVAEST. LIBRI III.

beam, uoluptatem animi, letitiam nimiam dicit: eandem quam ille Ceti-
lianus, qui omnibus letitijs letum se esse narrat.

P. Rutiliū.) Cicero in Bruto, P. Rutiliū petiisse consulatū cū Scauro, et repulsum tulisse, & Scaurū accusasse, et ab absoluto designato quidē Cos. accusatum fuisse, indicat. cuius & hoc loco et apud Plin. libro v l. i. capit. x x v l. i. frater dolore repulsæ fraternæ mortuus, eodem nomīne et prænomīne appellatur. In primo tamen de Oratore consularem illū appellat.

Q V I D si cum id ferret modice.) Ita enim legendum, non immodice. Utitur autem Cicero captioso illo genere interrogationis, *συζητης*, id est interpretari, quod necesse Cicero in secundo de Diviui. esse non putat, ut limus) acervalis, cum aliquid minutatim et gradatim additur, aut demittitur: in quibus solet consideratio confundi, ut quid statuatur non possit reperire. Tria an multa sint, An dives qui possidet milies, An pauper qui solertia L, quanti sua omnia. estimat Socrates apud Xenophontem. Sed de his

13 Cicero in Acad. Si hoc loco : Ferat moderate Rutilius fratris repulfam
14 ferat etiam mortem liberum moderate : quid si etiam alia accedant ad-
uersa ? Sed moderate cum additur , tota res explicatur . quocunque enim
progrediare , si illud addas , moderate , sustineri id poterit , in quo illud ser-
uabitur . Sin hoc non asistit , ne primum quidem . Est autem usus elegante si-
militudine , de lapsu . Sed rursus ad superiora respiciendum . Ille enim qui
se precipitat , non potest sustinere , sed alter posset , ut si quis in lapsu retraheretur : ita τὸ ἐκ τῆς πύλης non finit immoderate efferi . Sed de ijs que
ante diximus , deinceps unusquisque facile , que ad argumenta Ciceroniana
responderi possint , si aduersari Stoico dogmati uelit , inuenire poterit .

IRACUNDIAM.) Non quam illi ἐργιλότητα vocant, & in uitiis
ponūt, sed τὸ θυμωδία, quæ est uis quedam animi acrior & ardentior. Ita
quæ sic Platon interrogat lib. 11. de Rep. ἀνδραῖος ἢ ἀρα θυμωδία ἐστὶν τοῦ θυμοῦ
αἰτία. Et idem sic ait de Legibus libro 5. θυμωδία μὲν ἔχει πάντα ἀνδραῖοι
καὶ. Et Aristoteles τὸ θυμὸν dicit fortitudini συναρῶν. Cicero autē translatit
iracundiā, quod in lingua latina uitiū nomē est. ut manifeste apud Plautū,

ubi etiam ipsam animi perturbationem significat, in Afimaria: Non hercle
te praeuideram, quæso ne uitio uertas, ita iracundia obstitit oculis. Et Te-
rentius: Vix sum compos animi, ita ardeo iracundia. Transtulit & iras
Acad. Tresne partes habeat, ut Platoni placuit, rationis, iræ, cupiditatis.

LENTITVDINIS.) *Βραδυτῆρα* dixere. Et si *βραδύς* Aristophani est
βραδύς aut iners, Nebulis, in *ἰσχυροῦς βραδύς*. Vel est *υδρία*, uel quam

EXPLICATIO.

Ἰστίαν Aristoteles vocat. Plutarchus tamen cum περὶ ἀρετῆς scripsit,
laudis hoc nomen esse voluit. *imitationis imitatio*

NOCTV ambulabat, &c.) De hoc Plutarchus ἀποφθιμικῶν ita
 θεμιστοκλῆς ἐτιμωρέειν οὐ πότις ἐκυλινδρίετο, καὶ γυναιξὶν ἐ-
 παίει μιλτιάδους στρατηγῶν γνέσκεν οὐ μαγεσθῶνι οὐδὲ βαρβα-
 ρῶν, ἐκείνῳ γνῆτιξεν ἀτακτοῦν θεμιστοκλῆ. πῶς ὃ οὐδὲ δαυμαλ-
 ζοντ' ἤμισταβολῶν, ἔλεγε, ὥς ἐκείνῳ καλὸν οὐδὲ δέξασθαι
 τὸ μιλτιάδου προπαῖον. Themistocles adolescens adhuc in potu et
 amorib. uolutabatur. Cū uero Miltiades dux Atheniensis uicisset in Mara-
 thone barbaros, nemo illū postea uidit ulla re futili occupatū. Cūq; inter-
 rogaretur, unde tāta mutatio exiitisset, respondēbat, Nō pati se somnū ca-
 pe, neq; desidiosum esse, trophæū Miltiadis. De Miltiade aut et Maratho-
 nio praelio historia extat apud Herodotū ἱστορίαι. Demosthenis aut lucerna
 & uigilie celebres sunt, neq; ante annum L. lucernam extinxisse traditur.

Pythagoram.) De his et libro v. de Finib. Cur Plato Aegyptū peragravit, ut à sacerdotib. barbaris numeros et cælestia acciperet? cur post Tarentum ad Archytam? cur ad reliquos Pythagoreos, Echecratem, Timæū, Acronē, Locros? ut cū Socratē expressisset, adiungeret Pythagoreorū disciplinā, eaq; quæ Socrates repudiabat addisceret. Cur ipse Pythagoras et Aegyptū lustravit, et Persarū magos adiit? cur tantas regiones barbarorū pedibus obiit? tot maria transmisit? cur hæc eadem Democritus? Pacid. IANVS.) Huius et alibi Cicero, et Horatius, mentionē fecerunt.

PACIDIANVS.) Huius & alibi Cicero, & Horatius, mentionē fecerunt. De quo & pare illius Esermino Luciliani uersus feruntur.

Esse quo & pare illius Esernino Luciliani uersus feruntur.
Eserninus fuit flacco ore,
Sammis, spurcus homo, uita illa dignus, locoq;.
Cum Pacidiano hic componitur. optimus multo
Post homines natos gladiator qui fuit unus.
Sed in his uersibus suta quid sibi uelit hoc loco posita, non uideo: neq; ue-
rum esse puto.

^{M V L T A} cum hilaritate.) Res exponitur Iliad. ῥ. Hoc autem nunc
dicit Cicero, quod Homerus μετρίως βλασφημῶσι περὶ θεῶν. Sed hic uul-
tus animi commoti index est, ut Odyss. ῥ.

κελεύει δὲ θυμῷ σαρκολάνειν μάλιστα τοῦτον.
 Ut in Teutonico nostro sermone dicitur, Risi uitam adimi. Reliquæ histo-
 riæ omnibus ferè notæ sunt. De Halicno tamen conscripto ab Africano,
 nihil habeo præter hanc indicationem.

Erymanthio

44 TVSC. QVAEST. LIBRI IIII.

ERYMANTHIO.) Inter Herculis labores & hi numerantur, & pri & leonis interfecti, ut supra libro secundo dictum est. De tauro Marathonio haec Pausanias, Atticis. Cretensium terram cum alijs in locis, tum maxime iuxta fluvium Tethrena taurus uastabat. fuere autem priscis temporibus bestiae maiori hominibus formidini, ut leo & Nemeus & Parnasius: item que dracones multis in Graeciae partibus, nec non Calydonius & Erymanthius aper, & Crommyonia sus in regione Corinthia. Ideoq; perhibebantur aliae solo enatae, aliae peculiare esse decorum, aliae etiam ad supplicia hominum emissae. Atq; illum taurum acceperant Cretenses à Neptune sibi immisum, quod Minos potitus imperio maritimo Graeciae, nullo supra reliquos deos honore eximio Neptunum afficere soleret. Hunc tamen postea taurum in Peloponnesum à Creta transfertur, unum de duodecim Herculi certamen obiecit. Verum emissus in campum Argium, cum fuga per Isthmum Corinthium euassisset, peruenit in Atticam, & populum Marathonium. Interfecit autem cum alios factos obuiam sibi, tum filium Minois Androgeon. Ideo Minos, quod non crederet extra interitus illius culpam esse Athenienses, classe aduersus eos profectus, ita afflixit ciuitatem, ut conditionem acciperet mittendi septenas uirgines, & pueros totidem, in Cretam Minotauro, qui Gnosium Laborinthium incolere ferebatur. Sed Marathonium taurum Theseus postea in arcem agisse, & Mineruae immolasse dicitur. cuius facti monumentum à popularibus Marathonijis consecratum fuit.

QVID Achille.) Locus Iliad. 4. Sed de Aiace ex aliqua Latina Tragodia adductus locus, id innuit: sic introductum Aiace fuisse, ut insaniens cum hostibus manum conferens, illos in fugam uerteret. Quod & Philostratus significare uidetur, à Graecis tragicis factum esse. Sic enim scribit in Aiace, *μαλιντα ἡ αὐτὸς οἱ πρὸς τῶνδε ἰδοῖσιν πλῆθος ἢ τῶνδε σαρ, μὴ ποσειδάωνος τῷ τέλει πέσει αὐτό.*

STOMACHO non egere.) Id est ira, cuius quasi sedem in stomacho collocarunt. de quo alibi dictum est à nobis copiosius. Graeci dicunt, ut apud Plutarchum legitur *ποσι ἀργυσίας*, bile non egere, *χολῆς μὴ εἶναι πλεονέκτημα.*

- ANTIPI irasci.) Aliter libro secundo de Oratore: Quod si fictus aliquis dolor suscipiendus esset, & si in eiusmodi genere orationis nihil esset nisi falsum, atq; imitatione simulatum, maior ars aliqua forsitan esset requirenda. nunc ego quid tibi Crasse, quid ceteris accidat nescio. De me autem cauta

Summa legi. vult rationis et naturae
de qua gloriose stoici, esse illa summa
Iouis parem.

Ab ira & irato ira lapsa. Irrationem
horum est.

EXPLICATIO.

sa nulla est, cur apud homines prudentiss. atq; amicissimos mentiar. Non me hercle unquam apud iudices aut dolore aut misericordia, aut inuidia, aut odium excitare dicendo uolui, quin ipse in comouendis iudicibus ijs ipsis sensibus ad quos illos adducere uellem, permouerer. Et ibidem in hanc sententiam permulta. Quae sequuntur, de supra expositis deducuntur facili et planitia, ut explicatione nulla admodum opus esse uideatur. Versus Euripidis autem, quos inseruit, sunt principum fabulae quae Orestis inscribitur.

ἐκ τῆς ἐν δὲ Διανὸς ὡς εἰπεῖν ἐπὶ τῷ,
ἐπὶ τῷ πρὸς τὸν, ἐπὶ τῷ συμφορὰ θελήματος,
ἡς ἐκ αὐτῶν ἀργαῖα ἀχθῶν αὐτοῦ πᾶσι γὰρ.

LAETVS sum.) Et ad Catonē lib. epist. xv. Laetus sum laudari me, inquit Hector opinor apud Nauium, abs te pater laudato uiro. Atq; ita uersus scribendus, ut constent numeri trochaici tetrametri *λατὰ λυκτοί*. cuius generis sunt & Trabea uersus.

SERVA VISTI.) Sic enim scribendum, ut numeri constent similes superiorum. Apud Euripidem Medea,

— ὡς ὅπως σ' ἠνέχθη καὶ
πῶν ἀφύκτων τῶν ἐκ σῶσαι δέμας.

IRA uero quamdiu.) Puto non minus recte legi posse, quam diu: ut diu quum
turniorem & longiorem, simillimam esse insaniae accipiamus.

INTER fratres.) Locus ex aliqua fabula latina. Fratres autem Agamemnonem & Menelaum dicit Atridas, qui similiter apud Euripidem, Iphigenia Aulidense, conuiciose altercantur.

EXISSE de potestate.) Ut supra quoq; in IIII. libro id Chrysippus. *ἐστὶν κινῆσαι, αὐτὸς ἰαυτὸν ἐξ ἑαυτοῦ κινῆσαι. ὅ μὴ ἐν αὐτοῖς, ἐκ μὴ παρ' αὐτοῖς ἴσται.* ut Latini, Non sum compos animi. & Vix sum apud me.

ARCHYTAE.) Hoc ita exposuit Plutarchus, De sera numinis animaduersione, καὶ ἀρχύτας οἰκετῶν ἰνα πλημμελῶν γνῶνται καὶ ἀταξίαν καταμαθῶν, εἴτα αὐτὸ σιωπῶν ἀνόμενος ἐμπαθὲς ὄρου ἔχοντες καὶ τραχύ τῶν πρὸς αὐτοῦ, ἐπὶ ἐπὶ ποίησιν, ἀλλ' ἢ τοσούτων ἀπειρῶν, βυτχάτε, εἰπὺν, ὅτι ὀργίζομαι ὑμῖν.

CLITVM familiarem suum.) Historia nemini ferme ignota est, & apud plures extat. maxime putatur exacerbasse Alexandrum Clitum, communicatione rerum Alexandri cum alijs, uersibus commemoratis ex Andromacha Euripidis,

quoniam Catullus. *Idem q non summiu pati*) I οἱμοί
Translata de Euripidis q non extat.
ἐπὶ τῷ δὲ τῷ μὴ θεὸν κτεῖναι μέγαν
καὶ τὸν ἀπᾶντων δαμνῶντων ἐπὶ τῶν
ἡ δὲ καὶ τῶν ἐπὶ τῶν, ἡ καὶ τῶν ἀπᾶντων ὡν
οὐκ οἶδε ἢ μέγιστον ἀνθρώπων θεόν.

οἱμοὶ καθ' ἑλπίδα ὡς καθ' ὅσον νομίζετο,
ὅταν τρόπον ποιεῖ πολέμιον σῆσει στρατός,
ὃ τῷ πονοῦντι τ' ἔργον ἡγοῦνται πόδες,
ἀλλ' ὁ στρατηγὸς τῶν δίκαιον ἀρενντο.
ὅς ἐστι μετ' ἄλλων μυρίων πάλλων δόρυ,
ὃ δὲ μὲν πλεονάζει ἐνός ἔχει πλείον λόγον.

EX forma.) In libro de Fato dixit hoc explicatius: Qui se profitebatur hominum mores naturasq; ex corpore, oculis, uultu, fronte pernosce-
re, &c. is autem est Græcis φυσιογνωμῶν.

AEGRIVS depellitur.) id est, cum maiore difficultate, minusq; facile, cum maiore etiam molestia.

EXPLICATIONVM LIBRI IIII.
F I N I S.

IN TVSCVLANARVM
QVAESTIONVM LIBRVM
quintum, Ioachimi Camerarij
Explicatio.

N ultimo hoc libro id Cicero docere uult, ad beate uiuendum uirtutem se ipsa esse contentam. Quod locus, ut ipse ait in Prooemio lib. II. de Diuin. tota philosophiam maxime illustrat. hoc autem Prooemio laudatio philosophiae continetur, & exordia quaedam atq; progressiones exponuntur: ostenditurq; sapientiae studium antiquissimum esse, cum illud scilicet à multis nouitatis nomine uituperaretur, ut fieri solet in iis quae aliquibus ignota sunt. sibi enim noua, simpliciter noua esse existimant. Dissentit autem Zeno à magistris suis hoc loco manifestè: neq; uerbis pugna, ut alibi, hec dici potest. Voluit enim uirtutem ad beate uiuendum se ipsa esse contentam, id est, ἀνταρκῆ. ἡν καὶ τῶν ἀρετῶν πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν. Nota est sententia Aristotelica, uirtutem solam uitae civilis finem quidem uidere

uideri esse, sed imperfectiorem. Qui planius etiam alibi putat, omnino ad uitam beatam requiri quasi instrumenta quaedam bonorum extra nos positorum, cum permulta, amicorum, diuitiarum, opulentiæ ministeria expetant. Cumq; nonnulli quasdam sordes aspergant uitae beatæ, expertes horum bonorum, ut nobilitatis, fortunæ prosperæ liberum, formæ. Non enim beatie dici posse, qui deformissimus sit, aut ignobilis, aut solitarius & sine liberis: multoq; etiam minus, si cui sint liberi amici ue omnibus uitis corrupti, aut si bonos mors ademerit. proinde esse animi quidem bona necessaria ad uitam beatam, reliqua uero hæc utiliter instruere & adiuuare opera quaedam sua. Itaq; hanc neq; in ætatem non plenam, neq; in uitam breuiorem cadere uult. Et libro tertio πολιτικῶν, planè negat uirtutem exerceri posse in uita operaria & seruili. Quapropter Ciceronis est copiosa in hoc libro disputatio. euagatur enim latius, & ueterum quaedam dicta ad hanc sententiam accommodare, tum uero exemplis eam comprobare, & omnibus coloribus illustrem reddere conatur. Abhorret autem certe dogma Stoicū à communi hominum & naturæ sensu, quamuis acute uerbis concludi uideatur. Et Peripateticam tamen sententiam, similiter breuibus argumentorum complexionibus confirmare, & Stoicam ἀνταρκῆν consutare studuerunt. in quo genere nunc extat Procli libellus, minime ut mihi uideatur contemnendus.

EX eo libro.) De uirtute librum ad Ciceronem Brutus scripsit, ut dicitur in Prooemio librorum de Fin. Fuit aut Brutus Antiochiæ rationis studiosus, qui aduersus illam nouam & mediam, ut uocabatur, Academicam, ueterum placita defendere putaretur, de quo in Acad. multa. Scribit autē de studio Bruti Attico, his uerbis, lib. xiii. Quare si addubitas, ad Brutū transeamus, est enim is quoq; Antiochius.

NAM cum ea caussa.) Hoc ponit uirtutis pulcritudinem & dignitatem impulsisse sapientes, ut studio suo omnia posthaberent. Sed iidem certe ut beatam uitam degere possent, elaborarunt. omnes enim natura incitante bonum appetunt, & contrarium refugiunt. itaq; statuerunt, in uirtute beatam se uitam reperturos esse.

SIN autem.) ἀντιδρῶν. Quid uero, si illos opinio fefellit? Estq; id uerius, adiumenta quaedam fortunæ requiri ad uitam beatam? Huic subiecta est elegans ἀντιδρῶν. et referuntur quaedam, quibus ἀντιδρῶν confirmari uidetur. ducitq; addubitationem de sua fortuna, quā scimus uariā fuisse.

VOTA faciendā.) παραπομπή. Tum enim consurgimus ad opem diuinam,

nam, cum humani auxilij spes nulla relinquitur. itaq; uulgo dicitur, impie id quidem, Male agi cum ijs quorum salus Deo commendetur. Similiter dixit Demosthenes de legibus *κατὰ τιμοκρατίας. εἰ γὰρ αὖ καλὸς μὲν ἔχοι, μὲν δὲ αὐατοῦ δὲ φροσίνην, θυμὸς οὐ νόμου διακρίνεται. οὐτ' αὖ ὄργον.*

INSANABILES.) Sunt enim certe *ἀνίατοι* quidam morbi, alij simpliciter, alij neglectione. ut podagra, & aqua subter cutem. quemadmodum & Ovidius,

Tollere nodosam nescit medicina podagram,

Nec formidatis auxiliatur aquis.

QVOD ex aliorum.) Hoc & qui in eloquentia facerent, eos reprehendit in Oratore: Quid sit Atticum discant, eloquentiamq; ipsius uiribus non imbecillitate sua metiantur.

QVAM dubitationem.) Fuit enim Brutus Seruiliae sororis Catonis filius. Hanc autem dubitationem de uirtute Catonem sustulisse dicit, qui non modo in tota uita illam coluisset, & constantissime fuisset semper aduersus improbis, sed mortem fortissimè obisset, cum iudicaret sibi iam esse uitam excedendum esse. quod & ipsum fecit, prius re cum doctis, qui cum secuti fuerant, multum ac diu disputata, ut Plutarchus scripsit. Post illa autem tempora bellorum civilium, hi certe libri scripti fuere: quippe cum supra consolationis meminisset, quam composuit mortua filia, Republica iam Cesare potiente.

IN sinum.) Elegantes metaphora. Nam & illa quae sinu conduntur, tecta sunt: & in portu tuta est statio nauium. Euripides Medea, *ὅτ' ὅ γ' ὦ νῆξ, ἢ μολὴς ἐκέρυονον, λιμὴν πέφανται ἔν' ἐμῶν Βαλθυμῶτων.* Et ille in Epigrammate, salutem dicens spei & fortunae, *τὸν λιμὸν, ἔμεινεν, ἔμεινεν.*

O uita.) Excurrit in laudationem philosophiae, id est studiorum sapientiae, figurata oratione *κατ' ἀποστροφὴν*. Ac dicit quidem fortiter haec, Platonemq; Stoicem, magis scilicet quam fecit.

AT philosophia.) Vchemens increpatio aduersariorum philosophiae. quae cum nouitatis nomine reprehenderetur, de cet antiquissimam quidem rem esse, nomen tantum recentius.

SEPTem.) Septem sapientes, quibus nominibus & quae cuiusq; patria

tria fuerit, nemo ferè ignorat. Plato in Protagora, Periandro omisso, Mysona Chenensem reposuit. Perandrum autem magis cupidum fame fuisse tradunt sapientiae, quam sapientiam. Itaq; cum patrie esset tyrannus, hoc tamen studio & cultu sapientium suo perfecisse, ut quasi in consortium & gregem quendam illorum reciperetur. Laudandus profecto hoc saltem nunc, quod hanc famam appetiuit, quae nunc etiam probrosa in principibus uiris habetur. Apud Luucnalem diues auarus, laudat tamen & admiratur disertos: nunc etiam derident. Sed haec fortassis alieniora uideantur, et si uerior & grauior ista querela quam Ciceroniana est: qui tamen ita re exaggerauit, ut atrocissimo uerbo parricidij non dubitaret uti.

SAPIENTIAM.) Etiam superiore libro similem exposuit sapientiae definitionem. alia enim est sapientia, quae *σοφία* uocatur: & alia *φρόνησις*, id est prudentia. de quibus et Aristoteles *ἡθικῶν νικομαχείων* libro vi. Est enim sapientia eorum, quorum consideratio est simplex & absoluta. itaq; de his neq; deliberari, neq; mutare sententiam solemus. nunquam enim illa uariant, cum sint sempiternae: quorum & causas sapientia & initia peruestigat & aperit. prudentia uero in ijs uersatur, quae ad nos pertinent & referuntur, ut bonum malum, appetenda fugienda. de quibus Cicerone libro i. Officiorum ita: Princepsq; est omnium uirtutum illa sapientia, quam *σοφία* Graeci uocant. Prudentiam enim, quam uocant Graeci *φρόνησις*, aliam quandam intelligimus, quae est rerum expetendarum fugiendarumq; scientia. Illa autem sapientia quam principem dixi, rerum est diuinarum & humanarum scientia, in qua continetur Deorum et hominum communitas, & societas inter ipsos.

LYCURGVM.) De Lycurgo Plutarchus nihil reperiri certum dicit, neq; quo genere, neq; quibus temporibus procreatus fuerit. pleriq; tamen in ea tempora retulerunt, quibus instauratis ludis ab Iphito prima Olympias condita fuit. quod & Pausanias tradidit, & apud Athenaeum dicitur libro i4 his uerbis: *ἰσθῶννος δὲ ἐν τῷ ποδὶ λιθαρωδῶν, ὅπερ ὁσι πεμπτον ποδὶ ποιῶν, ἢ λυκοῦργου τὸν νομοθέτην, πρὶν τὸν πενδῶν φησι γένεσθαι, ὃς ὑπὸ πάντων συμφώνως ἰσοῦσθαι μετὰ τὸ ἰοῦν τὸ ἡλεῖν, πρὶν πρῶτον ἀριθμῆσθαι τὸν ὀλυμπίων δέσιον διαθεῖναι.* Hoc pleriq; paulò superiorem fecerunt Homerum. Sed quam multis annis ante urbem conditam? Si in Homeri, ut & Cicero ni placet, tempus contulerimus, circiter c & lx, ut ex Cornelio Nepote

retulit Gellius lib. xvii. Cap. xxi. Sed ita non incidet in Iphiti tempus. scripsit enim Plutarchus, Romulum natum Olympiade 11. Timæus, ut idē Plutarchus refert, cōtrouersiam dirimere uoxet. Existimauit enim uerius se simile, quod duo fuerint Lycurgi: Homeri alter temporibus, alter posterior Iphiti. sed huic uni etiam ea quæ de altero tradita essent, putauit attributa propter celebritatem ipsius fuisse. Sed hæc inexplicabilia sunt. Nam et Homericum tempus non conuenit. siquidē Herodotus illum tradit fuisse annis clx post Troica tempora. quibus si addantur clx, qui sint illi anni Nepotis ante Urbem conditam, erit totus numerus cccxx. cum nemo fecerit pauciores quadringentis illos annos, qui inter captam Troiā et v. c. intercesserunt. pleriq; plures, ut et Diodorus, qui à Troia capta usq; ad Coss. Qu. Acmylium et C. Iunium, spaciū intercedere dccc lxxx annorum scripsit libro xx.

VLYSSEM et Nestorem.) Heroum dicit Hesiodus genus occubuisse ad Thebas et Troiam, ἀνδρῶν ἡρώων δῖον γένος, οἳ καλόνταί τε καὶ δαίμονες. Eamq; etatem superiorem seu priorē uocat, ut eum proxima etate post Heroas uiuisse intelligendū sit: quo tamen Cicero antiquiorē fuisse Homerū putat, in libro de Senectute. Sed apud Homerū Nestor eloquens et in consilijs dandis prudens, Vlysses uasfer et callidus et simulator introductus. Neq; sapientiæ uspiā nomen his tribuitur, neq; etiā alijs, ut Thoanti, quem et ipsum dicit eloquentem fuisse. Sed hoc tam diuino uerbo, ut Cicero placet, de fabro usus reperitur in quadam parabola, Iliad. δ.

ἀλλ' ὥς εἰσὶν ἄνθρωποι δόρυ νηϊὸν ἐπιβάντες,
τέλετον ὅτ' ἀπὸ Παλαμῆος δαήμενός, ὃς παρὰ πείσης
εἰς εἰδὴ σοφῆς ὑποβημοσύνῃσι ἀβλήης.

ATLAS.) De quo noti sunt uersus in ᾧ Odysf. δ.

— ὃς ἐβαλὼσεν

πείσης βρονθὰ οἰσῶν, ἔχει δὲ τὸ λείονας αὐτὸς
μακρὰς, αἰ γὰρ τὴν καὶ δεινὸν ἀμφὶς ἔχουσι.
Refertur aut ex Pherecydis libro decimo in explicatione IIII Argonaut. Apoll. Atlantē, cum cœlū sustineret, exoratu fuisse ab Hercule, ut afferret poma Hesperidū aurea: interea se uice eius cœlū laturū esse. Ita Atlantem onere liberatum, poma quidem attulisse, sed Herculi dixisse, quod ipse decreuisset ad Eurythea deportare, eiq; cœlum sustinendum relinquere. Tū He. culem, non displicere id sibi, respondisse: petere tamen se ab illo, ut

susciperet

susciperet onus tantisper, dum sacculum in caput sibi imponeret, ut ferret commodius. hanc autem fraudem Prometheus subiecerat. Ita igitur circumuentus Atlas, depositis pomis, sub cœlum iterum subiit. Ea, longa salute illi dicta, Hercules sublata, ad Eurythea detulit. Sed quomodo conuenit, si tamen in fabulis conuenientiā est exquirenda, Atlantem uiso capite Gorgonis, quod Perseus ostendisset, in montem mutatum fuisse; ut Ouidius quoq; retulit libro IIII Metamorph. cum certe Perseus Hercule antiquior fuerit, id est proauus ipsius? Prometheus Caucaſo affixum ab irato fuisse Ioue, notum est: additumq; aquilam qui iecur illius exederet, hancq; ab Hercule multis post annorum milibus interfectam fuisse. Suntq; et de Cephæo et uxore Cassiopea, et filia Andromeda et Perseo genero, notæ fabulæ, expositæ et ipse ab Ouidio paulo antè memorato libro. Atq; illæ historiæ accommodatæ sideribus fuerunt, quemadmodum aliæ quoq; alijs, fortasse ut ἀστρονομίᾳ et facilius perdiscerentur, et certius tenerentur.

A D Pythagore manauit etatem.) Hunc tradunt Pherecydem audiisse, cuius etatem attingunt illi qui septem sapientum nomen in Græcia habuere. Ipse floruit post hos, Dario filio Hystaspis Persarum tenente regnū. quibus temporibus et Polycrates tyrannus fuit Sami, quem Pythagoras fugiens, in Italiam uenisse traditur. fuisse autem et inde oriundum, quippe Tyrrenum, gemmarum sculptoris filium. De quo tamen aliter de sermonibus Phliasiorum et Sicyoniorum, Pausanias ἱστορίαν. Scribit enim, Hippasum Phliasium recusantem parere Dorienſibus, quorum imperio Phliasij se subiecturos esse constituisſent, cum alijs quibusdam in Samum se contulisse. Huius Hippasi quartam sobolem esse Pythagoram, filium Mnearchi: cuius pater fuisset Euphron, filius Hippasi.

PRINCIPE Phliasiorum.) Phlius, unde παρὰ Πύλαις, fit Phliasius, cum deberet esse Philuntius, ut Opuntius: uel Phliusius, ut Sidusius. Nam Phlianum nomen loci indidisse hoc uolunt, ut et Pausanias scripsit, cum antè esset Arethyræa, quod et apud Homerū ut antiquius ponitur. De hac autem forma Cicero, Attico scribens, ita: Phliasios dici sciebam, et ita fac ut habeas, nos quidem sic habemus. Sed primo me ἀναλογία deceperat, φλῆϊος, δεινός, σιωπῆς, ἐπαινώσις, σιωπῶντις. Sed hoc continuo correximus, libro sexto. De hoc autem Phliasio sermone ita Laërtius, εἰσὶν καὶ τοῦ βίου τοιαῦτα περὶ νύχτας. ὥς ἐν εἰς ταῦτα οἱ μὲν ἄγνωνες, οἱ δὲ κατ' ἐμπειρίαν, οἱ δὲ γε βέλτεροι ὄντωνται διαταί.

θεαται, ὅτως γὰρ τῷ βίῳ οἱ μὲν ἀνδραποδιστὰς ἔφη φύοντα, δὲ
 ξης καὶ πλεονεξίας θεαται, οἱ δὲ φιλόσοφοι τὴν ἀληθείας.

ARCHELAVM.) Hic fuit Milesius, Ionice seclae, auditor Anaxagorae
 cognomento physisi, quod et ipse habuit. ceterum natura nihil esse neq; ho-
 nestum neq; turpe, sed opinione et more.

M. Attilio.) Attilius Xanthippi Lacedaemonij consilij uictor in Afri-
 ca circumuentus, et captus fuit: quae historia copiose exposita est à Poly-
 bio, primo libro. quam auxit egressiuncula quadam, de utilitate cognitio-
 nis talium casuum. ubi et uersum Euripidis posuit, ὡς ἐν σοφίῃ βέλους
 τὰς πολλὰς χάρας νικά. De Attilio multa in III Officiorum. De Cepione
 in Epitoma Liuij libri LXVII. hoc legitur, Victum exercitum popu-
 li Romani à Cimbris, et Q. Seruiliū Cepionem, cuius temeritate clades
 ea accepta esset, iussu Populi Romani condemnatum, bonis illius pub-
 licatis, et imperio abrogato. Legitur et in Epitoma libri LXXII.
 Quintum Capionem quendam à Marsis circumuentum, amisso exercitu
 cecidisse. sed de priore accipiendam hanc mentionem puto. De Aquilio
 reo repetundarum, in Epitoma lib. LXX. et de Orat. II. Hos igitur omnes
 uiros fortissimos aduersa fortuna usos significat.

SITIENTEM.) Egregijs metaphoris usus est. Nam sitim de cupidita-
 tibus et alibi posuit. Et Graeci ita hoc uerbo usi sunt, de uehementi
 desiderio.

GEOMETRAE.) Vt exempli causa, triangulum habere omnes et
 quales duobus rectis et, ὅτι τὸν ἰσθμὸν ἀποτέμνῃς, ἵσος ὡς αὐτὴ τὰς περιμέ-
 τρους. et, τὸν διὰ μέτρον ἀσύμμετρον ἔχει.

NAM XERXES.) Refertur ab Athenaeo lib. II. generaliter ὅτι πόρρω
 βασιλεὺς ὑπὸ τυφλῆς πλεονεξίας τοῖς ἐφθυρίσασιν ἡναι καὶ
 νῶν ἡδονῶν ἀργυρίᾳ πλῆθος.

NEQVE enim unquam.) Inueniet, uel inuenit, legendum puto. et
 mox: Putat etiam ut sit bonum aliquod. In Venetis, Si sit bon. Ego non ui-
 deo cur illam scripturam improbem. Et paulo post: Quae scripsit Antio-
 chus locis pluribus. haec in Venetis libris multo aliter: cum in hac lectione
 nihil reperiā in commoditatis.

ENUCLEARE.) id est, presse et subtiliter disputando exquirere.
 tenuiter enim quasi euoluta et explicata, ea uocarunt enucleata, transla-
 tione manifesta.

Tria

TRIA genera.) Vt bonorum, ita et malorum tria genera fecerunt ue-
 teres: animi, corporis, fortunae. quorum animi propria et sua cuiusq;
 reliqua externa quadam itaq; et τὰ ἐκτὸς uocarunt, id est, ut mox Cice-
 ro, extra nostram potestatem posita. etsi externa haec, proprie fortuita
 quae essent dixere. Sed haec omnibus ferme nota sunt. De Callisthene Theo-
 phraستي ante facta mentio. Versus autem graecus, quem hoc loco Cice-
 ro latinum fecit, ita habet,

τύχη τὰ δυνάμει προγυμὰτ' ἐκ δὲ βελία.

Contra quam sententiam multa et Plutarchus ἐν τῷ περὶ τύχης.

SI Dis placet.) Nunc ἐπιφωνεῖς. ut, Ille bonus uir nobis psalteriam, si
 Dis placet, parauit.

OCCVPAVI.) Plutarchus περὶ ἐκδουρίας, Graeca refert uerba,
 πλοκατέλθῃμαι σέ, ὦ τύχη, καὶ πᾶσαν τὴν σὴν ἀφ' ἡμέμῃ
 παρέσθυσιν.

TABELLIS obsignatis.) Figura prouerbiali, qua et in oratione
 contra Pisonem usus est: Graecus primo distinguere atq; diuidere illa, quem
 admodum dicerentur. Iste claudus, quomodo aiunt, pilam retinere, quod
 acceperat testificari, tabulas obsignare uelle. Apparet de syngraphis, aut
 etiam testamentis ductam esse translationem.

NOS in diem.) Significatur hac forma sermonis quasi statutum tem-
 pus, et datus, ut dixere, dies. ut in formula emtionis, quae refertur L. pri-
 ma, Digge. de in diem additione. In diem emtio ita fit: ille fundus centum
 esto tibi emtus, nisi si quis intra calend. Ianuar. prox. meliorem conditio-
 nem fecerit, quo res à domino abeat. Terent. In diem est quod mimitare
 Parmeno: id est, nondum praesens. Ita nunc ait, se uiuere in diem: id est te-
 nere tam diu atq; defendere aliquid, dum afferat dies aliud probabilius.
 et in secundo de Oratore, Barbaros in diem uiuere: id est, mutare consi-
 lia pro tempore. et simili sensu in II. Philip. non solum de die, sed etiam in
 diem uiuere, id est temporis beneficio uti.

VELVT in Gorgia.) Placuit Graeca uerba ascribere, ut uolentibus (o-
 mnes aut utriusq; linguae studiosi uelle debebunt) esset in promptu collatio.
 τῶλος. ἀρχέλαου δὴ πῶς τῶτον τὸν πόρρω καὶ ἐξ ἄρχοντα με-
 κελονίας. σωκράτης. εἰ δὲ μὴ, ἀλλ' ἀπολύει γε. πῶς. δὲ δολαίμων ἐν
 Γελοῖ καὶ ἐν, ἢ ἀβλίῳ; Σω. ἐκ οἰσλα, ὡς πῶς. εἰ γὰρ πῶς συ-
 γγόνεα τῶ ἀνδρὶ. πῶς. τί. καὶ συγγενόμενος ἀν' ἡνείκε, ἄλλως

K δὲ

δὲ αὐτόθεν ἐγινώσκεις, οὐ δύσλαιμοναί; σὼ. μὰ δία τ' οὐρανὸν.
 πῶ. Διὸς δὲ, ὃ σῶνεται, ὅτι δὲ τὸν μέγα βασιλεῖα γινώ-
 σκειν φήσεις δύσλαιμονα ὄντα. σὼ. καὶ ἐλθὼν γε ὄρω. τὸ γὰρ οὐ-
 δα παιδείας ὁπῶς ἐχθρὸς δὲ δικαιοσύνης. πῶ. τί λέγεις τὸν
 πᾶσα ἢ δύσλαιμονία ὄντα; σὼ. ὡς γὰρ λέγω, ὃ πᾶσι. τὸν γὰρ
 λαλὸν καὶ ἀγαθὸν ἀνδρα, καὶ γυναικα, δύσλαιμονα εἶναι φη-
 μι. τὸν δὲ ἀδίκον καὶ πονηρὸν, ἀθλιον. πῶ. ἀθλιος ἄρα ὁ τὸς
 ὄντα ἀρχέλαος, καὶ τὸν σὸν λόγον. σὼ. εἴ πορ γε, ὃ φίλε, ἀθ-
 λιος. Ex Epitaphio. ὅταν γὰρ ἀνδρὶ εἰς αὐτὸν ἀνέστηται
 πάντα τὰ πρὸς δύσλαιμονίαν φέροντα, ἢ ἔγγυς τότε, καὶ μὴ γὰρ
 ἄλλοις ἀνθρώποις αἰωρεῖται, ἐξ ὧν ἢ εὐ ἢ κακῶς πράξαντων
 πλεονέχου ἀνδρα γινώσκεις, καὶ τὰ ἐκείνου τῶν ἀφ' ἧς πρὸς ἐλπίδα
 ζῶν, ὁ τὸς ὄντα ὁ σῶφρων, καὶ τὸν ὁ ἀνδρῆος, καὶ φρόνιμος. ὁ τὸς
 γινώσκων χρημάτων καὶ παιδῶν καὶ ἀφ' ἧς φρονέων, μολιστὶ
 τοῖς οἷσιν τῇ ἀφ' ἧς. ὅτε γὰρ χεῖρων ὅτε λυπρόμενος ἄρα φη-
 νήσεται, ἀφ' ἧς τῶ αὐτῷ πεποιθῆναι. Sed in hac Ciceronis cōversio-
 ne quaedā à Græcis dissentiunt, ut aliter illū legisse hæc existimari possit.
 Primū enim illud omittitur, quod in Græcis legimus, ἢ ἔγγυς. Est enim ta-
 lis sensus, quæ ad uitā beatā, uel propē ducunt. Deinde ubi Cicero, Hic et
 cadentib. et nascentibus cū reliquis cōmodis tū max. liberis. Cum, ut nos
 Græca exposuimus, tale quiddā significetur: Hic cū nascentibus et facul-
 tatibus et liberis, tū etiā occidentibus in primis parebit uerbo isti ueteri.
 Fieri aut potest, et licet suspicari, ita hæc legisse Ciceronē. ὅτε γινώσκων
 καὶ χρημάτων καὶ ἀφ' ἧς φρονέων καὶ παιδῶν μέγιστα. Nā nō attendisse, et
 de nostra scriptura hoc fecisse, et si mirabiles etiam eruditiss. nebulas erro-
 rū se penumero obijci scimus, tamen mihi sentire aut dicere religio fuerit.

STIRPIBUS suis. Græcis φύτον est, cuius species ἀνδρῶν, ὅτι
 ὄρε, φρύγανον, πῶα, arbor, frutex, sarmentum, herba. Sed stirpium alie sem-
 per uiuent, quæ ἀείφουλα. alij decidunt folia, quæ φυλλοβόλα dicuntur. A-
 lia est differentia ἡμῶν et ἀγρίων, quæ sunt Plinio mites ac urbana, et
 siluestres. Sunt ἀνδρῆα, quæ flores ferunt. ἀνδρῆα, quæ flores non ferunt.
 κάρωμα, quæ fructus ferunt. ἀκαρπῆα, quæ non ferunt. Frugum autem et
 pellatione omnia significantur, quæ stirpibus et ad usum animantium et
 propagationem nascuntur. est enim σπέρμα σὺν τῷ ὁρίκασι, fructus.
 Sed

Sed bacce sunt, ut oleæ et lauri, quas à Græcis peculiariter appellatas fuisse
 nondum notauimus. Bestiarum autem alie sunt ἐνδρα, alie χερσαῖα
 ὄρε. et χερσαῖα sunt πῶα. volucres. ἑρπετῶα, serpentes. In gradientium ge-
 nere sunt διποδῶα, τετράποδῶα, πολύποδῶα. ἐνδρα aut πλωτῶα, sunt natantes.
 Item bestiarum alie sunt μοναδικῶα, soliuagæ. alie ἀγροῦα, congregatæ. a-
 lie ἀγρία, immanes. alie ἡμέρα, cicures. Terra autē τετὰ, φυλλοβόλα sunt.

ILLVD LACONIS dictum, (C.) Plutarchus dictis Laconicis.
 πρὸς δὲ τὸν μακαρίζοντα λαμῶν τὸν αἰγινῆτα, Διότι ἐδ-
 ῶα πλοσιώτῶα. ἔν νηυκλήσια πολλὰ ἔχων, λαμῶν ἐφιν, ὃ πλο-
 σέχων δύσλαιμονία ἐκ χοινίω ἀπηγετημένη. Huius Lāpidos et ali-
 bi Plutarchus meminit, ut ualde diuitis. Qui interrogatus aliquando quo
 pacto diuitias peperisset: Magnas, respondit, facile: sed minutas, maximo
 cum labore. alibi λαμῶν legitur. fit et ab Herodoto mentio Lamponis
 Aeginetæ, λαλιδῶν.

COMPACTA fortuna.) Apta alibi. id quod uerius puto, et ad græ-
 cum Plutarchi uerbum respondet. O fides alma apta pinnis. Et, Cælum
 stellis ardentibus aptum.

EPAMINONDAS.) Epigramma extat in Boeoticis Pausaniæ.

ἡμετέρας βολὰς σπάρτη μὲν ἐλευετο δόξαν,
 μεσσην δ' ἐγὼ τέκνα χρόνῳ δέχετο.
 δὴ ἐν δ' ὁπλοῖσιν μεγάλη πόλις ἐσεφάνωται,
 αὐτόνομος δ' ἐλπίς πᾶσι γν' ἐλδύδρη.

Nos ita aliquando uertimus.

Consilij nostris detonsa est gloria Sparta,
 Et Mesana iterum cultor in urbe frequens.
 Victricemq. gerunt Thebarum moenia laurum,
 Et gaudet posito Græcia seruitio.

A sole.) Hos uersus ita in Venetis libris perscriptos reperimus.

A sole exoriente supra Mæotis paludes,

Nemo est qui factis me equiparare queat.

Nos aliquando ita suspicati sumus non male illos legi posse,

A sole exoriente supra Mæotida nemo

Est, qui me factis equiparare queat.

Quod non ideo refero, quasi Venetam scripturam improbem, quæ
 K 2 fide

fide nititur ueterum exemplorum: sed ut intelligeretur, quid illa ope destitutis nobis aliquando in mentem uenisset. Nam Maotida, & Meotim singulari numero, certe uocarunt paludem Cythicam, effluentem in Pontum Euxinum, quam & matrem Ponti nominarunt, ut Herodotus scripsit *μυλπωμένη*. Videtur autem Ennius hac figura orationis uniuersum orbem terrarum significare uoluisse, ut exorients sol matutinam & australem plagam, Meotis palus septentriones & occasum designaret.

c. Lelij.) Historie, quibus Cicero exemplorum uice ad probandum hoc loco utitur, partim notae, partim expositae ad requirendum, partim etiam ab ipso Cicerone satis explicatae sunt.

ACCIPERE quam facere.) Socratica sententia, indicata multis in locis à Platone, & disputata accurate in Gorgia, *ὅτι δυνόντων τῶν ἀδικούντων καὶ ἀδικεῖν τε καὶ ἀδικεῖσθαι, μέζον μὲν κακὸν φανερὸν ἢ ἀδικεῖν, ἐλαττόν δὲ ἢ ἀδικεῖσθαι*. Cum duo haec proposita sint, iniuriam facere & accipere, existimandum maius esse malum facere, minus accipere.

DIONYSIVS.) De Dionysio scripsit accurate Philistus. & si assentatus illi in plerisque putatur, ut reconciliato tyranno, à quo in exilium actus fuerat, reditus sibi patèret in patriam. de hoc isto quoque loco nonnulla, ut uidetur, autore Cicero transtulit, quemadmodum & illud de equo summerso uoraginibus in agro Leontino, libro primo de Diuin. A posterioribus, tanti tyranni neque initia neque incrementa satis diserte tradita sunt. Xenophon libro *ἑλληνικῶν* secundo, scribit regnum Syracusis occupasse Dionysium Hermocratis filium, ijs temporibus belli Peloponnesiaci, quibus Athenis triginta tyranni fuerint. Polybius libro primo in huius tempus captam urbem à Gallis confert. fuisse autem illo ante duce Carthaginiensium maximas copias fusas & profligatas, qua occasione usum ad inuadendam tyrannidem uerisimile fit. Plutarchus in Apophthegmatis, scribit hunc dicturum ad populum, pro more sortitum, & obuicisse ei non tam literae M. tum per iocum dixisse quendam, *μωρολογεῖς δυνόντι*, cum stultitiam in dicendo ipsius derideret. sed Dionysium acutè dictum conuertisse. Imò enim, inquit, *μοναρχεῖσθαι*, id est regnum obtinebo. Quod si huius pater Hermocrates fuit, & is quidem filius Hermonis, bonis certe parentibus & honesto loco ortus fuit. Nam Hermocratis unius prudentia & autoritate perfectum scribit Thucydides, primum ne Syracusae trade-

rentur

rentur Atheniensibus, deinde ut Atheniensium exercitus, cum ciuitatis illius exitiali clade deleteretur. De quo ut dubitemus, est quod apud Plutarchum legitur in uita Dionis, duxisse initio Dionysium, quod mocratis Syracusij filiam. Hermonis enim neptem uidetur significare: neque ueri est simile, sororem cum fratre nuptam fuisse.

CONVENIS.) *τὸς σωματοφύλακας ὅς μισοφρόνης συμμύκτας τινὰς καὶ σωφύλακας ἀνδρώπας* dicit.

REGIAE uirgines.) Plutarchus paulo aliter in Dione. *ἔτω γὰρ ἢ ἄνω ὅς καὶ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους ὑποπτος καὶ πρὸς ἑλκευμένους ὅς φόβος ὁ πρὸς τὸν Διονύσιον, ὥς μὴ δὲ ἔλκεται τὰς τοῖχας ἀφελὲν λευκαῖς μαχαίραις, ἀλλὰ τῶν πλάσων τις ὑποφοιτῶν, ἀνθρακι τὴν κόμην πρὸς ἑκατέρω. Dionysius superior usque adeo fidem nemini, & suspectos omnes habebat, ut praeformidine ne tonsorium quidem ferrum ad capillum admitteret, cum accersitus fictorum aliquis carbone illum ambureret. Hoc constituisse hunc credibile est post illud tonsoris dictum, qui gloriatus fuisset, se paucis quibusque elapsis diebus nouacula ad mouere collo tyrani. què et cognito hoc, Dionysius cruci affigi iussit, ut retulit Plutarchus *ἐν τῷ περὶ ἀδολοχίας*.*

SI C. distrabuntur.) *ἐπὶ πρὸν μακτικῶς*. ut hoc.

Tantæ molis erat Romanam condere gentem.

Impotentium autem, *ἀνεπὶ* nunc dixit, & qui sint impotes animi.

DAMOCLES.) *δῆμονος*, & Dorice *δαμονδῆς*. ab Athenæo inter posteriores Dionysij *ὑπεκαλεῖται*, huius, ut opinor, mentio fit.

PYTHAGOREIS.) Damon & Pythias hi nominantur in Of-

fic. lib. III. In Plutarcho *περὶ πολυφιλίας* scribitur *φιντίας καὶ δάμων*.

POETAM etiam.) Fuisse in primis poëticae studiosum Dionysium superiorem traditur. Sed & filium huius, cum aliarum literarum & doctrinae, tum poëticae eruditionem ardentè appetisse accepimus, cuius & gloriantis uersum alicubi hunc Plutarchus exposuit,

Δωρίδ' ἔκ μ' ἡτρός ποίετο λεινώμασι βλασών.

Nam Doris Locrensis genere, huius mater fuit: quemadmodum & libro tertio supra à nobis dictum. Sed superior cum tragœdias studiose factitaret, & illis sibi mirifice placeret, indignissimè ferebat non modo si quis sua poemata reprehenderet, sed si omnino non probaret. Ideoque & Philoxenum, cum recitata nollet laudare, in Latomias coniectum, sepiuscule

K 3 quidem

quidem Lucianus. at. qui & inter uersus illius hunc refert,

μεταξὺ οἱ μωγοὶ βγοῦν.

hoc, comparasse illum magno studio tabellas, in quibus Aeschylus tragœdias perscribere solitus fuisset. Athen. lib. ix. uersus exponit ex Dionysij tyranni Adonide. Plut. de Alexandri uirtute aut fortuna, hunc ex tragœdia Dionysij uersum memorat.

οἱ γὰρ τραγῳδίας ἀδελφίας μὲν ἐφύ.

Sunt qui Antiphontem ab hoc interfectum tradiderint, irato, quod tragœdias reprehendisset suas, ut scripsit Plutarchus in uita Amiphontis.

CVM Aquinio.) Aut poetam non admodum bonum hunc fuisse intellegendum, aut poetarum familiarem. aut nescio quem: nihil enim habeo compertum. Hoc autem, id est sua cuiq; maxime placere, generaliore sententia posuit, Attico scribens lib. xiiii. Accipe à me, mi Attice, καὶ δὸν μὲν

- » δὲ φημι καὶ earum rerum, in quibus exercitati sumus satis. Nemo unquam
- » neq; poeta neq; orator fuit, qui quenquam meliorem quàm se arbitraretur. Hoc etiam malis contingit. & paulo post: Quare sine queso quengq;
- » sibi scribere, cuiq; suam sponsam, mihi meam: suum cuiq; amorem, mihi meum. Non scite. hoc enim Attilius poeta durissimus.

FACINOROSIS.) Hoc Athenæus lib. vi. de Dionysio & Philippo traditum refert, utrumq; honestorum hominum consuetudinem refugisse, & delectatū fuisse nihili ac futilibus & scurris ac aſentatoribus. quin etiam cupide utrumq; subleuasse eos, qui patrimonia ebrietate & alea absumfissent.

ARCHIMEDEM.) Per occasionem elegans δὲ ἱστορία inserit, de re pecto à se Archimedis sepulcro. qui nobilissimus geometra, interfectus fuit à militibus captis Syracusis à Marcello.

AGRAGIANAS.) ἀγράγιας est Græcis urbis nomen, à fluuio. quo & Virgilius usus, Arduus inde Agragas — Forma autē Latina dixeret Agrigentum. unde Agrigentinus. sed & à græco ἀγρᾶγαντι & fit. De hac igitur forma quærendum diligentius. Significari enim certe potas puto, quā Agrigentum petentes tendere solerent.

COMMITTITVR.) In Venetis, comitatur: id quod mihi nequaquam displicet. Nam & in sequentibus comitatur huic uitæ dixit. & cum tarditate animorum non facile coniungi uirtutē, sic rectius intelligi uidetur. Hæc autem luculenta omnis doctrinæ, id est philosophiæ partitio, & ipsa Stoica est, Stoici enim, ἀ φιλοσοφίας τρεῖς μέρη esse tradidere, λογικὸν

ἀδιδόν

ἀδιδόν, φυσικόν, cui addidere disputationem de Natura deorum.

SVOS quæq;. Omnino sunt hæc talia, ut hominis eruditi animum contemplationis suæ uoluptate summa afficere necesse sit. ideoq; splendidi ubiq; Cicero mentionem motuum facit.

DELPHIS præcepta.) Nam ut alibi retulimus, in foribus Apollinis Delphici præscriptum, & relatum à quibusdam ad Apollinem autorem hoc dictum fuit, γνώθι σεαυτόν. De quo Plutarchus contra Coloten ita, ὁ δὲ ἡγάκειτο, ὡς μέγα ἔχει καὶ σεμνόν, ἡ δὲ ἀποπράγμων, ἡ δὲ ἡστέμω φησὶν ἐμεινυτοῦ, καὶ τῶν γὰρ δελφοῖς γραμμῶν τῶν θεῶν τοῦ ἐδίδκει, γνώθι σεαυτόν. ὁ δὲ καὶ σὺν κροῖται ἀρετῆς ἡ γυτῆσεως τῶν τῆς ἀρχῆς γνέδων, ὡς ἀριστέλης γὰρ τοῖς πλεονικῶς εἰρηκῶν.

PVTAS.) Putabas, Veneti. Nascuntur autem uiolæ ac rosæ amœnissimo anni tempore, et sunt flores ipsi suauissimi ac delicatissimi. itaq; mentione uiolarum ac rosarum significauit Cicero uitam delicatam et mollē.

A laqueis.) Subtiles dicit conclusiones Stoicorum, quibus animi implicentur, & capti hæreant. quas alibi spinas.

COELVM QVE contingant.) Id est, emineant & excellent ad exitum quendam modum. καὶ ἡ πόλις prouerbialis, quæ & Horatius usus, Sublimi feriam uertice sidera. Et Cicero Attico scribens: Bibulus in cælo est, nec quare, scio. sed ita laudatur, quasi unus homo nobis cunctando restituat rem. lib. ii. Et eidem: Hortensius quàm plena manu, quàm ingenuè, quàm ornate nostras laudes in astra sustulit?

PACES.) terrificat, & grauissime affligit. est enim ignis & ustionum acerrimus dolor, quas & Hippocrates inter ultimas medicinas ponit.

NVDI etatem.) De duplicibus Indicis sapientibus traditum est à ueteribus, Brachmanibus illis præstantissimis, & his longe inferioribus gymnosophistis, de quibus hoc loco mentio fit.

MVLIERES uero in India.) Herodotus περὶ χέρην, de Thracicis mulieribus hoc tradidit, eorum qui supra Crestonios loca incolerent. Vnum quengq; autem habere illic uxores complures. Mortuo autē uiro, & ipsas mulieres mirifice disceptare inter sese, & amicos uehementissime contendere, ut reperiant eam quam uir maximo amore complexus fuerit. quo dijudicato, uictricem in hoc certamine cum alijs tum uerborum honore affectam duci ad bustum mariti, ibiq; mactari à proximo cognato, atq; ita

ita iuxta maritum sepeliri. Alias autem discedere uictas cum summo dolore, seq; miserrimas esse ducere. Nullum enim in illa gēte muliebri probū hoc ipso maius existimari. Sed pleriq; alij omnes de Indicis mulieribus hanc historiam tradidere: Et isti nauigatores nuperi idē narrant. Nosq; audiuius de quodam, qui affirmaret uidisse hoc se oculis suis. Plutarchus in libello quo disserit, ad infelicitatem satis posse uitia, sic ait, ἐν Ἰνδοῦ δὲ Θέλανδροι καὶ σάφρονες γυναικόν, ἵπτερ τὸ πονεὺς ἐρίσσει καὶ μάχωνται πρὸς ἀλλήλους. τὴν δὲ νικηθεῖσαν τεθνῆναι πρὸ αὐτοῦ συγκαταφλεγῶναι, μακροτέρῳ ἄλγεσιν αἰσιπὰ. Similiter et Propertius Indicas mulieres hoc facere indicat lib. III. elegantissimis uersibus, quos et ascribere placuit.

Felix Eois lex funeris una maritis,
Quos aurora suis rubra colorat equis.
Namq; ubi mortifero iacta est fax ultima lecto,
Vxorū fufis stat pia turba comis.
Et certamen habent leti, quæ uiua sequatur
Coniugium: pudor est, non licuisse mori.
Ardent uictrices, et flammæ pectora præbent,
Imponuntq; suis ora perusta uiris.

Exemplum autem huius moris descripsit copiose Diodorus lib. x. x. deq; etiam illo paulo aliter retulit quædam, hoc ferme modo ut sequitur. In castris Eumenis, inquit, tum accidit res admirabilis, et à Græciæ institutis alienissima. Ceteus enim quidam, unus ex Indicis ducibus, cum fortiter pugnasset in prælio ceciderat, duabus relictis uxoribus, quæ secutæ ipsam fuerant. de quibus unam paulo antè priori alteri superinduxerat: quæ ambæ magno amore fuerant eum uiuentem prosecutæ. Cum autem esset anti qua apud Indos consuetudo, ut adolescentes et uirgines non secundum parentum uoluntatem matrimonia contraherent, sed ita, si ipsi inter se conuenissent, accidebat ut tum plerumq; iudicia iuuenilis ætatis infelicius caderent, utq; poenitentia ambo septenumero coniuges ducerentur. Vnde fiebat, ut multæ mulieres corrumpenterentur, et alienos amarent. Tandem cum honestam nullam speciem reperirent, qua maritos suos deferere possent, coepere uenenis illos è medio tollere: adiuuante hæc consilia et regione referta uarijs ac nocentibus uenenis, de quibus aliqua præsentem letum

letum afferunt, si illita modo fuerint cibo aut poculis. Increbescēte autem facinore, multisq; uiris hoc pacto sublati, quod supplicij nullis sonitum reliquæ à scelere deterrentur, lata lex fuit, cum mortuis uiris, quæ superstites uxores fuissent, neq; liberos haberent, neq; gruidæ essent, ut exurerentur. Hoc autem recusantes, ne iterum unquam nuberent, utq; rebus diuinis et sacrorum ritibus arcerentur perpetuò, tanquam impiæ. Quibus sancitis peruersitas mulierum mutata fuit. Territæ enim magnitudine ignominia, cum mortem singulæ æquis animis subirent, cum coniugum salute perinde ac propria fuerunt sollicitæ, tū etiam de mortis societate non secus quàm summa laude contendere. Id quod tūc quoq; usuuenit. Quod enim lege iubente una esset exurenda cū uiro interfecto, exequiarum tempore ambæ affuere, non aliter quàm uirtutis præmium petentes societatem mortis. Recepere igitur milites causam dijudicandam. Ibi posterius ducta ostendere priorem esse grauidam, et lege ab interitu excludi. At hæc affirmare, se ut tempore, ita honore quoq; priorem esse oportere. Nā et alijs omnibus in rebus grandiores honore et ueneratione præstare. Milites autem re per obstetrices comperta, cum grandiore uterum ferre constaret, sententiam tulere secundum iuniorem. Quo facto, illa uicta in iudicio discedere cum eiulatu, capitis ornatum dilanans, et crines euellens, quasi maximæ calamitatis nuncio accepto. Altera uero gaudens uictoria, redimita mitris à familiaribus mulieribus, exornataq; insignem in modum, quasi ad nuptias iret, ad rogam à cognatis deducebatur, qui canebant laudes uirtutis ipsius. Cumq; ad rogam uentum esset, de tractum ornatum distribuebat suis amicis et familiaribus, quasi in memoriam caritatis. Erat autem ornatus, annuli in digitis plurimi, preciosis et uarijs gemmis conspicui. In capite uero magnus numerus stellarum aurearum, diuersi generis gemmis distinctarum. In collo magna copia monilium, quorum alia minora, alia semper ut ulteriora sic etiam maiora. Postremo consalutatis familiaribus suis, cum à fratre in rogam sublata fuisset, omnibus qui ad spectaculum confluxerant admirantibus, heroicè uitam finiuit. Vniuersus enim exercitus antequam rogas accenderetur, ter armatus circumiit. Ipsa autem acclinata uiro, igne iam inualecente, nullam uocem humilem emisit. Itaq; qui spectabant, alij misericordia moueri, alij non posse modum facere laudandi. Græcorum uero plerisq; lex ea uideri inhumana et seua. Hæc etsi longiora, tamen ut exemplum tam mirabilis moris, ascribere uoluimus.

MALO QVE more.) usu & consuetudine uitae. Significat autem mos & συνήθεια, ut hoc loco: cum usurpatione diuturna, aliqua iam quasi legis uim obtinuerunt, quae sunt νόμιμα, & Herodoto νόμιμα, & omnino νόμιμα, sepe numero uitiōssima, ut scortatio uirginum Lydarum, & humane atq; adeo patriae carnis cibus apud Indos, & latrocinia Germanorum. Ita & Plautus Menæchmis: Vt hoc uiuitur more morum more. Iusto maxime omnium. Atq; uti quique optimi sunt, maxime morem hunc habent. Significat et πρόπιν, ut, Cuius mos maxime est cōsimilis uostrum. sed tum plurali in numero frequenter ponitur: Id cum studuisti, isti formae mores ut cōsimiles forent. De Aegyptiorum autem moribus copiosius extat narratio apud Herodotum, ἐν τῇ πρώτῃ.

TAMEN fieri.) Similiter quidem & alibi reperitur haec particula, id est ἀνανοδόντες, cum soleat respondere ad quamuis, & si, quanquam: ut sit ἀπὸ δόξης aduersatiua conditionis. Libro supra III. Nos autem non solum audeamus ramos amputare miseriarum, sed omnes radicum fibras euellere, tamen aliquid relinquetur fortasse, ita sunt stirpes altae stultitiae. Intelligitur enim plena sententia talis quaedam: Etsi enim hoc factum erit, tamen relinq. Quibusdam autem placuit, Tametsi hoc loco: id quod ne mihi quidem improbat. 22

NON officio.) Id est, non solum ut debeat, sed etiam ut possit ita uiuere. Multa enim sunt in praeceptis absolutiora, quam ut praestari possint. Cuiusmodi in Stoicis plurima esse creduntur. Et dixit Aristoteles etiam hoc praecclare, δὲ μὴ καὶ ποτὶ δόξαν ἔχειν, μηδὲν μὲντοι ἀδύνατον.

RETRACTATIONE.) dubitatione, & quasi tergiversatione. iussit enim supra libere & clara uoce eloqui sententiam de uita beata, sic in primo libro: Veniet tempus, & quidem celeriter, & siue retractabis, siue properabis, uolat enim aetas. 22

NULLIUS autoritate.) Socraticum hoc esse uolunt, exquiri de uinaqua; re proposita id quod maxime uerisimile esse uideatur. Itaq; ille apud Platonem Charmidi hoc dicit, πάντως γὰρ ἡ ποτὶ σκεπτικόν, ὅστις αὐτὸς ἴσται, ἀλλὰ πότερον ἀληθὲς λέγειται, ἢ ὄχι. De Finibus autem & alibi à Cicerone copiose disputatur, & huius disputationis certi sunt libri illius, & à nobis iam etiam ante aliquid dictum est.

ANACHARSIS.) Haec epistola graece ita fertur: ἀνὰ χάριτος ἀννάνι. ἐμοὶ ἤ περὶ ἐλπίμα χαλκῶνα σκεπτικόν, καὶ δόξα μοι δόξα.

μα δόξα μοι δόξα, κοίτη δὲ πᾶσα γῆ. δὲ πνοὴ καὶ ἀφῆσιν, γὰρ λαὸι τυροὶ, καὶ ἑρῆας ὁ πῶλον. πῶλον, ὅσος ἂν ἄγοντός με χορῶν, ὅν οἱ πλείστοι ἐνεκὸν ἀχολογῶνται, πῶλον γὰρ πῶλον με, εἰ ἴνα με χορῶν ἔχῃ. δὲ δὲ οἱς γῆντροφᾶτε, ἀντιδωρῶμαι βί. ὅμοιος δὲ ὅσοι λαοὶ ἐκδοῦναι εἰς χεῖρην σὴν ἀνέθεθε θεοῖς. Ex his apparet quid dixerit solorum callum. solum enim est planum pedis imi, quae pars & planta dicitur. callum uero σκεπτικόν quiddam in musculis: ut apri gnium callum. Est autem callus, & callum.

SOCRATES in pompa.) Pompas dixere apparatus sacrorum, καὶ τὸ πῶλον καὶ τῶν θεῶν. haec enim erant quaedam deductiones uictimarum, cum quibus ad templa deorum procedebatur. Socratem autem in uita sua in primis exercuisse se ad ἀντιδωρῶν, id est ut quam paucissimis contentus esset, scimus. unde & illa Cynica disciplina nata mendicitatis. Simile autem quiddam de Socrate Plutarchus refert, in libello de Acquitate animi. Socrates, inquit, cum audiret unum de amicis querentem, nimis esse sumptuosam ciuitatem: uenire enim uinum Chium mina, purpurā tribus minis, mellis heminam denarijs quinque: prehensum illum abduxit ad polentas. En, inquit, modius dimidiatus obolo uile est. Inde ad oleas, semisse sextarios duos. mox ad lacernas, decem denarijs uile est. Sed graeca quoque uel nostrae uersionis causa, quam satis commode illa interpretari confidimus, placuit ascribere. ὁ σωκράτης ἀκρόσας τινὸς τῶν φίλων λέγοντος, ὅς πολυτελής ἡ πόλις, μὴ ὅς χεῖν οἶνόν, ἡ πόλις φῦλα τριῶν μινδῶν, τὸ μέλι τῶν ἡκοῦντων πρὸς δραχμῶν, λαβὼν αὐτὸν προσήγαγε πρὸς ἀλκιπτοῖς, ὅθεν τὸ ἡμέτερον, ὅθεν τῆς πόλις. εἶτα ταῖς ἐλαίαις, οὐσι χαλκοῖς ἢ χοῖνι. εἶτα ταῖς ἐφωμίσι, δέκα δραχμῶν, εὐτελής ἡ πόλις. De Xenocrate, et hoc dono talentorum quinquaginta, & dictum Alexandri refertur à Plutarcho inter ἀποφθιγμένα βασιλικά. Est autem summa haec ad duodecies, & nummi horum temporum ad coronatorum triginta milia. Triginta autem minae sestertia erunt XII, coronati trecenti.

DIODEGENES.) Hoc narrauit uerbosè & eleganter Plutarch. in Alexandro. cum non uenisset ad Alexandrum Diogenes, ut sperauerat, ipse Corinthi ad eum in Craniū, ubi diuersabatur, accessit. cūq; compellasset, interrogauit, Num quid uellet? tum Diogenes, μένδρον, ἔπειτα, ἀπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς θύρας. In Venetis, eleganti ἰταλῶν legitur: Nunc quidem paulum, in-

quit, à sole. idq; uerum esse iudico. Apricari autē est *ἡλιόσαι*, seu *ὑπηρεῖν*.
 GENERA diuisit.) De quo & in primo de Finibus, & in II. ubi diui-
 sio hæc reprehenditur ut uitiosa, quod non tria hæc genera sint cupidita-
 tum, sed confusa species in hac, quam ibi partem uocat. Debuisse enim ita
 facere: Cupiditatum duo esse genera, naturales & inanes. naturalium i-
 tem duo, necessarias & non necessarias. Atq; ita fecit Plato octauo *πεντε-
 τῶν*, distinguens atq; definiens, id est *ὁ δὲ μὲν τὰς ἀναγκαῖας ἐπιθυ-
 μίας, καὶ τὰς μὴ*. Cicero autem & hoc reprehendit secundum Stoicorum
 placita, de quo nos differere necesse non est. Diuisio autem Epicuri in co-
 libro exposita, quem inscripsit *ἑνὲς αἰσῶν*, refertur à Lærtio in uita il-
 lius his uerbis. *τῶ μὲν αὐτοθυμῶν αἰ μὲν εἰσὶ φυσικαὶ καὶ ἀναγ-
 καῖαι, αἱ δὲ φυσικαὶ καὶ εἰς ἀναγκαῖαι, αἱ δὲ εἰς φυσικὰ καὶ εἰς
 ἀναγκαῖαι, ἀλλὰ τῶ αὐτοθυμῶν οὐδὲν γινόμενον.*

P T O L E M A E V S .) De Artaxerxe simile quiddam narrat Plutar-
chus in dictis regum. Quadam in fuga amissis impedimentis, oblatas ficus
siccas et panem hordeaceum cum comedisset, maximæ se voluptatis di-
xisse ad illud usq; tempus expertem fuisse. De Dionysio quod hic dicitur,
Plutarchus ibidem hoc modo. δοκιμαζομένης μελίσσης πρὸ αὐτοῦ
το μέλαν et λεγομένης ζωῆς, ὥστε μὴ λιγέσσιν εἶδέναι, λέγετο
διονύσιου et ὁ ἑλσικελίας τύραννον et τὸν χολεῖν λακωνικὸν μά-
γειρον πείσσειν, καὶ πεισάξαι σκιδναῖσαι αὐτῷ μολιανὸς φειδύ-
μηνον ἀναλώματ'· ἔπειτα γούστῳ μνηνον καὶ συχεράωντα ἀ-
ποπῆσαι. καὶ τὸν μάγειρον εἰπεῖν, ὃ βασιλεῦ, τῷ τῷ δαί τῷ
ζωμῷ γυμνασσομένην λακωνικῶς, τῷ θυρώτῃ ἐποψάσθαι. De ui-
cti Persico πολυλείας λέγει et ita Xenophon. et πρὸς ἀμυτρίσι
τοῦ αὐτοῦ οἱ πᾶσι δὲ, ἀλλὰ πρὸς τῷ διδασκάλῳ, ὅταν οἱ ἀρχόν-
τες σημῇνται. φέρουσι δὲ οἰκοθῆν σῖτα μὲν ἄρτους, ὅφου ἢ ἰατρῆς
διαμου, πεισὲν δὲ ἡμῶς διψῆν, ἀθῶνα, ὥς ἄρ' τοῖς ποταμῶ ἀρ-
σαδαι. De Socrate autem Athenæus sic lib. 4. σῶκράτης δὲ πολ-
λοῦς κατελαμβάνεντο διαποδῆπαιζῶν ἐσθλῆς βαθείας πρὸ τοῦ
οἰκίας, καὶ πρὸς αὐτῷ πωυθανομένους, τί τινικὸς διεῖλε, ἔλεγον, ὅφου
συνώγειν πρὸς τὸ δαῖπνον. Socrates sæpe deprahendebatur ne-
spera profunda obambulans ante domum. Interrogatusq; Quid nam illo
adeo tempore? respondebat, se colligere ad cœnam obsonium.

Timotheum

TIMOTHEVM clarum.) Athenæus libro decimo,
τιμόθεος ὁ δακόνων ἐκ τῶν πολυτελέων καὶ στρατηγικῶν δει-
πῶν παρακληθεὶς ὑπὸ τοῖς πλοῦτων εἰς τὸ γὰρ ἀκαδημικὰ
συμπόσιον, καὶ ἐσιθὲς, ἀφελὼς ἐφη καὶ μεσημέριος, ὥς οἱ πρὸς
πλάτωνα λειπνοῦντο καὶ τῇ ὑσδραΐᾳ καλῶς γίνονται. ἡγ-
γαντος δὲ γὰρ τοῖς ὑπομνήμασιν ἐφη, ὥς καὶ τῇ ὑσδραΐᾳ ὁ τιμό-
θεος ἀπαντήσας τῷ πλάτωνα ἔωπν, ὑμεῖς, ὦ πλοῦτων, εἴ δι-
πῶν ἔτε μᾶλλον εἰς τὴν ὑσδραΐαν ἢ τὴν παροῦσαν ἡμέραν. Ti-
motheus Cononis filius, acceptus à Platone post sumtuosas et imperato-
rias cœnas, conuiuio apparato in Academia, cum cœnatum fuisset, simpli-
citer et appositè dixit, eos qui apud Platonem cœnarent, etiam postridie
bene se habere. Hegesander autem in Commentarijs tradidit, postero die
obuiam Platoni factum Timotheum dixisse, Vos, ô Plato, iucunde cœna-
tis magis in posterum diem quàm in præsentia.

DIONIS propinquos.) Hic Dion Hipparimi filius fuit, cuius filia
 Aristomache soror Dionis, nupsit Dionysio patri. Dionysius tamen fi-
 lius non ex hac, sed ex Locride nomine Doride susceptus fuit, ut dictum
 est. Hic liberatis Syracusis tyrānide, nefaria perfidia Callippi Athenien-
 sis fuit interfectus. πῶς τούτου τοῦ Δίωνος οἱ κείους καὶ Ζήλους
 praecleara illa epistola de maximis rebus grauiissime à Platone scripta fuit.
 In qua ista sententia ponitur, his uerbis. ταῦτ' ἡ δὲ διανοία
 ἔχωμ, εἰς ἰταλίαν τε καὶ σικελίαν ἦλθον, ὅτε πρῶτον ἀφ' ἡμῶν
 ἦλθοντα δέ με, ὃ ταῦτ' ἐλεγχόμενόν ἀντίβλεπον· ἰταλίαν
 τικῶν τε καὶ συρακασιῶν τραπέζῳ πλήρης, ἐδαιμάς ἤρεσε,
 οἷος τε φημι ἡμέρας ἐμπιπλάμενόν εἶναι, καὶ μηδὲ ποτε κοιμώμενον
 κούρον νύκτωρ, καὶ ὅσα τούτῳ ἐπιτηδύματα ξυνέπεται βρῆ-
 βίω. ἐκ γὰρ τούτων ἦν ἑστῶν, ὅτ' αὖ φρονίμους ἐδίδας ποτε γε-
 νιᾶσαι ἦν ὑπὸ τῶν βραχύνων ἀνθρώπων ἐκ νέου ἀντιτιδόντων δὴ
 ναυτῶν, ὅδ' ὅτως θαυμαστῶ φύσει λεγαθήσετου, σάφερων δὲ δὴ ἀν-
 μελλίσσαι ποτε γενιᾶσαι. Quid autem scriberet, si uenisset in
 Germaniam, talem qualis nunc est luxu et crapula perditā? non enim à
 maioribus hunc morem accepit, sed ipsa lasciuia uenit uisā usurpauit. ubi
 non bis modo uno die complentur, sed secundum comediam: πῶς
 νῦν ἡμεῖς ἡμῶρας δὴ ἡμῶρας, διασειόμενοι οὐδ' ἐρεταλφῶς

ὑπο τοῦ ἀνθρώπου, καὶ φιλίας ἔχοντες τρεῖς ὡς ὁ ἀνθρώπος ἀνθρώποις.
Nam aliam turpitudinem uitae huiusmodi comitem, etiam pudor com-
memorare prohibet: cum relicta à patribus profunduntur: cum ad sum-
tus immodicos per fas & nefas reparantur: cum libidinibus liquefcunt.
Sed, πρὸς τὸν γὰρ ἀλλόθεν, redeamus ad rem.

SARDANAPALI.) De hoc Athenaeus libro XII. Sardanapa-
lum Anacyndaraxis, uel ut alij tradiderunt, Anabaxaris filium, luxu & li-
bidinibus perditum, confectum fuisse inter mulieres, ornatu et comitu il-
larum ab Arbace Medo, à quo & interfectum Duris, oppugnatum Cte-
sias, seq; ipsum in regia combussisse, scripserit. Inq; illius sepulcrorum effi-
giem positam eo gestu, ut crepitum digitis edere uideretur, cū inscriptione
tali: SARDANAPALVS Anacyndaraxis F. Anchialen & Tarsum
extruxit uno die, nunc mortuus est. Eadem autore Amynta paulo post illi
exponit: EGO REX fui. Et quo ad uixi, bibi, comedi, rei Venerae ope-
ram dedi: cum scirem & breue esse tempus, quod hominibus ad uiuendum
conceditur, & uarijs mutationibus atq; afflictionibus obnoxium, quod
relictorum à me bonorum fructus futurus esset aliorum. Quare hoc face-
re, diem nullū intermisi. haec ait in lapidea columna perscripta Assyrijs
literis, postea interpretatum uersibus fuisse Chærilum. Exponit & ter-
tiam scripturam talem: Sardanapalus Anacyndaraxis filius, Anchialen
& Tarsum extruxit uno die: Ede, bibe, lude, alia enim tanti sunt. Quasi
illum crepitum digitorum diceret, quem effigies imposita edere uideretur,
ut supra dictum est. Versus autem referuntur ab Athenaeo lib. VII.

ἐν εἰδὼς ὅτι θνήσκῃς ἔφυς, σὸν θυμὸν ἄεφε,
τὸρ πόμῳ θάλασσι, θανάτῳ τῷ ὅλῳ ὄνῃσι.
καὶ γὰρ ἐγὼ ἀποδὸς εἰμι, νῖνις μεγάλῃς βασιλεύσας.
καὶ ἐγὼ ὅς ἐφαγον, καὶ ἐφύεσσα, καὶ σὺν ὄρωτι
τὸρ πν' ἐπαθον. τὰ δὲ πολλὰ καὶ ὅλῃα πάντα λείωται,
ἢ δὲ σοφὴ βίωσις πρᾶναισις, ὅλῃα ποτ' αὐτῇ
λίσσομαι, ἐλπίδω δ' ὁ δέλωρ τὸν ἀπείρονα χυτὸν.
Hæc posse commode mutari Chrysippus censuit, hoc quodam pacto,
ἐν εἰδὼς, ὅτι θνήσκῃς ἔφυς, σὸν θυμὸν ἄεφε,
τὸρ πόμῳ θάλασσι, φάγοντι σοὶ ὅτις ὄνῃσι.
καὶ γὰρ ἐγὼ λακός εἰμι, φάγων ὡς πλεῖστα, καὶ ἡδείς

τὸν

τὸν ἐγὼ ὅς ἐφαγον, καὶ ἐφύεσσα, καὶ μετὰ τῷ
ἐδλ' ἐπαθον, τὰ δὲ πολλὰ καὶ ὅλῃα πάντα λείωται.
Hæc ipsa etiam conuertimus, si cui forte bonarum litterarum studio hæc
opella aliquid utilitatis allatura esset.

Esse scias cum te mortalem, dulcibus auge
Delectans animum, morientem nulla sequentur
Gaudia. Namq; & ego Rex Nini maximus olim.
Nunc cinis: hæc habeo quæ edi, petulansq; libido
Suauia quæ carpsit, iacet alti copia regni.
Hoc sapiens igitur præceptum mente tenebo
Semper ego memori, quisquis uolet, ille parato
Diuitias studio æterni gliscente laboris.

CHRYSIPPEA.

Cum genitum esse scias te mortalem, artibus auge
Corda bonis recreans, comedentem nulla sequentur
Gaudia. Namq; ego nunc de pastu ignauus opim o,
Deq; uoluptatum longo sum futilis usu.
Quæ didici, atq; animi curis uigilantibus auxi,
Hæc mea sunt, deq; his quæ sitæ gloria laudis.
Extra hæc quicquid erat incundum & dulce, relictum est.

DEMOSTHENES.) Anum ita demonstrasse Demosthenem, ait
Plinius libro IX. Epistolarum, & τὸν ὁ Δημοσθένης. Morem autem se-
rendæ aquæ & Homerus indicauit, Iliad I.
καί κεν ὕδωρ, φορέης μεσσηίδος, ἢ ὑπὸ ρέης
πόλιν ἀναζομένην.

DEMOCRITVS.) Hoc sic Laërtius, ὁ καὶ δὲ καὶ ἀθηνᾶζε
ἐλθεῖν, καὶ μὴ ἀποδᾶσαι γνωθῶναι, ὅθεν κατὰ φρονῶν. καὶ εἰ-
δέναι μὲν στωικῶν τῶν, ἀγνοεῖν δὲ τὸ αὐτὸ. ἡλθον γὰρ φη-
σιν εἰς ἀθῶναις, καὶ ὅτις με ἐγνώκε. Videtur & Athenas uenisse,
sed noluisse innotescere. Veni enim, inquit, Athenas, & nemo me agnouit.
Heracliti dictum apud eundem ita refertur. κατὰ τῆς τοῦ δὲ καὶ
τῶν ἐφεσίων αὐτῶν τῶν ἐταίρων ἐκβαλεῖν ἐξ ἐμόδωρον, ὃν οἱς φη-
σιν, ἀφείον ἐφεσίους ἢ βυθὸν ἀχθάνειν πᾶσιν, καὶ τοῖς ἀνθρώποις τῇ
πόλει

EIVS picturam.) ἱματικῶς. Nam mirabilem & illustrem esse ex-
pressionem omnium significat, quæ ab Homero descripta sint, ut oculis
cerni, non legi uideantur. Simonides autem, & Plutarchus refert in libro
ubi querit utrum sapientia magis an uirtute bellica Athenienses excellue-
rint, appellauit τὸν μὲν ἱματικῶς ποιεῖν σιωπῶσαν, τὸν δὲ ποιεῖν ἱμα-
τικῶς λαλεῖσαν.

IMMANEM feruntq.) Odysseas. i.

ἔνθα δ' αὖτ' ἔτι γυναικὶ πελώριον, ὃς ῥά τε μῦλα
οἷον ποικαίνεσκεν ἀπὸ πρῶτον, ὃ δὲ μετ' ἄλλος
πωλεῖν, ἀλλ' ἀπὸνδύθην ἐὼν ἀθεμίστα ἥσθη.
ἡ γὰρ δαῖμ' ἐτέτυκτο πελώριον, ὃ δὲ ἐώκει
αὐδρίγ' ἐσιτοφάγῳ, ἀλλὰ ῥίον ὑλήεντι
ὑψηλῶν ὄρεων, ὅτε φαίνεται οἷον ἄπο ἄλλων.
Lustra uiri hæc immanis erant, qui per loca solus
Disita pascebat pecudes, commercia uitans
Omnium, agensq; ferum sine iure & legibus æuum.
Namq; erat hoc ingens monstrum, uescenteq; nulli
Pane homini par, sed prope te excelsi iuga montis
Ardua, cum solum aspiceres, astare putares.

Colloquium etiam huius cum ariete, ibidem exponitur multis uersibus.
Quomodo autem colloquitur cum ariete, qui nihil respondet?

QUOD male audiebat.) Ut Euripides, ἡ ἀνὴρ ἀνδρῶν δὲ μέγας δαίμωντι μοῖ-
ῳ ἡμετέρῳ, ὃ δὲ αἰτία πῶς τις ἡ ἀνὴρ ἀνδρῶν δὲ μέγας δαίμωντι μοῖ-
mini Euricium Cordum, poetam & Medicum egregium, amicū nostrū
singularem perfacete aliquando respondere cuidam nescio qua de re illum
admonenti: Male enim audire eum apud multos dicebat. Cui Cordus:
Cur ergo, inquit, illi male loquuntur?

THEODORVS.) Hic ἄλλος dictus fuit. & δὲ, ut intelliigi potest
de ioco quodam Stilponis, cū ille sic interrogasset, ἂν δὲ φῶς ἔναι, ποτὶ ἡμε-
ῖς; φῶς δὲ ἔναι δὲ; ἔτι δὲ ἄρα ἔστι. ad quæ cum admodum annuisset, dixisse Stil-
ponem scribit Laërtius, illum ita esse futilem, ut non intelligeret et iā hoc
pacto monedulam & aliud quodcunq; sese futurum esse. Missus à Ptole-
mæo ad Lyfimachum, cum liberius quædam locutus fuisset, indignatio-
nem in se concitauit Regis uehementis & iracundi animi. Itaq; mortem
cum

tem ei interminatus fuisset, & respondit quod Cicero, uel quod Seneca
retulit, de sanguinis hemina: & cum uctiuisset cum ad se postea unquam
reueri Lyfimachus, Ita (inquit) faciam, nisi iterum Ptolemæus me forte
legauerit.

AVT bibat.) In Græcis est παρονομασία, quæ dictum reddit elegan-
tius. & πρὶ, inquit, & πρὶ. sic enim dixere πρὶ, uel πρὶ. ut Athenæus
quoq; ostendit libro x. Est & epigrammatis Græci lus de mensa ame-
thystina, hinc ductus, & πρὶ τῷ νότῳ, inquit, & μετ' αὐτῷ. Nos ali-
quando illud ita uertimus,

Mensa grauis Bacchi posita est amethystina doni s,

Nec gaudet madido sobria mensa Deo.

Ergo si nostros non uult addiscere mores,

Tu nos Bacche iuuas, aut bibat, aut abeat.

HONORARIVS arbiter.) Cui honoris causa quasi arbitrium
quoddam esset permittum disceptationis, inter Peripateticos et Stoicos.
ut honorarium ius fuit edictorum prætorum & ædiliū, quibus magi-
stratibus hic honor habebatur, ut quæ edixissent, ea legum auctoritatem
obtinerent.

CVIVS CVIVS MODI.) Veneti, Cuicuiusmodi. id quod puto ue-
rum esse: & si illa scriptura est plena & integræ ab origine uocis, ut di-
ximus alibi quoq;.

AD DANIELVM STIBARVM
 IOACHIMVS CAMERA
 RIVS PABERGENSIS PRAESTAN
 tissimo uiro Danielo Stibaro Canon.
 Vuircepurgenſi, s. D.

DE quibus scribis, ea mihi, ut de
 bent, pro summa coniunctione no
 stra, & singulari affectione ani
 mi erga me tui, tantæ curæ erūt,
 ut maiori esse nequeāt. Reliqua,
 αὐτὸ scilicet σικεραῖ, Vino admodum delector, et
 incorruptum ad me, ut uidetur, peruenit: de quo
 nuper gratias *legi* tibi, sed plane ueteratorie: ho
 mo, ut nosti, simplex. Cum enim plurimum non mo
 do huius, sed innumerabilium beneficiorum nomi
 ne, tibi me debere confiterer, Ciceronianam sen
 tentiam posui: ESSE ANIMI INGENV
 CUI MVLTVM DEBEAS, EIDEM
 PLVRIMVM VELLE DEBERE.
 Sed me tibi notum esse certe scio, & sic te accipe
 re nostra ut dicuntur, id est in optimam partem
 omnia. Tibi tamen parcemus, sed ἀπὸ τοῦ
 ἐκ τῆς αἰτίας, si quid decerpi poterit, eo utemur. de
 quo tu uidebis. In poculo quidē fuisti plane μεγαλο
 πρεπὲς, de quo et ipso nuper gratias tibi agimus.
 scal

EPISTOLA.

sculptura autē ostenditur à me ὡς τιμωρὸς ἀ
 micis nostris, in qua cum alia omnia admodum, tū
 hoc, PROBATAE FIDEI ERGO, me
 mirifice delectat. Sed de his satis, ac plus fortas
 se quàm tu uelis. Quod de uersu quæris annotato
 à nobis ex Euripide in secūdo de Finibus, quodq;
 te miratum fuisse scribis quid esset: scito me etiā
 cum inspexissem, non satis mirari potuisse, quid il
 la annotatio sibi uellet. Redij igitur ad uestigia
 quædam, quibus quid à me factum esset de præhen
 derem, & recollegi cartas in quibus quæ annota
 turus essem designaueram: nam descriptionem i
 psam αὐτὸ γράφειν expressori miseramus. atq; de
 præhendi tale quiddam nos informasse, quod illo
 loco perscriberetur:

Suauis est præteritorum malorum memoria.) ^{cc}
 Alij laborum, idq; uerum. sic enim uersus Græ ^{cc}
 cus memoratur, ἀλλ' ἡδὺ τοι σωθῆναι μεμνηδαι πόνου. ^{cc}
 Sed prior lectio ad Græca alterius sententiæ re ^{cc}
 spondet. Est enim uersus in Oreste, ὡς πόντια λίθη ^{cc}
 τῶν λακῶν, ὡς εἰ σοφῇ. Sic igitur fac habeas, et ad hūc
 modum corrigas, siue nostræ festinationis, seu in
 curiæ aliorum peccatum. Vale: &
 nos, ut facis, ama. Id. April.

ERRATA INTER EXCVDENDVM

commiffa fic emendabis.

Pagina 11. uers. 15. legend. Qui 13. 6. Brauronis 19. 4. scio 25. 20.
quofuis 29. 28. nimium 32. 37. forte legend. mustum. & 35. 31. clausa
4. 1. 6. ciuis 49. 2. Et 51. 16. C. Amason. 53. 17. seu 55. 19. l. 8.
22. 17. & 23. difolutio 58. 14. ideoq; recte 60. 29. pro-
munclatis 64. 4. Tethrena

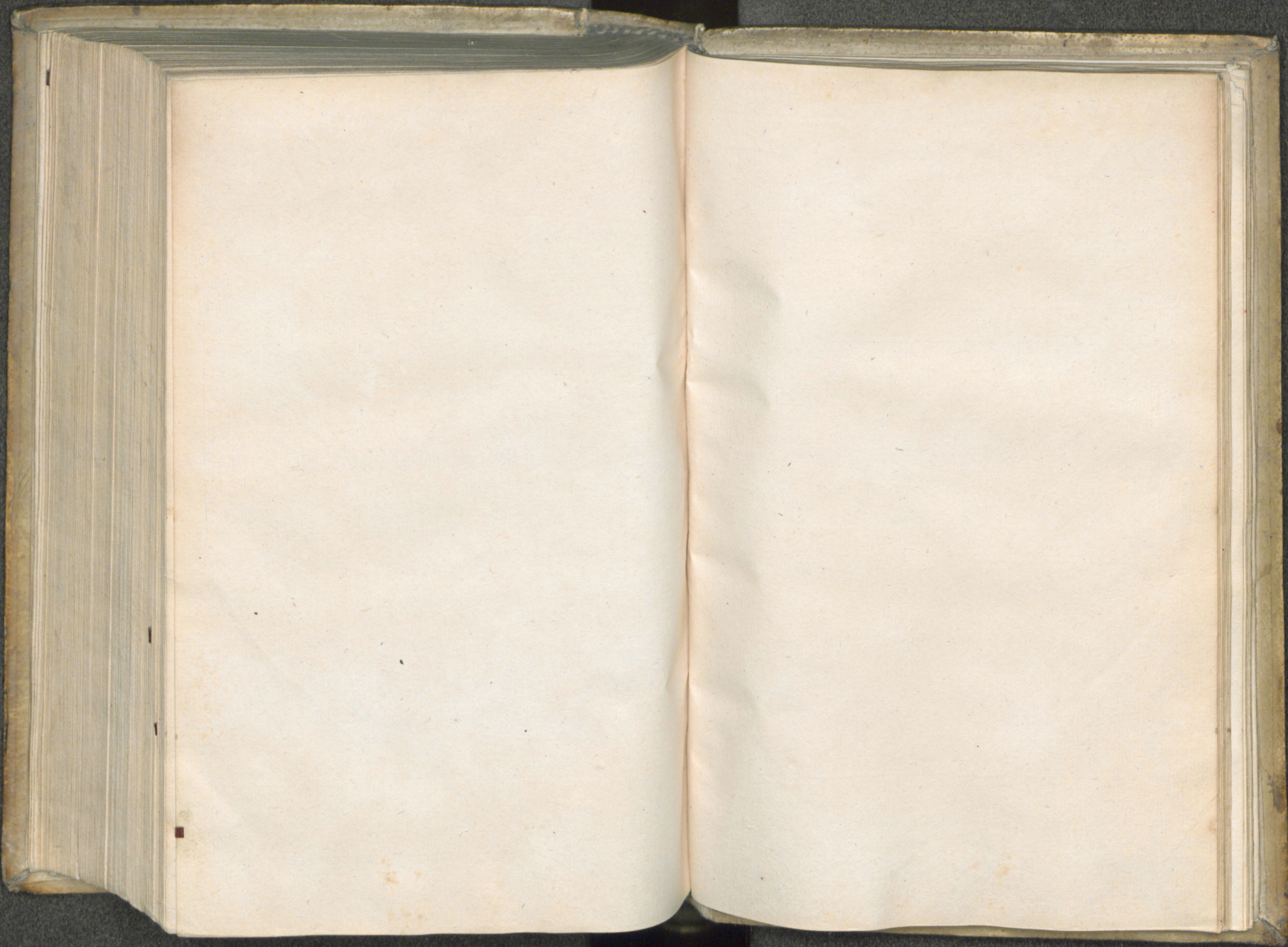
B A S I L E AE,

ex Officina Ioannis Oporini, An-

no Salutis MDXLIII.

Mense Martio.

ESTABLISHED
at the Court of Sessions
in the City of London
1751

10 R^{te}
505

INSTRUMENTUM VESTRE
FIDELITATIS ET OBEDIENTIE
VIRI VESTRI